

Ridderskapets och Adelskans kanske redan för länge pröfvade tålamod i det ämne jag, fast ofullkomligt, afhandlat, och har derföre i synnerhet hållit mig till facta, som förelupit under mina ögon, begagnande, efter min åsigt, den hänvisning min aktningvärde motståndare mig gifvit uti sin motion, enär han säger sig gerna emottaga *upplysningar, då de grunda sig på sanna Stats-Ekonomiska och af erfarenheten bepröfvade grunder*, uti hopp att om de vägar, som vi, uti detta ämne, gå uti våra idéer till ernående af vårt gemensamma systemål, äro olika hvarandra, skola vi i en framtid, genom erfarenheten af resultaten af endera systemets lyckliga följder, gerna medgifva, att en af oss haft orätt, och det lika säkert, som att vi båda tills dess skola fortfara att ömsesidigt meddela de upplysningar, om än så stridiga till hvarandras bedömmande, som vi tro bidragande till våra samfäldta önskingar: Fäderneslandets sanna väl.

Åtskillige yttrade härtill deras bifall.

Härefter tillade Grefve *von Rosen* mundteligen:

Jag har yttrat, att vår vise Regent har med varsambhet låtit införa det började liberalare handelssystemet, och får, såsom bevis härå, äran för Ridderskapet och Adeln uppläsa någre uppgifter, huru Tull-inkomsterne småningom tilltagit uti Götheborg.

Åren 1817 till 1820 utgjorde Götheborgs Tull-uppbörd, de influtne Vexlarne valverade å 128 sk:s Cours, per mediam för hvarje år	R:dr B:co	537,608:	5. 8.
1821 till 1824	d:o d:o „	609,023:	43. 4.
1825 —	d:o d:o „	610,242:	3. 8.
1826 —	d:o d:o „	637,799:	6. —
1827 —	d:o d:o „	745,320:	47. 5.

Det hastiga stigandet för sistnämnde år får tillskrivas Tullen å den myckna Spannemål, som införskrefs i anseende till 1826 års missväxt. Tullsystemet kan man emedlertid ej anse utveckladt förr, än innevarande år. Man kom nämligen underfund med den sanning, att många artiklar behöfde nedsättning af tull, för att ej för starkt fresta Tullförsnillaren och Lurendräjaren till lagbrott; och beviset att det beslut, som i följd häraf togs, ej förfelat sitt ändamål, ådagalägger följande uppgifter å någre artiklars olika import de första 6 månaderne 1827 och 1828.

Förtullning ifrån d. 1 Jan. till d. 1 Julii.

	1827.	1828.
Mandlar . . . . . @	10,662. —	15,477.
Anis . . . . . „	3,877. —	10,387.
Arack, ... K:r	252. —	4,398.
Caffé . . . . . @	332,638. —	409,444.
Hvitt Bomullsgarn . . . . . „	51,648. —	97,703.
Rödt d:o . . . . . „	788. —	23,489.
Ingefära . . . . . „	29. —	3,966.
Peppar . . . . . „	7,676. —	29,591.

Oaktadt denna berättelse just ej egentligen quadrerar med ämnet, emedan de af mig nämde artiklar ej äro manufactur-varor, med undantag af Bomullsgarnet, har jag gjort densamma för att visa, huru stort partie af de nämnde varorne måste hafva blifvit lurendrjadt de föregående åren, eller så mycket som 1828 års införsel öfverskjuter 1827 års; ty uti Götheborg förtullas ej varor, som skola åter exporteras; man begagnar i sådant fall den vidsträckt nederlags-rättigheten; det är således endast för Consumption, som förtullning sker, och man förtär lika mycket det ena året, som det andra. Af föregående synes, att endast billiga afgifter förekomma tullförsuñning, och lurendräjeri, och sattsen kan lämpas lika väl på Fabriksvaror, som de af mig nu nämnde.

Herr *Tham, Wolrath*: Frågan om frihet i handel och näringar å ena sidan, samt ett Prohibitiv-sysätme deremot å den andra, är af den stora vigt för Fäderneslandets välstånd nu och i framtiden, att jag gör mig försäkrad, att Ridderskapet och Adeln med tålamod skall afhöra mig, då jag, med känsla för Fosterlandets väl, går att redovisa mina åsigter i detta ämne, ehuru vigten deraf torde göra min framställning vidlyftig.

Bland de motioner, som till Ridderskapet och Adeln, i frågan härom, blifvit

ingifna, förbigår jag Herr Rosenqvists, hälst dess förslag om förbud emot bruk och nyttjande af Utländska fabrikater och tillverkningar innehär sin egen vederläggning uti omöjligheten af verkställandet.

Hvad Herr Mareks von Würtemberg anfört till stöd för ProhibitifSystemet, under åberopande af de från GeneralTullStyrelsen erhållna uppgifter, hvilka skulle styrka att Svenska importen öfverstiger exporten, är af Herr Friherre Åkerhjelm tillräckeligen både upplyst och vederlagdt. Det är endast i afseende på det allsedan 1727 så ofta åberopade hjernspöket *HandelsBalanccen*, som jag utbeder mig få tillägga, att då Svenska Köpmannen för sig finner förmonligt, att införa silfver, och dertill kan använda sina vexlar, så måste det bevisa, att han är utan skuld hos Utländska Köpmannen, hvaraf åter följer, att Handelsvägen är till Landets förmon. Att sådant Silfverinförskrifning verkställdes i stort år 1825, är allmänt bekant, och att silfver äfven nu med förmon införes, torde icke heller kunna bestridas. Detta måste bevisa någon öfvervigt i handeln, hvilket är så mycket märkvärdigare, som den Spannemåls-införsel, hvilken förorsakades af 1826 års svåra missväxt, borde verka menligt på Sveriges Handelsförhållande.

Jag

Jag måste förnya min förut mer än en gång gjorda bekännelse om brist på genom böcker inhämtade Theorier i förevarande ämne, och förbigår därför med stillatigande all den grauna lärdom, som pryder Herr Lefréas Memorial. Denna min erkända brist hindrar mig äfven att begripa de af honom uppdragne fina nuancer emellan inre och yttre handelsfrihet, hvilken frihet jag tror stå uti det närmaste samband, så vida alla medborgare uti ett samhälle skola njuta lika rättigheter, att för bästa möjliga pris skaffa sig de bästa möjliga varor; och att äfven, för hvad de tillverka och hafva att försälja, erhålla den högsta möjliga betalning.

Ledd af de begrepp, som en flerårig erfarenhet mig förskaffat, skall jag söka utreda de hufvudsakligaste delar af Motionärens Memorial.

Motionären har anfört, att till befordrande af den konstfärdighet, som skall upphjelpa Svenska näringarne, fordras Theoretico Practiska undervisnings-anstalter. Jag tror åter, att konstfärdigheten framkallas i den mån, som folkökningen och penningstockens förökning gå i bredd. En tilltagande folkmängd ökar behofven; en i proportion dermed tilltagande penningstock gifver förlaget. Medgifves då all den nä-

ringsfrihet, som icke förnärmar en laglig äganderätt, så uppkommer täflan. Behof, förlag, frihet, och täflan framkalla då vetenskapens biträde, att fullkomna sitt verk; men skickas vettenskapen förut, innan dessa driffjädrar göra densamma användbar, skall han gagna lika litet, som det ljuset, hvilket man sätter under en skeppa.

Såsom bevis för hvad jag sagt, vågar jag åberopa deras vittnesbörd, som med uppmärksamhet besökt det i konstfärdighet och fabrication så mäktiga England. Jag förmodar mig erhålla det intyg, att stora behof, stora egna, men icke lånta, Capitaler och täflan, alstrad af näringsfrihet, bragt Englands Fabriker och konstproducter till betydelig höjd, och alstrat det forskningsbegär, som i sednare tider gifvit dem vettenskapen till stöd.

Norra America har gått samma väg; skiljdt från Europeiska Fabriksfördomar, började dess folk att arbeta i de yrken, som lönade sig bäst; näringsfriheten väckte täflan; en liflig Handel skaffade capitaler; nu framkommo Fabriker och Städer i den naturliga ordning, som en tilltagande folkmängd kräfver; och häri tror jag grunden ligga till den stora framgång Fabrikerne nu visa i Norra Amerika, och icke uti de förbud, som National-afundsjuke emellan denna Nation och England framkallat, troligen till båda folkens skada.

Motionairen har ingått i afhandling om SkråSystemet, i anledning hvaraf jag, med tillämpning på Sverige, beder få yttra följande.

När den odödlige Gustaf Wasa gifvit sitt Fädernesland sjelfständighet mot yttre våld, och ville gifva det lika sjelfständighet i afseende på inre behof; så nödgade honom bristen på skickelige personer i allt hvad konst kallas, att införskrifva sådana från främmande länder; och för att erhålla dem, måste Konungen gifva dem lika förmoner, som de uti deras hemland åtnjöto. På detta sätt uppkom Svenska SkråSystemet, hvilket i afseende på Handtverkerier och Fabriker medförde nytta, till dess konstfärdigheten härstädes blef hemmastadd; men hågen, att i Sverige uppbygga och befolka Städer, medförde det olyckeliga misstag, att gifva Städernas Borgerskap monopolium på upphandling och försäljning af alla jordbrukarens producter. Följden blef Svenska jordbrukets förstöring, hvilka gjorde Svenska Nationen under sekler skattskyldig till Utlänningen för lifvets första och nödvändigaste behof. Det var först under Gustaf III:s tid, som medgifven frihet i Spannemåls-, Boskaps- och Victualiehandel borttog de fjettrar, som hindrade jordbrukaren, att förkofra sig, utan att medföra det sökta ändamålet: Stä-

dernas uppkomst; hvilket ändamål, enligt min öfvertygelse, endast kan vinnas i den möhn folkmängden ökas, välmågan tilltager, behof, förlag, frihet och täflan uppkomma.

Nu frågas: om icke tiden är inne, att äfven krossa de fjättrar, hvarmed SkråSystemet ännu hos oss belägger näringarne. Jag, för min del, tror detta vara ett oeftergiffligt vilkor för dem, som önskar deras framgående till fullkomlighet; och det är med särdeles fögnad jag tyckt mig finna, att jag i detta afseende delar lika tänkesätt med Motionairen. Jag önskar dock, att då frågan förekommer till afgörande, Motionairen, i afseende på medlen för ändamålets vinnande, vill gå mera rakt fram till målet, än jag vid förra Riksdagen tyckte mig finna öfverensstämma med dess då yttrade åsigter; skulle jag misstagit mig i afseende på hvad jag nu om Herr Lefrén anfört, så skall jag med tillfredsställelse erkänna det, i fall jag derom upplyses.

Herr Lefrén har påstått, att bristande SkråSysteme varit orsaken dertill, att Polska Nationen icke hunnit den välmåga som andra Nationer. Jag delar ej denna tanka; ty huru kan en Nation framskrida i välmåga, hvars ena del består af herrskande despoter, och den andra af lifegna slafvar. — Ett sådant samhällsskick medgifver ingen välmåga, ty naturen är der våldförd.

Motionären ifrar för Prohibitif-Systemet i afseende på Utrikes handeln, såsom det endå vilkoret för Fabrikernas upphjelpande. Det är vanligt, att till styrka för ett sådant påstående åberopa Englands exempel. Jag torde dervid först få fråga, om icke Englands fordna Prohibitif-Systeme hufvudsakligen hade till föremål sådana fabriker och tillverkningar, hvartill detta Land ägde eller kunde skaffa sig egna rudimaterier, och dernäst få anmärka, att Prohibitif-Systemet visserligen icke ensamt grundlagt Englands välmåga; ty hvad förmån skulle väl England af detta systeme skördat, om det icke sedan Elisabeths tid varit Hafvens heherrskare, om icke största delen af andra Europeiska Nationer, invecklade i ständiga förstörande krig, i sekler försummat konster och Fabriker, och ändteligen, om icke England genom sina i alla världens delar egande Colonier och besittningar, kunnat vinna en säker afsättning för öfverflödet af deras fabrikationer.

En värd Talare har äfven påmint om den framgång Franska jernhandteringen tagit genom den höga tull, som i sednare åren derstädes blifvit lagd å främmande jernsorter. I afseende härpå får jag endast åberopa min egen, rörande på Tull-Författningarne ingifna motion. Den bevisar, att jag, i likhet med BevillningsUtskottet år 1823, yrkat nödvändigheten der-

af, att med lämpelig tull skydda sådana inhemska tillverkningar, hvartill vi äga tillräckeligt egna rudimaterier, och hvilka sålunda stå i ett ganska olika förhållande med dem, hvartill råämnet skall sökas i främmande länder.

Angående fordna Prohibitif-Systemer i Frankrike och Preussen hafva flera andra värda Talare, och deribland Herr Rosenblad i afseende på Preussen, så tillräckligen utvecklats ämnet, att jag dervid icke vill mera tillägga, än min förundran dervid, att man omtalar, det Colberts Ministere grundlagt ett i Frankrike fortfarande välstånd. Jag frågar, om den i Frankrike uppstådda Revolution, hvilken förde dess Konung under Guillottinen, kunnat inträffa, i händelse allmänt välstånd derinom funnits? Jag frågar, om icke den fattigdom och den uselhet, som tvång och slöseri påfört den stora massan af Nationen, icke framkallade denna Revolution? Och om icke den äganderätts säkerhet och frihet i näringar, hvilken, såsom en Phenix uppstod ur askan af ett med blod söladt land, lagt grunden till den rikedom, som Franska Nationen nu äger, i trots af de olyckor, som orsakades af främmande Härars infall, och det beroende af Utländska magter, hvilket för några år deraf blef en följd.

Jag öfvergår nu till Prohibitif-Systemet i vårt eget fädernesland. Frågan om detta

Systemes införande lærer datera sig från 1727. Ett utdrag af Kongl. CommerceCollegii Registratur för 1730 upplyser, att Städernas Borgerskap år 1727 hos Regeringen i underdånighet anført, att deras Handtverkare och Fabrikörer hunnit så långt i konstfärdighet, att nästan alla fabrikater och handtverksvaror, som i Sverige behöfdes, kunde, så väl af utländska som inhemska rudimaterier tillverkas, i tillräcklig mängd och till den godhet, att de kunde täfla med de utländska. För att bevisa denna, besynnerligt nog, under full handelsfrihet uppväxta fabrications fullkomlighet, bifogades ett Register på inrikes tillverkade varor, hvaribland äfven finnes upptagen all den granulät, som, enligt hvad våra häfder vittna, den tiden varit i mode. Till försvar för beståndet af denna under handelsfrihet uppkomna fabrication, samt under framkastande af den då redan ifrågasatta handelsbalancen, anhöllo Städerna i underdånighet, att Konungen icke allenast ville införa ett strängt Prohibitif-Systeme, utan äfven taga nödig författning emot stegring af inhemska fabrikater. Fyra af Rikets Collegier blefvo hörda. Canzli- och BergsCollegierna ansågo förslaget odugligt, förmodeligen äfven af det skäl, att genom dess införande skulle alla Svenska Fabrikater, som icke mera befarade någon täflan, på en gång stegras i pris och aftaga i godhet; men Kammar- och CommerceCol-

legierna tillstyrkte bifall & Städernas ansökning. Frågan lärer hvilat oafgjord till 1739, då Rikets Ständer införde det Prohibitif-Systeme, som oafbrutet, mer och mindre, gjort Landets plåga till 1823 års Riksdag,

Om Svenska Fabrikernas tillstånd under den närmaste tiden efter 1739, har jag icke kunnat erhålla tillförlitelig underrättelse, utom hvad YlleFabrikerne beträffar, vid hvilka, år 1742, 638 väfstolar sysselsatte 8,660 arbetare. Om denna fabrication, hvilken, i afseende på klädestillverkning, ännu till närvarande tid njuter ordet förbud till godo, derigenom af- eller tilltagit, skall jag snart ytterligare utveckla Prohibitif-Systemets förnämsta följder hafva varit minskade Tullinkomster, hvilka stannat i luredrejarens Cassa, sedan denne genom en med förbuden bifogad odugelig tullbevakning, kommit i tillfalle, att utveckla ett fallkomligt Luredrejeri-Systeme, hvars omoralitet så hänfört till brott, att banditer kunnat samlas, på en del af Rikets kuster, hvilka med väpnad hand dristat sig möta den efter år 1823 införda verksamare tullbevakningen. Jag frågar: bör ett Systeme fortsättas, hvarigenom äran skall förvisas från Svenska Nationen, och hvarigenom Svenska Fabrikerna icke kunna uppehållas, så framt ej Fabrikören genom orimliga priser skall beskatta medborgaren, och genom deltagande i luredreje-

riet söka ersättning för den förlust, som förorsakas genom den deraf hindrade fabricationens fortgång.

Man klagar öfver Ständernas beslut 1823. Jag vädjar till det af BevillningsUtskottet till Ständerna inlemnade Betänkande. Deraf skall finnas: att man genom ett ordnadt TullSysteme ville med högre tull mot utländskt intrång försvåra allt, som var Svensk NaturProduction, eller af Svenska rudimaterier tillverkad: att denna Tull, för att tillfredsställa opinionen, föreslogs högre än behofvet kräde: — och att sådan skyddstull tillämpades å alla på utländska rudimaterier grundade fabricater, hvarmed Fabrikören borde vara belåten, så vida han, genom förvärfvade kunskaper och tållan med utlänningen i sitt yrke, ville göra sig värdig detta skydd, och icke på orimligt uppstegrade priser grunda en yppighet i lefnadssätt, som icke öfverensstämmer med det exempel han bör hämta af andra länders fabriksidkare.

BevillningsUtskottets förslag förkastades af BorgareStåndet genom origtigt begrepp om deras eget interesse; det antogs deremot af de öfrige 3 Stånden, och bifölls till en del af Regeringen.

Det är icke min afsigt att klandra, att Regeringen till en början så mycket inskränkte den handelsfrihet Ständerna fö-

reslagit. Måhända var denna försigtighet nödvändig; men särdeles tillfredsställande måste det vara för hvar och en, som, med öfvertygelse att befrämja sitt fosterlands väl, sökt medverka till att lossa de fjetrar, som hindrade Svenska handelns nyttiga utveckling, att finna det Regeringen, med vunnen öfvertygelse om nyttan af ett friare HandelsSysteme, genom nya Tullförfattningen af 1826 undanröjt flere af de deremot lagda gamla hindren, samt i afseende på verkställigheten vidtagit nödiga förändringar med Tullstyrelsen och bevakningen, hvarigenom det blifvit bevist hvad BevillningsUtskottet 1823 förutsatte, att hvarken vilja eller kraft felades till beredande af det goda ändamålet, som söktes.

Undersök om nu, hvad verkan den nya sakernas ordning medfört, och huruvida de högljudda klagomål, som deremot höjas, äga någon grund. I samma mån, som handelsfriheten blifvit medgifven, och bevaknings-anstalterna ändamålsenligt fortgått, har äfven Tullinkomsten blifvit ökad, så att, efter afdrag af hvad genom införsel af Utländsk Spannemål för åren 1826 och 1827 influtit, de sednare årens Tullinkomst öfverskjutit hvad derå beräknadt varit med större Summa, än allt hvad Svenska Fabriker, Fabrikörer och deras arbetare i Bevillning erlægga.

För Staten måtte det vara nyttigt, att Lurendrejarens olofliga förtjenst kunde öfverslyttas till Statens Cassa. — Att så skedd, att inkomsten icke härrört från ökad införsel af utländska, förut förbudne Fabriker; derom måste hvar och en vara öfvertygad, som med öppna ögon betraktar Svenska Städernas handelshodar och Stockholms Skräddares verkstäder åren 1823 och 1824.

Att moralitet och redlighet skall återställas i den mån, som Lagbrott förekommas eller utrotas, lærer väl icke kunna nekas; och denna Nationella vinst måste väl vara af ett högre värde, än som med penningar kan betecknas.

Man klagar öfver minskade Fabriks-tillverkningar, och har sökt bevisa detta genom officiella uppgifter från vederbörande Embetsverk. Det har tilfven lyckats mig att erhålla sådana, hvaraf jag går att uppgifva resultaten, sedan jag förut torde få upplysa, att Finlands skiljande ifrån Sverige, och öppnandet af direct handel emellan Finland och främmande länder, skulle förorsaka en minskad afsättning från Stockholms Fabriker, hvarigenom tillverkningen dock icke synes minskad utom på Sidenvaror.

Utdrag af GeneralSammandragen öfver Bevillningen för åren 1823 och 1826 upplyser: att Fabrikernas antal under dessa

är blifvit ökade med 47, hvaraf 8 i Stockholm, men att Bevillningen, förmodligen genom behjertande af Fabrikörernas klagan, blifvit nedsatt med 550 R:dr B:co: att Handlandes och Skeppsegares Bevillning uppstigit ifrån 113,700 till 121,600: att tillökningen i Stockholm deraf utgjort 1600, i Götheborg och Götheborgs Län 4500: att Fabrikörernas Bevillning ökat sig från 21,200 till 23,300 R:dr, hvaraf tillökningen i Stockholm varit betydligast: att Bevillningen för Handtverkare och Borgare i allmänhet uppgått ifrån 90,600 till 95,900 R:dr: att af denna tillökning Stockholm tillhört 1000, men Götheborg 2000: att Bevillning för Bruks- och Fabriksarbetare samt Gårdshandtverkare på Landet minskat sig från 15,500 till 14,900 R:dr, men att Bevillningen för Gårdfarihandlare och sådane Handtverkare på Landet, som äro sina egna, uppgått ifrån 57,500 till 62,200 R:dr, hvaraf äfven synes, att sistnämnde personer så väl år 1823, som år 1826 erlagt i Bevillning öfver 2½ gång så mycket som alla Rikets Fabrikörer. Af ofvan-nämnde utdrag inhämtas ytterligare, att, emellan ofvanbesagde år, antalet af Handlaude, Handtverkare och Borgare i allmänhet blifvit ökadt från 13,339 till 13,446, samt från Fabrikörer från 741 till 814, och att dessa tillökningar inom Stockholm och Götheborg förhållit sig nära lika.

Genom Utdrag af de från HallRätterne till Kongl. CommerceCollegium ingifna Fabriksberättelser för åren 1823, 24, 25, 26 och 27 upplyses: att KlädesFabrikernas antal blifvit minskadt från 114 till 103, men att tillverkningen uppstigit från icke fullt 400,000 alnar till 436,000: att yllestoftsFabrikerna blifvit minskade från 15 till 9, men bibehållit en tillökning af cirka 50,000 alnar: att Mechaniska Spinnerierna blifvit ökade från 30 till 33, med en tillverknings-tillökning af Bomullsgarn från 340,000 sträng till 514,000, och af Ullgarn från 447,000 till 527,000: att Bomulls- och LinneFabrikerne blifvit ökade från 38 till 40: att Fabrikationen, som 1823 utgjorde 530,000 alnar, utgjorde år 1827 590,000, och åren 1825 och 26 varit uppe till öfver 700,000 alnar: att stycketalet af Bomulldukar uppgått ifrån 27,800 i jemt stigande till 61,000: att Segelduks- och BaldansFabriker blifvit ökade från 8 till 9, och tillverkningen från 218,000 alnar till 231,000: att tillverkningen vid 30 SidenFabriker blifvit minskad från 165,000 till 116,000 alnar; hvaremot stycketalet af Silkesdukarnas blifvit ökad till 113,000: att antalet af StrumpFabriker nedgått från 52 till 45, samt tillverkningen från 4,700 till 2,300 dussin: att BandFabriker, Pappersbruk och Glasbruk icke visa några särdeles betydliga förändringar: att Sockerbrukens antal blifvit minskade

från 25 till 24; men att sockertillverkningen uppgått från 2,800,000 R till 3,000,000 R ; att vid TobaksFabrikerna, hvilkas antal blifvit ökad till 90, Tobakstillverkningen blifvit minskad från 1,930,000 R till 1,800,000; att Snustillverkningen deremot blifvit förökad från 1,000,000 R till 1,280,000; och sluteligen, att Engelska LäderFabrikerne blifvit ökade från 60 st. till 81, samt beredningen af hudar från 17,800 till 22,500, och af skinn från 14,500 till 23,200. Af dessa Utdrag kan inhämtas: att tillverkningen icke alltid får bedömmas, på sätt Herr von Hartmansdorff gjort, efter Fabrikernes och arbetarnes antal, emedan tillverkningsquantiteten hufvudsakligen beror af machinerier och förbättrade inrättningar, hvilken omständighet icke bör glömmas af dem, som åberopa Engelska Fabrikärsväsendet: att KlädesFabrikerna, med tillgodonjutande af ett oupphörligt Prohibitif-Système, ännu stå kvar på samma punkt som för nära 50 år sedan, och, genom deras ringa tillverkning af cirka 400,000 alnar årligen, lemna en rik skörd åt larendrejaren, genom fyllandet af årliga klädesbehofvet, hvilket troligen uppgår till 1,000,000 alnar om året. Att skillnaden emellan behofvet och hvad som tillverkas, utan svårighet fylles genom larendrejeri, derom kan hvarje tvifflare skaffa sig säker underrättelse hos många af Svenska Städernas Handlande i allmänhet, samt Stockholms Skräddare i syn-

nerhet. Ytterligare är genom nämnde Tabeller upplyst, att tillåten införsel af fint bomullsgarn och diverse bomullsväfnader ingalunda minskat tillverkningen vid Svenska BomullsSpinnerier och Fabriker; tvärtom hafva desse så väl, som Sockerbruken och LäderFabrikerna varit i jämnt tilltagande. Egentligen har ingen annan Fabrication varit i aftagande, än Sidentillverkningen, hvartill förnämsta orsaken torde få sökas deruti, att Svenska SidenFabrikörerne, i förlitande på de monopoliska förbuden, lika litet bekymra sig om modens ombytligket, som derom, att förskaffa sig de i sednare tider i Frankrike införda förbättrade väfstolar och machinerier, oaktadt den omsorg Regeringen visat, att dertill flere gånger införskrifva modeller. Ändteligen bör icke obemärkt lemnas, att ehuru Tobak aldrig varit till införsel förbjuden, denna utländska växt dock i Sverige blifvit så naturaliserad, att tusendetals L^ö nu deraf årligen i Landet produceras.

I afseende på det af andra Motionärer gjorde yrkande, dels att Tullen på införandet af Utländsk Ull skulle förhöjas, dels ock att sådan införsel alldeles borde förbjudas, torde äfven nu vara lämpeligt, att omtala rätta förhållandet i detta afseende, för att visa, huru litet de, som uppgöra dylika förslager, understundom betänka, hvad verkliga behovet kräfver.

Enligt HallRätternes förslager var under 10 år, eller ifrån och med 1794 t. o. m. 1803, lefvererad Svensk Ull 1,212,000 R , och införd Utländsk 7,419,000 R ; för andra Tio år från och med 1804 t. o. m. 1813 Svensk Ull, 1,986,000 R och Utländsk 8,449,000 R ; för åter andra 10 år eller fr. o. m. 1814 t. o. m. 1823, Svensk Ull 2,579,000 R , Utländsk 7,614,000; och ändteligen för de sista 4 åren 1824, 25, 26 och 27, Svensk Ull 1,115,000, och Utländsk 4,348,000 R .

Granskningen häraf bevisar: att Svenska Schieferierna varit uti ett beständigt, eluru icke högt stigande: att, då circa 1,300,000 R Ull de sednare åren erfordrats att fylla behofven, och knappast hälften deraf kunnat behövas för YlleFabrikerna, den andra hälften deraf måste hafva utgått till husväfnader: och att, då så väl Svenska Fabrikerna, som Svenska husväfnaden till deras fortgång årligen behöfva 1,000,000 R Utländsk Ull, det skulle vara i högsta grad oförståndigt, så väl att förbjuda denna varas införsel, som äfven att belägga den med hög tull. Att Herr Lefréns yttrade farhåga, det Svenska husväfnadsfliten blifvit förstörd och begrafven genom sednare tiders friare HandelsSysteme, är ogrundad, bevisas icke allenast af hvad här ofvan angående ullbehofvet är anfördt, utan äfven af de

de årliga berättelser, som i detta ämne från Hrr Landshöfdingar till Kongl. Commerce-Collegium årligen inkomma. Ehuru man säkert kan antaga, att dessa innehålla föga mer än hälften af det verkliga husväfnadsbeloppet, så varierar dock detta belopp emellan 12 och 14 millioner alnar årligen, då hela tillverkningen vid Fabrikerna sällan går öfver 15 å 1,600,000 alnar. Ibland de tillfällen, då Svenska granskaren med glädje kan inhämta bevisen för Svenska husväfnadsflitens fortgång, må jag nämna Marknaderne i Mariestad och Rödesund vid Wånäs Fästning, vid Medevi, Motala och Wadstena, Hindersmässö marknad i Örebro, Sala marknad och Distingen i Upsala, utom mångfaldiga andra, der husväfnader af alla slag till myckenhet utbjudas till försäljning och finna afnämare. Den Stockholmsbo, som velat härom på närmare håll göra sig öfvertygad, hade kunnat vinna bevisen genom besök på den icke längesedan slutade MichaelsmässöMarknaden vid Skeppsbron, der Gårdfarihandlandernes husväfnadslager orsakat den afund, att uttrycket deraf låtit höra sig i ett af Stockholms Tidningsblad. Dessutom tror jag icke, att den beskyllning för fåfänga i kläder, som nog ofta påbördas det vackra könet, bör utan undantag tillämpas. Erfarenheten har åtminstone lärt mig, att införandet af Utländska modeväfnader hos många fruntim-

mer väckt den löfliga hågen, att täfla med utlänningen i vackra Tygers förfärdigande och att denna täflan i många Landsorter, är så allmän, att den i betydlig mohn utestänger nyttjandet af de utländska varorne.

Den i Sveriges Ekonomiska Lagstiftning så förderfliga ombytlighets-andan tyckes å nyo vakna, då man utan verkelig anledning till klagan vill rifva ned det System, som upprättades för 5 år sedan. Om man följde detta ombytlighets-begär, så skulle ingen säkerhet gifvas, hvarken för Köppmanna- eller Fabriks-beräkningar. Svenska Historien upplyser tillräckligt, att näringsars uppdrifvande och Fabriksförättningar icke egenteligen tillhöra Svenska lynnet, och att vi dertill hvarken egt eller ega tillräckeliga Capitaler. Skola vi hoppas betydliga och varagtiga FabriksInrättningar, måste vi med oss införlifva Utländska anläggare och deras penningetillgångar; men såfångt skall det blifva att vänta detta biträde, om vi oupphörligt ombyta ekonomiska författningar. Om vi undersöka, huru och genom hvilka den näringsgren egenteligen erhållit förkofran, som utgör vårt lands förnämsta export, så igenfinnes för oss oförgäteliga utländska namn, hvaraf jag endast här vill nämna De Geer och Kock. Granska vi åter våra nu egande yppersta BomullsFabriker i Stockholm och Götheborg, så finner man snart

namnen Lamb samt von Reis och Magnusson, och det nyligen af Herr Grefve von Rosen upplästa anförande bevisar verkeligheten af den förmodan jag anført genom berättelsen om den i Götheborg af en Utlänning anlagde utmärkta SegelduksFabriken, samt det äfven af Utländsk man nu inrättade stora Spinneriet.

Man yrkar, att Städer och Fabriker äro oumbärliga för att underhjelpa afsättningen af Landtmannens varor; men icke uppkomma de genom ordet *varde*, och lika litet derigenom, att Landtmannen utarmas genom förbud att, på det sätt för honom är förmonligast, sälja sin production och köpa sina behofver. Dylika rön äro utan framgång försökte. Af de Städer, som efter detta System äro anlagde, skulle många redan försvunnit, om ej rika donationer af jord uppehållit dem genom Landtmannayrket; och de Fabriker, som icke ega annat stöd än dylika författningar, skola vid minsta motgång försvinna, likasom drifbänksblomman för vinterflögten. Men lemnas Landtmannens jordbruk och näringar utan tvång af misstagna författningar; då skola genom tilltagande folkmängd och välmåga Städer och Fabriker af behöfvat framkallas, och i denna naturliga ordning tillkomne, skola jordbruket, näringarne och handeln, utan företrädesrättigheter för hvar-

andra som redeliga syskon arbeta till allmänt väl.

Mig återstår, på grund af hvad jag nu anfört, att undersöka de nio punkter, hvarmed Herr Lefrén slutar sin motion.

I den första yrkar han en fullkomlig frihet i inrikes näringarne och inrikes handeln, såsom utgörande första och nödvändigaste steget till näringarnes utveckling och Capitalers dragande till productiva yrken.

Ridderskapets och Adelns Protocoller för år 1833 skola bevisa, att jag då nitiskt yrkade denna lära. Jag beklagar upprigtigt, att Ständernas då till Konungen frambräna underdåniga önskningsar i afseende på allmän näringsfrihet ännu sakna verkställande åtgärd, och jag önskar, att då frågan härom under denna Riksdag åter förekommer att till Thronen frambräras, Motionairen icke må föreslå någon inskränkning i den fullkomliga frihet han i denna punkt tillstyrkt.

Uti andra punkten yrkar Herr Lefrén, att allvarlig uppmärksamhet skall fästas vid beredandet af tillgång på Theoretico practiska Läro-anstalter för högre och lägre näringsidkare. Jag får i afseende härpå endast återopå hvad jag förut svarat, att om behof, förlag, frihet och täflan i afseende

på näringar finnas, skola de vettenskapliga anstalterna af sig sjelfve framkallas, och att om de förut inrättas, de på sin höjd skola blifva en prålände grannlåt utan nytta.

3:dje punkten innehåller, att den i följd af Rikets Ständers beslut eller önskingar år 1823 vidtagna åtgärd, att lös-släppa Utrikes handeln, måtte allvarligen inskränkas i hvad som angår import af Fabrikater, som inom Landet redan tillverkas, äfvensom af sådana, som vi utan saknad kunna undvara. Hvem skall svara på den frågan, hvad man utan saknad kan undvara? Vanligen bestämmes svaret af modet, nycken och förbrukarens tillgångar. Och huru vill man finna användbara controller mot de deraf alstrade beslut? Hvad verkan förbuden medföra, har jag tillräckeligen visat. Må våra Fabrikörer en gång försöka likna de Engelska, Franska och Nederländska i kunskap, drift och tarfvelig lefnad; och de skola då dela deras öde i afseende på förnøjelse och välmåga.

I 4:de punkten yrkar Herr Lefrén, att alla sådana rudimaterier, som för inrikes slöjder och manufacturer behöfvas, men icke finnas i landet, må från utrikes orter tullfritt införas. Med lika skäl böra alla exporter af Svenska naturalster eller rudimaterier tullfritt få utföras, så vida icke Fabrikören ensamt skall anses såsom Sta-

tens skötebarn, och alla öfriga medborgare som dess stufsbarn. På sådana af Motionairen yrkade villkor skulle mängden af Landets innevånare anse Fabrikörerne för ett skadeligt ogräs, i stället för nyttiga Statens medlemmar. Men till ersättning för Motionairens stufsmoderliga behandling mot Landets nyttigaste medborgare, yrkar han i 5:te punkten, att export af Inrikes Manufactur och Slöjdeproducter må gynnas, och att de Bolag, som sig dertill, under nödig kontroll för verkställigheten, vilja förbinda, må förunnas vissa förmåner och uteslutande rättigheter dertill under vissa år. Med farhåga emot de ofta af Projectmakare yrkade monopolier, önskar jag, att inga uteslutande rättigheter eller förmåner må beviljas hvarken enskilde eller Bolag, som icke dertill gjort sig berättigade genom sådana offer åt Fäderneslandet, att det allmännas vinst är tillräckligen försäkrad.

I 6:te punkten yrkar Herr Lefrén ett sådant TullbevakningsSysteme, som de facto lemna näringarne det skydd, som de jure är dem ämnadt, hvartill han anser höra en utsträckt och så klart i författningar uttryckt visitationsrätt, att Lurendrejare och Tullförsnuillare må träffas af Lagen, och beslagaren vara tillbörligen fredad vid sitt kalls uppfyllande. Äfven jag har mer än en gång för detta yrkat ett strängt, väl ordnad, TullbevakningsSysteme, med lämp-

liga stämpel- och förpassnings-stadgar, och allvarsamma, ovilkorligen å den brottslige tillämpade, straff. Med sådana åtgärder skall tullförskänningar i det mästa förekommas, utan behof att, genom för långt utsträckt visitations-rätt, störa de förhållanden i busliga lifvet, som för hvarje lagstiftare böra vara heliga.

Herr Lefrén begär i 7:de punkten, att skillnad må göras i Stapelstadsrätt för export och Stapelstadsrätt för import, så att den förra rättigheten må sträckas, om man så vill, till alla, men den sednare inskränkas till några få Städer, dels för att concentrera handeln och penningestyrkan, dels för att göra TullControllen möjlig. I afseende på införsel af förut förbudne varor och tillåtelsen att begagna credit-upplag, föreslogo Ständerna år 1823 en åtgärd, som med Herr Lefréns förslag ägde någon likhet. Någon annan än den i Ständernas betänkande gjorda skillnad Stapelstäder emellan, anser jag vara lika obillig, som oriktig, och kan visserligen icke dela Herr Lefréns önskan, att till några få orter i Riket concentrera penningestyrkan, hålst jag anser penningestockens allmänna fördelning och rörlighet vara ett nödvändigt vilkor för den, som önskar allmän välmåga.

Uti 8:de punkten föreslår Herr Lefrén, att Tullinkomsterna egentligen böra byg-

gas på de få importarticular, som icke inom Landet produceras; men som redan blifvit ett national-behof, såsom Caffé, The, Socker, Vin, Tobak &c. Man borde skäligen förmoda, att ingen okunnighet skulle finnas derom, att hög tull icke alltid ger stora inkomster, men deremot alstrar brott och tullförsnillning; och de exempel Grefve Rosen nyligen anfört på det ökade belopp af caffè med flera varor, hvilka blifvit förtullade efter den å Tullen sednast gjorda nedsättning, emot hvad som till förtullning under lika lång tids förlopp blifvit uppgifvit, under tillvaron af en högre tullafgift, borde, som jag tycker, vara tillräckeliga, att bevara omdömet från att så missledas, som Herr Lefrén i denna fråga tyckes mig vara; och skulle kraftigare bevis behöfvas, så kunna de hämtas från Engelska Tullhistorien, som lemnar bevis derå, att Englands mäktige flottor icke kunnat förhindra smyghandeln, då den varit förledd af för höga tullafgifter.

Ändteligen yrkar Herr Lefrén för det g:de, att frågorne om Närings-systemet, såsom varande önskningsmål, icke sammanväfvas med Bevillningsfrågorne, som dervid hafva en underordnad rätt. Jag känner icke, att, vid någon Riksdag, frågor om näringarne varit hänviste till BevillningsUtskottets granskning; de skulle lika säkert då blifvit afvista derifrån, som jag

med visshet vet, att vid 1823 års Riksdag BevillningsUtskottet, uti sina förslag till beslut om utgörande af allmänna Bevillningar, icke invärfde några närings- eller önskningsfrågor. Så länge Ständerna till Ledamöter i BevillningsUtskottet välja sådana män, som känna och vidmagthålla Grundlagen; och så länge Ständerna sjelfva påminna sig 60 §. af RegeringsFormen, skola de veta, att beslutande-rätten i beskattningsfrågor icke är underordnad önskningsrätten, och skola aldrig bortskänka den förra, hvarken för Skrå eller Prohibitif-Systëmer; ty när beslutande-rätten om Rikets beskattning glömmes af Ständerna och deras Utskott, då blifva Riksdagar ett öfverflöd, som bör sättas främst på Prohibitif-Catalogen, och då är Svenska frihetens fackla slocknad. Må dessa murar dessförinnan ramla, så att främlingen icke må kunna läsa Slafvarnas vanära i de sköldmärken, hvilka här sitta såsom vittnen om Svenska frihetens fordna försvarare.

Många yttrade härtill deras bifall.

Grefve Frölich, David: Jag lärer ej kunna påräkna synnerlig uppmärksamhet för de få ord jag har att yttra, efter Talare, hvilka så sakrikt, fullständigt och, om det tillåtes mig säga, förträffligt utvecklat ämnet, att mera icke synes återstå för bedömandet deraf; men då jag infunnit mig

vid denna Riksdag, icke utan önskan att, efter min förmåga, bidraga till utvidgandet af det liberala System, som nu funnit så värdiga försvarare, kan jag ej underlåta att vid detta tillfälle sluta mitt namn till deras. Jag har funnit argumenterne så väl för som emot det liberala Systemet egentligen kunna delas i tre classer, neml. de, hvilka hämtas från Politiska och Ekonomiska teorier, och de, hvilka hafva sitt stöd i erfarenhetsläror; och i anledning deraf nödgas jag erinra om nödvändigheten att noga jemföra erfarenhetens lärdomar med solida principer i National-ekonomien; eljest vinner man ej någon säkerhet i omdömet. Jag hoppas derföre, att Utskottet ej fäster särdeles afseende å de sjelfgjorda dogmer, hvilka vilja hämtas af de historiska uppgifterne från Gustaf den I:s tidshvarf. Jag är redan förekommen i vederläggningen deraf, och hela detta mitt yttrande utgör i öfrigt blott ett ringa supplement till de grundligare anföranden, flere värde försvarare af det liberala Systemet afgifvit. Jag kan dock ej undgå fästa uppmärksamhet på, att Herr Lofrén sagt, i fråga om Herr von Hartmansdorffs motion, hvad ingen till besvarande upptagit, nemligen att $\frac{1}{4}$ delar af vår exports värde användes till import af colonialvaror, såsom Caffé m. m., hvilket nämnde Talare anseet såsom ett olyckligt handelsförhållande. Denna åsigt synes mig härröra från någon

böjelse hos den värde Talaren för speculationer på den så kallade handelsbalancen, derifrån så många besynnerliga conclusioner blifvit tillförene uppgjorde. Om äfven något misstag i närvarande uppgift ej blifvit begånget, tror jag dock, att detta förhållande bevisar, att Sverige, i utbyte mot sina producter, behöfver numera endast colonialvaror. Och männe ej detta förhållande utvisar en fördelagtigare ställning och större national-välmåga, än då vi behöfde införskrifva Spannemål för våra exporter. Jag anser införseln af colonialvaror, såsom ett bevis på tilltagande industrie hos oss, och skulle tro den vara ännu fördelagtigare för Landet, om våra pecuniära förhållanden medgäfvos oss att directe deltaga i Verldsmarknaden, och vi kunde sägas handla, i stället för att idka varubyte; ty föga annat är nu vår handel. Tillfika tror jag att, vid ziffercalculen öfver våra handelsförhållanden, våra exporters värden betydelligen kunde ökas, om de fingo tillgodonjuta det rätta värde de borde äga på utländsk botten, och om de ej belastades med den kostnad, som uppstår af det fameusa missförhållandet i vårt mynt och öfriga saknade credit-anstalter, hvilka hos alla andra handlande Nationer finnas. Hvad Friherre Cederström anfört om skadligheten af prohibitiv-författningarne, och rättigheten af hans påstående, att, i stället för prohibitiv-lagar häldre, om behöf-

vet så fordrar, bestämma directa skatter till näringarnes understöd, bevisar sig bäst af förhållandet i England, der nu mera hvarje klok Engelsman inser, och Tidningarne högt uttala, att det vore bättre, om i stället för den så kallade kombillen, direct beskattning infördes till förmån för de stora Egendomsegarne. Denna satts och dess användbarhet till alla prohibitiv-förhållanden blir med hvarje dag allt mer och mer påtaglig.

Vid en af Herr Thams anmärkningar, i fråga om den skillnad i Stapelstads-rättigheter, som Herr Lefrén föreslagit böra ega rum i anseende till export och import, torde jag få fästa Utskottets uppmärksamhet. Det är väl sannt, att de intill Hafvet belägne Städer med mästa fördel kunna idka utrikes handel, och att importhandeln torde böra dem förbehållas; men på grund af de liberala åsigter Hr Tham försvarat, ser jag icke, hvarföre han skulle vara emot den distinction Herr Lefrén velat etablera, och hvilken jag för min del anser riktig, i den mån den leder till det resultat, att Uppstäder kunna komma att tilldelas export-frihet, lika med Stapelstäder, i den händelse de äro så belägne vid segelbara vattendrag, att en omlastning af deras effecter för att exporteras, endast är nödig, så länge förbudet existerar för desse Uppstäder att idka exporthandel sjelfve.

Herr *Lefrén*: Jag skall försöka att blifva så kort, som möjligt är, men om jag denna gång skulle upptaga några minuter mera än vanligt, hoppas jag det förlåtes, enär jag är Motionär, och det är nödigt, att jag först upptager och vederlägger en hop små skäl, hvarigenom man velat påbörda mig in consequence, och förmörka tallan med skuggor från sidorna.

Då jag nu lägger inrikes handelsfrihet till grund för yttre handelsfrihet i en framtid, förebrår man mig, att år 1823 hafva varit emot inrikes näringsfrihet. Som det är mig angeläget, att undanrödja denna misstanka, anhåller jag, att få uppläsa några ord ur mitt anförande vid sista Riksdag den 12 Februarii 1823, den första gången jag talade här på Riddarhuset. Jag yttrade då:

"Jag har haft tillfälle höra både här och utom detta Hus, huru man sammanfört idéerna om den utrikes och den inländska handeln. På samma tid, som man med rätta ifrar därför, att den Svenska Medborgaren må äga frihet att tillverka hvad vara som helst inom landet, på samma tid vill man äfven, genom införandet af ett illimiteradt HandelsSystem, stänga all utväg för honom, att vinna af sättning å hvad han producerar."

Och något längre fram vid samma tillfälle:

"Min tanka är, att lika så mycket man "bör ifrå för frihet i handel och näringar inom "oss, lika mycket bör man strida emot en "illimiterad handels- och import-rättighet."

Detta måtte, om Protocollet ej jäfvas, visa, att mina tänkesätt i ämnet då och nu stå i den positivaste consequense. Jag har under discussionen märkt, att den Talare, som söker beslå mig med motsägelser, förglömt att jag, när frågan om Skråförfattningarne förevar vid sista Riksdag, nödsakades inskränka mig att tillstyrka modificationer i den, sedan jag ej mäktade genomdrifva deras afskaffande. Jag yrkade sålunda, att man t. ex. borde borttaga Gesällvandringarne, och inrätta tre GesällClasser, den högre under benämning af Konstförvandter o. s. v.

Grefve von Rosen har emot mig anmärkt, att England och Frankrike ej haft ProhibitivLagar, då deras näringar uppstigit. Det gagnar väl föga, att en Talare säger Ja, och en annan Nej, om ett och samma förhållande. Men jag vill likväl föra till minnes, hurusom England och Frankrike haft till den grad stränga Prohibitiv-Författningar, att man till utförsel förbjudit rudimaterier, som behöfdes till inländska näringars bedrifvande.

Vidare har den ädle Grefven anført facta, som efter min åsigt ej bevisa hvad

som åsystas, enär han calculerat ifrån år 1807 till år 1827; ty icke bevisar detta något om tillståndet från år 1825, då de liberala principerne började att göra sig gällande. Men om man frågar den ädle Grefven, huru det står till med näringarne i Landet, sedan år 1825, hvad vill han då svara? — Jag fruktar, att förhållandet är alltför bedröfligt motsatt det, som existerade de 8 föregående åren. Just i de begge Häraderne Herr Grefven sjelf nämnde, existerade ifrån år 1814 till 1823 den största manufactur-production, som vi egt i Landet, och det under de nu så förhatliga Prohibitiv-Författningarne. Ja, Productionen var då så högt uppdrifven i dessa Härader, att man hoppades få der se en ordentlig Fabriksort, hvarest man ej behöfde befara någon uselhet, enär fabricationen ej stod isolerad, utan ingick i det husliga lifvet. Ytterligare har Grefve von Rosen, till stöd för det liberala utrikes Handels-systemets förträfflighet, åberopat, att Snickarearbeten nu utföras, i stället för att de förut infördes. Att så förhåller sig, bör ej förundra, när man ihågkommer, att det är en bland våra äldsta näringar, som hunnit förskaffa sig kraft, och till hvørs bedrivande finnes rudimaterier inom landet. Jag medgifver, att Klädes-fabricationen under Prohibitiv-systemet ej velat lyckas, men sådant måste tillskrivas andra orsaker än Tullförfattningarne. De facta jag nu haft äran anfö-

ra, göra, som jag hoppas, Grefvens bevisning tämmeligen problematisk, särdeles då han icke kunnat undgå medgifva den i Götheborg inträffade stagnation, som endast är ett vackrare namn, än ordet förfall, men i denna fråga torde betyda ett och detsamma.

Herr Tham, som olyckligtvis är min strängaste motståndare i denna sak, har nu, likasom vid förra Riksdagen, sökt vinna fördel deraf, att han tillvitat mig höra till dem, som endast hylla theoretiska idéer, och förbisett det practiska användande deraf. Jag lemnar derhän, hvem af oss bäst förtjenar denna förebråelse. Herr Tham har sjelf åberopat andra Länders exempel i massa, och det vore ej svårt att framkomma med hela hästlass af sådana; men det går ej an att lösrycka historien i små bitar. Hela land måste tidevarfvis jemnföras med hela land, om man skall träffa ett säkert resultat. Det har af denna värde Talare blifvit nämndt, att vi efter det liberala systemets införande 2:ne gånger haft serdeles ymnig vexeltillgång eller lätthet att åtkomma silfver. Sådant är likväl ingen följd af 1823 års Tull-system, utan en verkan deraf, att England 1825 nedsatte tullen å vårt jern, och att utlänningen nu behöfver säd, deraf vi tillfälligtvis hafva något öfverflöd. Den samme värde Ledamoten har äfven

ven yttrat, att han icke förstår skillnaden emellan inre och yttre näringsfrihet. Han glömmet likväl då, att förhållandet nu hos oss är, att vi hafva större yttre, än inre, handelsfrihet. Äfvenledes glömmet den värde Ledamoten, att vi tänkte lika vid sista Riksdagen angående Gårdfarihandelns bibehållande. Jag har derföre icke glömt, att Herr Tham ifrat för inre handels- och näringsfrihet; men hvad jag lägger honom till last är, att han, som i dessa frågor vid sista Riksdag var en bland de mäst verkande personer, icke såsom ett nödvändigt vilkor för den yttre handelsfrihetens införande, yrkade införandet af en fullkomlig frihet i de inre näringarne. I detta den värde Ledamotens förfarande råder en bestämd inconsequence; alldeles som om man vill lägga takåsen på huset, innan det till grundval och väggar är färdigt; samt om af tre fiendtlige Arméer, den ena förbant sig att manoevrera med bakbundna händer. Herr Tham har vidare åt min motion velat gifva den anstrykning, som vore jag en crass theoreticus. Lyckligtvis har jag äfven i min motion omnämmt practikens fördelar.

Den, som vet, hvad technologic är, och ej vurmär med blotta theorier, den, som vet, hvilka framsteg denna vettenskap i an-

dra länder gjort, och känner de stora fördelar näringarne deraf njutit, den påstår ej, att man kan sägas fara i luften och drömma, då man vill tillämpa vettenskap på konst och slöjd. Ytterligare har Herr Tham sagt, att Frankrikes ock Englands välmåga *ensamt* befordras af den yttre handelsfriheten. Jag tyckte åtminstone, att ordet *ensamt* förekom i denna mening; men för mera säkerhet anhåller jag, att Herr Tham sjelf ville upplysa, huru hans ord fallit, och hvad mening han dermed haft.

Herr Tham: Om jag ej missminner mig, så har jag, hvilket anteckningarne, då de hunnit redigeras, äfven torde visa, ej talt om England och Frankrike på en gång. Jag har ej heller sagt, att Englands välmåga *ensamt* härrört af yttre handelsfrihet, likaså litet, som jag tror den hafva något att tacka Prohibitif-författningarne för; utan jag tror, att Englands välmåga äfven måste tillskrifvas ett klokt användande af ä:ne stora hjälpkällor, som England har och Sverige aldrig kan få. Jag menar ett uteslutande herravälde öfver hafven, och rika colonier. Och jag vill nu tillägga äfven ett tredje skäl till Englands uppkomst, nemligen underlägsen närings-industri i andra Länder. I den mån andra Länder kunnat täfla med England i vissa näringsgrenar, har Ministären der insett, att Prohibitif-författning-

garne ej borde bibehållas, utan att all täl-
lan bör vara fri. Har det således ej i det
rika England gått an, att bibehålla Prohi-
bitif-Systemet, huru skall det då gå an
hos oss?

Herr *Lefrén*: Jag vill gå ärligt till
väga och ej snärja min motståndare. Han
har behagat gifva den tydning åt sina ord,
att England ej ensamt af yttre handelsfri-
het haft sin uppkomst, och omtalt de hjälp-
källor, som dertill bidragit. Jag tackar
för medgifvandet. Jag undanber mig, att
blifva ansedd för den så kallade Handels-
Balancens försvarare. Man har läst derom
nog i Tidningsblad, ända till dess, att sjelf-
va ämnet blifvit osmakligt. Jag understäl-
ler Herr Tham sjelf, om ej hans diatrib
om 1825 års Handels-Balancé innefattar en
motsägelse mot hans gjorda motion om silf-
verköp nu år 1828. Det händer så, när
man ej gjort sig reda för saken, innan man
talar derom, samt att man, såsom jag re-
dan en gång yttrat, vill lägga kroppåsen
på huset, innan grundvalen är färdig. Om
detta anses för en tillvitelse mot Herr
Tham, så har äfven jag af honom fått upp-
bära något dylikt under denna discussion,
så att det i den vägen kan vara qvitt oss
emellan. Den bevisning, som vill hämtas
af HallRätternes anteckningar för åren 1823
och 1824, måste uteslutas. Herr Tham har

påstått, att näringarne ej skridit tillbaka efter Prohibitif-Systemets upphäfvande; och jag påstår bestämdt att så skedd. — Svårt lär det blifva för hvem som helst af oss att bevisa sin satts; men jag tror, att min thes har mera sannolikhet för sig. Ej bevisar det någonting, att halfva torgen stå fulla med vahrer; frågan är, om de säljas, och om de ej få föras från ett torg till ett annat. För att ej alltför mycket trötta Ridderskapet och Adeln, förbigår jag en mängd mindre anmärkningar mot min motion, och fäster mig vid hvad som anförts om jernhandteringen. Hvilken näringsgren har väl hos oss njutit större beskydd af privilegier och Prohibitif-författningar, än Jernbruket? Denna näring har intill den grad uppväxt på Prohibitif-Lagarnes skarpa, men säkra, grund, att man förbjudit folk att bygga på skogarne, för att skydda deras användande till kohlning för Bruken, och att man från Drottning Christinas tid har grymheter att i detta afseende berätta. Ännu hvilar vår bruksrörelse på Prohibitif-Systemets grundvahl, — och jag beklagar Jernbrukens egare, om införsel af utländska jernsorter tilläts. Väl hafva vi några jernsorter, som icke allenast kunna uthålla concurrence med utländningens, utan troligen alltid ligga öfver; men en bättre fabrication af jern på utländska orter, än hos oss, kan lätt nedsätta värdet på våra sämre jernsorter. Derföre bör man upphjelpa

det tekniska; så att vårt jern äfven erhåller den bearbetning, att det till alla delar kan täfla med det utländska. Herr Tham har genomgått alla de nio punkter, hvaraf min motion består. Några få har han väl haft den godheten att gilla; men de flesta har han bestridt, och, förmodligen efter sin tanka, vederlagt. Jag vill ej vara vidlyftigare, än redan skedt, utan begär blott slutligen af Herr Tham ett bestämdt yttrande: *om han anser inrikes handels- och näringsfrihet för ett oestergifligt vilkor för den utländska handelsfriheten.* Om Herr Tham täcktes bestämt besvara denna fråga, kunde vi undvika många discussioner och komma till ett resultat; gillas min satts, så följer deraf, att vårt nuvarande närings-systeme är origtigt; ogillas den, så nekav man i ock med detsamma hufvudgrunden för det fria Systemet: *Fri Täflan.*

Herr *von Hartmansdorff, August:* Sedan Herr Lefrén upptagit de flesta af Herr Thams anmärkningar emot honom, vill jag blott fästa mig vid följande:

Herr Tham har slagit på de stora strängar, som hos oss ljuda starkast, i fråga om näringarne, nemligen Jernhandteringen och Jordbruket. Men klagen af den förra tyckes Herr Lefrén redan hafva borttagit, då han erindrat oss om de stränga förbud, hvarigenom ifrågavarande handt-

tering hos oss uppkommit. Dem föråtten hade hon förmodeligen icke uti Riket indragit de berömda män Herr Tham Åberopat; och ännu i denna stund lära förbudens skydd icke kunna umbäras för denna näring, ehuru betydlig styrka hon vunnit; ty hvarföre skulle eljest de Herrar Brukspatroner, som ifrå mot förbud af stadsmännansvarors införsel, icke vilja äfven upphäffa förbuden mot införsel af jern.

Likaså förhåller det sig med Jordbruket. Skyddstull mot grannarnes medtäfvan ligger på spannemål; och brännvins införsel är förbjuden. Herr Tham vill ej medgifva hus-visitationer efter utländska till införsel förbjudna varor af stadsmannatillverkning, emedan sådant skulle ingripa alltför nära på egande-rättens område, och störa husfreden. Men månne den värde Ledamoten har satt sig emot dylika visitationer i afseende å brännvins-tillverkning? Det synes ej på nu gällande brännvins-förordning, hvilken för det mesta utarbetades i BevillningsUtskottet 1823, hvarest Herr Tham var en verksam ledamot, och genom hvilken betydliga böter ålägges den, som vägrar underkasta sig sådan husvisitation, från kl. 5 om morgonen till 9 om aftonen. Hvarföre är husvisitation i denna näring mera tillätlig, än i andra? — Jordbrukare och Jerntillverkare borde betänka detta, och vara nog billiga för att

onna deras yngre och svagare bröder, näringsidkaren i Städerna, samma skydd, hvar igenom de äldre och starkare redan kommit sig före, och ännu vidmagthålla sig.

Öfver Herr Thams uppgifter på zifferan vill jag ej fälla något bestämdt omdöme, förr än jag fått tillfälle, att närmare skärskåda dem; utan blott i allmänhet besvara, hvad jag ögonblickligen kunnat uppfatta. Det väsendteligaste synes vara, att den värde ledamoten velat styrka varuförädlingens tillväxt sedan sista Riksdag, der igenom att Fabrikörernas antal ökats, ej mindre än beloppet af deras erlagda skatter. I förra hänseendet bör likväl utredas, om icke bland Fabrikörernas antal finnes en mängd Snickare, Urmakare, Sadelmakare m. fl. som förut räknats till Handtverkare; men som blifvit sina egne såsom Fabrikörer, för att undslippa de uti Handtverkerierna erforderliga prof m. m. När antalet af dessa Handtverkare blifvit afdragit från de egenteliga Fabrikörernas: så är det tid, att säga, huruvida återstoden är talrikare förr än nu. Äfven om så vore, bevisar det icke näringens tillväxt, om ej arbetarnes och tillverkningens belopp tillika vitsorda det; ty då en näring lutar till förfall, draga sig de stora Fabrikörerna, som sysselsatt många arbetare, undan; och rädga i tid sin Capital-förmögenhet. Deras medhjelpare och arbetare, som icke äga

någon sådan, eller hafva någon annan utväg till bergning, än rörelsens fortsättande i smått, nödgas då uppträda såsom Fabrikörer sjelfve, och arbeta för hand, eller med tillhjälp af några få personer. Fabrikörernas antal kan således ökas, fastän tillverkningen och arbetskraften förminskas. Likaså förhåller det sig troligen med skatten. Få stora Fabrikörer betala utan tvifvel mindre, än flera små, om än de förras rörelse vore betydligare, än alla de smärres tillsammans; ty de i Bevillnings-Förordningen, (hvilken Herr Tham, som deltagit i hennes utarbetande, bäst bör känna,) stadgade oryggeliga minimi-afgifter för Fabrikörer, ehvad deras rörelse svarar deremot eller ej, skola af många små tillsammans ofelbart utgöra ett betydligare belopp, än bevillningen af färre stora Fabrikörer, den vederbörande skola draga i betänkande, att efter eget omdöme stegra, enär de skattskyldiges uppgifter någorledes synas motsvara rätta förhållandet. — Jag har ej varit Taxeringsmän; men befarar, att de Fabrikörer äro få, hvilka betala mera än minimi-afgiften.

Den värde ledamoten har äfven talat om skadligheten, att ombyta närings-systemer, och att vid den ena Riksdagen förkasta, hvad man under en föregående antagit. Jag skulle önska, att han erindrat sig dessa grundsatser år 1823: så ha-

de ej så många medborgare behöft att sueka öfver de förändringar i våra gamla närings-förhållanden, hvilka han då var så verksam att genomdrifva.

Men det vore måhända orätt af mig, att vilja längre uppehålla Ridderskapet och Adeln med mina anmärkningar, då det torde vara förgäfvets, att simma mot strömmen. Jag vill dock hafva mitt samvete fritt, att ej hafva försummat bestrida åtgärder af så förderflig och genomgripande art som dessa; och jag har trott mig destomera höra göra det, som jag ej är näringsidkare hvarken i Stad eller på Landet, och följagteligen icke har någon enskild fördel att bevaka. Sker återgången så hastigt nu, som ifrån de näringsfriheter man beviljade 1719; så torde jag sjelf upplefva den tid, då mina motståndare få skäl att ångra sig. I annat fall är det mig en tillfredsställelse, att i Protocollen hafva mitt namn fredadt för efterkommandes förebräelse. Jag vet väl, att mången anser dem för kortsynta, hvilka befara en dylik återgång; men det påminner mig berättelsen om en främling, som, gående öfver Norrbro, undrade öfver Stockholmarnes enfaldighet, hvilka ej anlagt vattenverk i den strida Norrström. Det dröjde dock icke länge, innan det blef oppsjö. Främlingen såg, att världshafvets vatten verkligen kunde inströmma i Malaren, och han undrade icke mera. — Det

är för oppsjö i våra näringar, härrörande af världshandelns ohämmade tryckning på vår inhemska rörelse, som jag rüdes.

Herr *Lagerhjelm, Pehr*: Utan att ingå i sjelfva hufvudsaken, anhåller jag blott att få fästa mig vid några anmärkningar af Herr Tham, dem den siste värde Talaren ej besvarat. Herr Tham har yttrat, att konsten uppkommer, då behofvet påkallar den. Så tänkte ej den Store Gustaf Adolf, då han inkallade utländska Masmästare till blåsningens upphjelpande. Herr Tham har äfven påstått, att England ej uppblomstrat i följd af konst eller vettenskap; men jag tror, att alla de, som studerat Englands Näringshistoria, skola med mig intyga, att der äro konster och vettenskaper så införlivade med sjelfva näringarne, att de förra kunna sägas vara lefvande i de sednare. Vidare har blifvit sagdt, att Prohibitiv-författningarne grundades 1727, men Svenska Bergs-författningarne förete långt äldre prohibitioner; såsom exempel hvarpå må anföras 1604 års förbud emot utförsel af osmundsjern. Det gifves en bok, som kallas Samling af Bergs-författningarne, och som förtjenar närmare bekantskap, såsom varande rik på uppgifter i detta hänseende. Jag ville önska, att man gjorde sig närmare bekant med den. Betraktar man sednare tidens händelser, skall man finna

samma prohibitiva anda, oaktadt tiden sjelf kallar sig liberal.

För några år sedan väcktes fråga inom BruksSocieteten om en friare smidesrätt vid privilegierade hårdar, och motionen in-nefattade blott, att Bruksägare skulle *hö-ras* öfver förslaget. Sjelfva hörandet af-slogs medelst votering och stor pluralitet. Jag frågar, om detta var liberalt, eller om det icke tillkännagifver prohibitiva åsigt-er? — Vår jernhandtering har utan prohibiti-va författningar och consequence i deras utförande samt handhafvande icke varit på sin närvarande ståndpunkt. Men denna an-märkning hindrar mig icke från att finna dem vara i flere afseenden felagtige.

Grefve *von Rosen*: Jag skulle ej yt-terligare upptaga Ridderskapets och Adels tid, om icke Herr Lefrén ställt på mig den frågan, huru det står till med husfliten omkring Götheborg. Det är min pligt att känna detta förhållande, och således kan jag med sakkännedom besvara, hvad frågadt blifvit, men bör då tillika hafva äran upp-lysa, huru husfliten uti bomullsväfnader uppkommit i trakten af Götheborg. Ända tills circa 10 eller 12 år sedan Hrr Reis och Magnusson anlade deras stora Bomulls-fabrik, väfde allmogen endast gröfre lär-ter samt bomulls- och ylletyger; men när nämnde Herrar inköpte den så kallade

stora Cattunfabriken, hvilken, genom actier grundad, kostat stora summor, både till anläggning och drift, men alltid lemnat (oaktadt det existerande Prohibitiv-systemet,) förlust i stället för vinst åt egarne, hade Reis & Magnusson väl rum och attirail att trycka Bomullsväfnader, men ej för väfstolarne, som skulle tillverka Bomullslärfet. De sysselsatte då omkring 800 väfverskor utom hus, hvilka lärde att, efter förbättrad methode, väfva tyger af åtskillig beskaffenhet. När byggnaderne för väfstolarne blifvit färdige, och ännu vidare förbättringar, till skyndsamhets vinnande i väfnaden, antagne, behöfde Fabrikanterne ej så många väfverskor. De, som då afskedades, till belopp af cirka 3 à 400, började arbeta för sig sjelfve, och gäfvo anledning till en förbättrad husflit, som alltsedan tilltagit utan afbrott, utom år 1826, då faillissementer hos förläggarne för bomullsgarnet gjorde någon stagnation, hvilken likväl ej var långvarig, enär ackord med Creditorerne snart satte vederbörande i stånd att fortfara med sine förlag. Sedan idkas väfnader, såsom förut; och jag vädjar till enhvar, som sett Götheborgs torg Onsdagar och Lördagar, huruvida fabricationen aftagit; den enda skillnaden är, att prisen äro lägre, än förr, och varan bättre; alltid en följd af Concurrencen.

Herr *Tham*: Jag hade ej ämnat att längre upptaga tiden i detta ämne; men uppkallad af Herr *Lefrén* att förklara, om jag anser inrikes handels- och näringsfrihet för ett oestergilligt vilkor vid införandet af utländsk handelsfrihet; ber jag att först få veta, hvilka band, som äro lagda på vår inre handel. Jag känner dem ej, om icke de möjligen finnas uti förpassningsstadgan, hvilken läser vara under omarbetning. När *Protocollet* för i dag blir justeradt, skola Hrne *Lefrén* och *Lagerhjelm* säkert finna, att de missförstått mig. Jag anser den inre näringsfriheten för nödvändig. Jag yrkade den sista Riksdag, och beklagar, att Regeringen ännu icke hufvudsakeligen pröfvat, hvad Ständerne då derom framställde; men jag skall därför ej ett ögonblick upphöra, att yrka all med ordentlig tull förenad handelsfrihet, såsom säkraste medlet till näringarnes uppkomst. Man har sagt, att Svenska jern tillverkningen tillgodonjutit Prohibitiv-författningar. Det må vara; — men aldrig hafva de blifvit använda emot utlänningen.

Utförsel af Tackjern förböds, då det behöfdes inom Landet; men införsel deraf har aldrig varit förbuden. Äfvenledes har det blifvit påstådt, att medborgare suckat öfver 1823 års Ständers åtgärder att upphäfva Prohibitiv-författningarne. Om så förhåller sig, hafva ett större antal med-

borgare, nemligen alla jordbrukare, förut suckat öfver dessa författningars tillvaro; och dessas lättnad och deraf orsakade välsignelser måtte uppväga de förras föregifna suckar. Jag lyckönskar Herr von Hartmansdorff att hafva lättat sitt samvete, och finner honom hafva återkommit till spådomar. Han spådde äfven 1823 stora olyckor derföre, att Ridderskapet och Adeln afslög FinanceComiténs förslag till Realisation, och det deruti grundade penningeprohibitivet; erfarenheten har dock icke bekräftat dessa spådomar; Ständernas beslut hafva tvertom medfört välgörande följder; och så hoppas jag utgången äfven skall blifva med de nu gjorde spådomarne.

Herr *Lefrén*: Herr Tham har gjort skillnad emellan frihet för inrikes handel och frihet för inrikes näringar, men ej täckts bestämt besvara min fråga. Jag tillåter mig likväl, att af hvad som sagts draga den slutsats: att Herr Tham *icke* anser frihet i inre näringarne och inre handeln vara nära nödvändiga vilkor för fri utrikes handel. Om jag sålunda får förstå Herr Thams mening, hafva vi en utgångspunkt för våra tvister, och kunna möjligen nalkas något resultat.

Herr *Lagerhjelm*: Prohibitiv-Systemet har af Herr Tham blifvit förklaradt vara blott ett TullSysteme, eller bestå i Tull-

författningar. Om så vore, torde man dock erindra sig, att, då fråga var om inrättandet af ett Östersjö-Compagnie, samt, i sammanhang dermed, om upplag af omkring 50,000 Sk ö Östersjö-Stångjern i Götheborg, en allmän förskräckelse uppkom. Jag känner icke, om Herr Tham delade denna allmänna förskräckelse, men det är också likgiltigt. Nog af: denna händelse tillkännagifver icke samma liberala principer för Tull-systemet angående *jernet*, som nu vilja göra sig gällande angående *alla andra* varor.

Herr *von Hartmansdorff*: Jag kan ej påminna mig, att jag vid sista Riksdag tog någon närmare del i finance-frågorna. Men om Herr Tham kan hestämt uppgifva något sådant yttrande af mig, så skall jag besvara hvad han deremot kan vilja anmärka. I alla fall tyckes det icke höra hit.

Hans Excellence Herr Grefven och LandtMarskalken föreslog, att Herr Lefrén's ifrågavarande motion måtte, tillika med de af åtskillige Ledamöter, rörande samma ämnen, nu afgifne yttranden, till Allmänna Besvärs- och Ekonomi-Utskottet remitteras; hvilket bifölls.

Hans Excellence Herr Grefven och LandtMarskalken tillkännagaf, att plenum

komme kl. $\frac{1}{2}$ till 6 i eftermiddag att fortsättas.

Föredrogs änyo Friherre Cederströms, Anders, den 15 sistl. December e. m. på bordet lagde Motion, angående understöd för Gustafsbergs Porcellaines-Fabrique å Wermdön.

Herr af *Ekenstam, Israel*, hade inlemnadt följande, som upplästes:

Friherre Anders Cederström har uti sin motion om understöd för Gustafsbergs Postlinsbruk begärt, att det Utskott, som med motionen tager befattning, skulle infordra närmare uppgift från Gustafsbergs delägare, om storleken af det behof, som borde fyllas. Såsom Ledamot i Directionen öfver Gustafsbergs Fabriker, får jag äran upplysa, att anläggningen ännu är så ny, att den icke hunnit öppna sin försäljningsbod i Stockholm; men att Bolaget, genom kraftiga bidrag, fogat anstalt om Fabrikernes hastiga framdrifvande till deras mål, utan att ens någonsin hafva satt i fråga några andra biträden, än af sina egna Interessenter, i förening med sådane förmoner som Svenska Fabrikerne i allmänhet äro tillerkände. Det har derföre på det högsta förundrat Bolaget, att förnimma den obetänkta välmening, hvarigenom

nom Friherre Cederström, *oombedd*, begärt en allmosa för en Association, som intill denna stund med kraftfullhet upprätthållit sin Credit, på egen hand. Utan öfvermod får jag därför äran försäkra, att hitintills har icke ens hos Bolaget uppstått den tanka, att besvära Staten med något anslag, och att ingen anledning är förhanden, att någonsin ett dylikt behof skall uppkomma. Angående den procedure att *oombedd* söka understöd för annan man; borde den väl ej kunna störa någons Credit, enär ingen därför kan freda sig; men emellertid innebär en motion, sådan som denna, ansenliga elementer till obehag, och torde derjemte böra anses, såsom ett påtagligt missbruk af motions-rätten; hvarföre jag hos Herr Grefven och LandtMarskalken samt Ridderskapet och Adeln vördsamst anhåller, att denna Friherre Anders Cederströms motion icke må vinna remiss till något Utskott, utan förfalla, eller af Motionairen återtagas.

Herr *Lefrén, Johan Pehr*: Detta är verkligen en serskild casus. Jag tror här vore skäl, att neka Remiss af motionen. I någon §. af RiksdagsOrdningen, jag minnes ej hvilken, heter det: "uppstår fråga om och hvart remitteras skall, &c." Här af följer, att man har rättighet att diskutera, huruvida remiss får äga rum, eller

ej. I förevarande fråga förefaller det mig orimligt, att en annan, än Fabriksägaren själf, skall få bestämma, om han önskar understöd eller ej.

Herr *Printzenskjöld, Axel*: Om jag ej minnes orätt, uppstod äfven vid sista Riksdag en fråga af likartad beskaffenhet, nemligen: att en motion väcktes om understöd åt enskild mans Enka, som sedermera löt förklara, att hon ej deraf var i behöf; och hvilket, som jag tror, föranledde dertill, att Remiss nekades. Jag skulle tycka, att så äfven borde förfaras i närvarande fall.

Grefve *Horn, Clas Fredrik*: Då Herr *Lefrén* omnämmt en principfråga, men förklarat sig ej ihågkomma den dertill lämpliga Grundlags §, får jag äran upplysa, att i 49 §. af RiksdagsOrdningen lyda orden som följer: "Uppstår fråga om eller hvart remitteras bör, kan denna fråga blott för den plenidagen läggas på bordet; men i nästa plenum skall beslut ovägerligen fattas."

Herr *Lefrén*: Jag tackar Grefve Horn för den meddelade upplysningen och, förstående mig i synnerhet vid slutorden af den upplästa §:n, att i nästa plenum beslut ovägerligen skall fattas, om Remiss bör ske eller ej, begär jag vördsammast, att

denna fråga må få hvila på bordet, intill nästa Plenidag.

Friherre Cederström, Jacob: Utan att ingå i hufvudsaken, emedan jag om motionens föremål icke äger den kunskap, att jag kan afgifva till- eller afstyrkande deraf, vill jag blott fästa uppmärksamhet på 56 §. af RiksdagsOrdningen, som stadgar, att intet ärende må nedläggas utan Ståndets uttryckeliga beslut. Sedan en af Directeurerne för den till understöd föreslagne Fabriks-inrättning afsagt Bolaget all rättighet till, eller behof af, understöd, fömodar jag, att motionairen sjelf afstår från sin framställning; men jag tror, att den eljest, såsom innefattande understöd till en Fabriks-inrättning, ej kan förvägras remiss till vederbörligt Utskott.

Hans Excellence Herr Grefven och LandtMarskalcken förklarade, att då fråga uppstått om Friherre Cederströms, Anders, motion borde remitteras, eller icke, och samma fråga blifvit begärd på bordet, komme berörde fråga, att, jemlikt 49 §. RiksdagsOrdningen, till nästa plenum hvila på bordet.

Å nyo föredrogs Herr von Hedenbergs, Carl August, den 15 dennes e. m. på bordet lagde Motion, angående utarbetandet

af en ny Boställs-Ordning, samt Militaire Boställens befriande från allt deltagande i nya Kyrkors byggande och nya vägars anläggande.

Herr *von Hedenberg* hade inlemnadt följande, som upplästes:

Efter inhämtade upplysningar, att en ny Boställs-Ordning redan är utarbetad, afstår jag från yrkande af ett serskildt Utskott till detta ändamåls befrämjande, men anhåller, att hvad den öfriga delen af min motion rör, nemligen Boställens befriande från nya kyrkors byggande vid Sockenkyrkor och nya vägars anläggande, måtte till Stats- och Ekonomi-Utskotten remitteras.

Hans Excellence Herr Grefven och Landt-Marskalken yttrade, att, sedan Herr von Hedenberg nu mera återkallat den del af dess motion, som angick utarbetandet af en ny Boställs-Ordning, ansåg Hans Excellence sig böra hemställa, att endast den återstående delen af motionen, eller frågan om Militaire Boställens befriande från allt deltagande i nya Kyrkors byggande och nya vägars anläggande, måtte, jemte Herr von Hedenbergs nu afgifne yttrande, till Stats- samt Allmänna Besvärs- och Ekonomi-Utskotten remitteras.

Bifölls.

Föredrogos ånyo och remitterades till

Stats-Utskottet:

1:o Friherre Wrangels, Henning, den 15 dennes e. m. på bordet lagde Motion, rörande en fordran, som Ministern Lager-svärd förmenar sig ega hos Svenska Rege- ringen.

2:o Friherre Wrangels, Henning, den 15 dennes e. m. på bordet lagde Motion om nödvändigheten af vissa controller vid leverancer till Kongl. Maj:t och Kronan.

3:o Herr Silfwerhjelm, Carl Adam, den 15 dennes e. m. på bordet lagde Mo- tion, angående ersättning åt ÖfversteLieu- tenanten Carl de Mottoni för dess indrag- ne Majors-lön.

4:o Herr Bruncronas, Nils Abraham, den 15 dennes e. m. på bordet lagde Mo- tion om anslag till Orthopediska Institutet, samt Gratification åt Professor Åkerman.

5:o Herr af Silléns, Lars Gabriel, den 15 dennes e. m. på bordet lagde Motion, angående de till Skånska Dragon-Regemen- tets Befäls aflöning anslagne Fördels- och Hästhemmans-räntor.

6:o Herr af Stenbofs, Christian, den 15 dennes e. m. på bordet lagde Motion om afskaffande af NummerLotteriet och As- sistance-Contoiret.

7:0 Herr von Heynnes, Georg, den 15 dennes e. m. på bordet lagde Memorial i anledning af Kongl. Majts den 23 sistlidne November e. m. till StatsUtskottet remitterade Nådiga Proposition, angående hästars presterande, i stället för manskap af extra Roteringskyldige.

8:0 Herr Liljenstolpes, Carl, den 15 dennes e. m. på bordet lagde Motion, angående anslående af flere löner för Befalet vid Smålands GrenadierBataillon m. m.

9:0 Grefve Bråhes, Magnus, den 15 dennes e. m. på bordet lagde Motion, att Expectance-Fonden för lönlöse Officerare måtte erhålla en årlig tillökning af 5000 R:dr.

10:0 Grefve Frölichs, David, den 15 dennes e. m. på bordet lagde Motion om förhöjning i Svenska Statsrådets löner till 8000 R:dr B:co för hvardera, så länge de äro i activ tjänst.

11:0 Herr Bråkenhjelm, Pehr Reinhold, den 15 dennes e. m. på bordet lagde Motion om försäljning för Statens räkning af de till Ädelfors nedlagde Guldverk hörande hemman och lägenheter.

Stats- och Banco-Utskotten:

1:0 Herr Rosenblads, Bernhard, den 15 dennes e. m. på bordet lagde Motion angående en Lag för Rikets Skuldväsende.

2:o Herr Rosenblads, Bernhard, den 15 dennes e. m. på bordet lagde Motion, angående en Lag för Rikets Myntväsende.

3:o Herr Crusenstolpes, Magnus Jacob, den 15 dennes e. m. på bordet lagde Motion, att det nuvarande årliga arvodet för Rikets Ständers Fullmäktige i Banken och RiksgäldsContoïret måtte fördubblas.

*Stats- samt Allmänna Besvärs- och
EkonomiUtskotten:*

1:o Herr von Qvantens, Carl, den 15 dennes e. m. på bordet lagde Motion, angående indragning af de nuvarande Commissariaterne.

2:o Friherre Cederströms, Anders, den 15 dennes e. m. på bordet lagde Motion, att det så kallade Baggens Stäk måtte på allmän bekostnad göras segelbart för fartyg från 5 till 12 fot djupgående.

3:o Herr Freydenfeldts, Carl Gustaf, den 15 dennes e. m. på bordet lagde Motion, angående ändring i 20 §. af 1770 års förklaring å 1752 års Boställs-Ordning.

BevillningsUtskottet:

1:o Herr Bruncronas, Nils Abraham, den 15 dennes e. m. på bordet lagde Motion om KrouoLotsars befrielse från bevillning m. m.

2:o Grefve Spens's, Carl Gustaf, den 15 dennes e. m. på bordet lagde Motion, angående åtskillige föreskrifter, i afseende å Debetsedlar.

3:o Grefve Spens's, Carl Gustaf, den 15 dennes e. m. på bordet lagde Memorial, angående åtskillige ändringar uti Redactionen af BevillningsFörordningen.

4:o Grefve Spens's, Carl Gustaf, den 15 dennes e. m. på bordet lagde Memorial, angående infordrande af uppgift på Kongl. KammarRättens anmärkningar emot de sednare årens BevillningsCommittéers åtgärder.

5:o Friherre Cederströms, Anders, den 15 dennes e. m. på bordet lagde Memorial, angående förslag till Allmänna Bevillningen.

BancoUtskottet:

1:o Herr Rosenblads, Bernhard, den 15 dennes e. m. på bordet lagde Motion ansående en Lag för Rikets Ständers Bank.

2:o Herr af Stenhofs, Christian, den 15 dennes e. m. på bordet lagde Motion, angående inrättande af Privata Banker m. m.

3:o Herr Roos's, Carl Ulric, den 15 dennes e. m. på bordet lagde Motion, angående inrättande af Socken-Bibliothecker.

LagUtskottet:

1:o Herr Grönhagens, Gustaf, den 15 dennes e. m. på bordet lagde Motion, angående en ändring uti Instructionen för Rikets Ständers JustitiæOmbudsman.

2:o Herr af Stenhofs, Christian, den 15 dennes e. m. på bordet lagde Motion, att LagmansTing må hållas 2:ne gånger hvarje år.

3:o Herr von Qvantens, Carl, den 15 dennes e. m. på bordet lagde Motion om obehindrad fart i sjöar och floder.

4:o Herr von Heynnes, Georg, den 15 dennes e. m. på bordet lagde Motion, angående Vittnes-underskrifter under ansökningar om Förmynderskap, med flera viktiga handlingar, som kunna röra tredje mans rätt.

5:o Friherre Duwalls, Axel, den 15 dennes e. m. på bordet lagde Motion, angående vissa ändringar i Författningarne om utmätning.

6:o Herr Ribens, Carl Wilhelm, den 15 dennes e. m. på bordet lagde Motion, angående förtydligande af 3 §. i 3 Cap. ConcoursLagen af den 43 Julii 1818.

7:o Herr von Währendorffs, Martin, den 15 dennes e. m. på bordet lagde Motion, att olofligt tillgrepp af växande skog måtte anses och bestraffas såsom tjufnad.

8:o Herr af Grubbens, Nils Wilhelm, den 15 dennes e. m. på bordet lagde Motion angående utgifvande på Statens be- kostnad af en fortsättning af de så kallade LagSamlingar.

9:o Herr Ugglas, Carl Wilhelm, den 15 dennes e. m. på bordet lagde Motion, om inrättandet af en Jury för bedömmandet af Bysättningsfrågor.

10:o Herr von Schinkels, Johan Fredrik, den 15 dennes e. m. på bordet lagde Memorial, angående egande-rätten till de så kallade Danviks Hospitalshemman.

*Lag- samt Allmänna Besvärs- och
EkonomiUtskotten:*

Herr von Wahrendorffs, Martin, den 15 dennes e. m. på bordet lagde Motion angående granskning af Författningarne, rörande Laxfisket i Riket.

Allmänna Besvärs- och EkonomiUtskottet:

1:o Herr Akrells, Carl, den 15 dennes e. m. på bordet lagde Motion, att Rikets Ständers vid 1810 års Riksdag fattade, af Konungen gillade, beslut angående Tofta Hemman måtte sättas i verkställighet.

2:o Grefve Hamiltons, Jacob, den 15 dennes e. m. på bordet lagde Motion, angående förändrad arbetstid för Rikets Hof-Rätter, Collegier och alla andra EmbetsVerk.

3:o Herr Grönhagens, Gustaf, den 15 dennes e. m. på bordet lagde Motion, att ingen Embets- eller Tjensteman, som på Kronans Stat åtnjuter årlig lön eller arfvode till 1200 R:drs belopp, må tillåtas beklåda mer än en enda tjenst.

4:o Herr af Silléns, Lars Gabriel, den 15 dennes e. m. på bordet lagde Motion angående oppbyggande af Torkhus och SocckenMagaziner.

5:o Herr Peressvetoffs Moraths, Carl Axel, den 15 dennes e. m. på bordet lagde Motion, angående anslag till upphandling af Spannemål i goda år.

6:o Friherre Cederströms, Anders, den 15 dennes e. m. på bordet lagde Motion, om en allmän rättighet till fiske uti de större fjerdarne och yttre skären på Kronans vatten.

7:o Friherre Cederströms, Anders, den 15 dennes e. m. på bordet lagde Motion, att de i Skärgården boende Hemmansegare, som icke hafva landsvägs-communication med fasta landet, måtte befrias från Kronoskjuts, och i stället åläggas något annat motsvarande onus till Kronan.

8:o Friherre Cederströms, Anders, den 15 dennes e. m. på bordet lagde Motion, om anläggande af Gästgifvaregårdar å Wermdön.

9:0 Friherre Cederströms, Anders, den 15 dennes e. m. på bordet lagde Motion om ett nogare bestämmande för Presträtigheternas utgörande af Hemman i Skärgården.

10:0 Herr Flachs, Carl, den 15 dennes e. m. på bordet lagde Motion, att tågande trupper måtte, genom vederbörande Commissariaters försorg, äfven under marchen till och ifrån öfningsplatserne förplägas.

Högloflige Ridderskapet och Adeln åtskiljdes klockan $\frac{1}{2}$ till 3 eftermiddagen.

In fidem Protocolli,
O. J. Lagerheim.

Tisdagen den 30 December.

Plenum kl. $\frac{1}{2}$ till 6 Eftermiddagen.

Friherre *Åkerhjelm, Gustaf Fredrik*: Jag hade trott, att Herr Lefrens motion om inre näringsfrihet, inskränkningar i Utrikes handeln, samt förbättrade Tullbevakningsanstalter, ej skulle förekomma i förmiddag, och var derföre icke närvarande, då berörde motion remitterades; men som den kändedom i ämnet jag hunnit förskaf-

fa mig i egenskap af Chef för Rikets Tull-Styrelse torde berättiga mig, och äfven ålägga mig såsom pligt, att i saken yttra mig, anhåller jag att få aflemna de skriftliga anmärkningar jag, efter genomläsandet af Herr Lefrens motion, uppsatt.

Hvarefter Friherre Åkerhjelm uppläste följande:

Då den värde Motionärens förslag till betydlig del omfattar de ämnen, som utgöra föremålet för TullVerkets tillvarelse; har jag ansett mig deraf vara föranledd, att i korthet utveckla mina åsikter öfver förslaget hufvudsakliga innehåll, hvars patriotiska syftning jag mycket värderar, ehuru jag i flera delar deraf icke tänker lika med Motionären, ty alla gå ej samma väg till samma mål, och alla hinna det ej, om än, som nu är fallet, allmänt väl varit deras systemål.

Uti inledningen till motionen framlägger författaren en teckning öfver ursprunget till och beståndsdelarne af Cultur, hvilka sednare han anser vara *vettenskap* och *konst*. Jag tror dock, att menskliga förstånds-bildningen har ett tredje stadium mellan vettenskapsmannens och konstidkarens, och detta är den humanistiska, i flere ämnen allmänligare bildning eller *sinnescultur*, som värderar vettenskap och konst, såsom civilisationens dyrbarare till-

hörigheter, utan att i dem äga någon speciell kännedom, men som likväl från andra lämnerna, än dessa, hämtar en högre grad af hyfsning.

Med förkastande af det inre Prohibitiv- eller hos oss så kallade Skrå-Systemet, yttrar den värde Motionären, att de flesta Europeiske Nationer hafva förr eller sednare antagit och hyllat detta förbuds System, så i afseende på inrikes varu-tillverkningen, som i afseende på utrikes handeln, och han tillägger derjemte, att de Stater, som iakttagit denna lära, vunnit en utbildning, som Stater, hvilka saknat slöjdeidkande folkklasser, icke erhållit. Han säger vidare, att Europas folk stå på öfvergången från Corporations-Systemet till den allmänna frihetens, och att Skrå-Systemet, sedan det uppfyllt sin bestämmelse, att stödjande fostra och gagna konsten i sin barndom, bör afskaffas, och ynglingen lemnas frihet att, i öppen täflan med sina inländske fosterbröder, växa till mannakraft, och först, sedan den är vunnit, utträda på verldsbanan till öppen och obegränsad strid.

Under frivilligt medgifvande af det sinnrika och riktiga i denna uppställning af händelser och slutsatser, så vidt dessa sednare hämta sin grund från det historiska af saken, fruktar jag dock, att om konsternas yngling ej får täfla med någon an-

nan, än sina egna fosterbröder, stannar han i vexten, och upphinner aldrig, eller åtminstone högst sällan, mannaåldrens kraft.

Menniskotanken, vår verkställande förstågas ledare, har ännu icke, utan biträde af jemförelser i natur och konst, kunnat uppspringa i ett språng till idealens fullkomlighet. Mer eller mindre märkbart, utveckla sig därför genom ett slags täflan, alla människoförståndets producter, och ju friare, ju större denna täflingsbana är, ju tidigare den beträdes, desto säkrare och skyndsammare framkommer den speculativa tänkande praktiken till den högre förädlingen inom hvarje ämne. Och då vinsten häraf består uti människoförståndets fria och sanna utveckling, är ju denna vinst också den reelaste, som kan erhållas; ty den är icke beroende af finansiela Systemers magtägande nycker och ombytthet.

Vi hafva redan, ehuru endast i några få fabriker och handtverks-arbeten, i verklig förtjenst upphunnit de bästa utländska af dessa slag, och vi äga åtskillige näringsalster, som ådagalägga, att deras producenter äfven sträfva till samma mål; men huru skulle dessa för våra ögon liggande resultat kunnat uppkomma, om våra inhemska Näringsidkare icke materielt erfärit den högre skicklighet, till hvilken deras

utländska fosterbröder långt förut hunnit; och huru skulle denna erfarenhet kunnat vinna den allmänna inflytelsen på opinionen hos afnämare och tillverkare, som fordrats, för att väcka de förres billiga anspråk på något bättre, än det inhemska, och de sednares ärelystnad och interesse att fylla dessa anspråk, om icke ett liberallare införsel-system beredt utvägen för den utländska skicklighetens alster i konster och slöjder, att äfven i Sverige blifva synlige.

En successif gång från ett qväfvande ProhibitivSystem till ett ordningsfullt liberalt, så i handel som i näringsgrenar, synes mig därför vara det rätta retmedlet, till väckande af täflan om vinst, genom täflan i skicklighet; och när man, som den värde Motionären ganska träffande säger, börjat sin civiliserade samhällsålder med det förstnämnda Systemet, är, efter min tanke, denna moderata väg till målet, hälsosammare, än en hastig, revolution-lik, öfvergång från ett förhållande till ett annat. Öfvertygelsen hinner då åtfölja handlingen, både som motif och som gillande, och man befarar icke då, att, i likhet med hvad som vanligen efter brådstörtande hvälfningar inträffar, finna luckor i Systemet att fylla, och reactiva begär att tillfredsställa.

Uti Motionärens önskan, att allvarlig uppmärksamhet må fästas på nödvändigheten

ten att bereda tillgång på Theoretico-praktiska läroanstalter för högre och lägre Näringsidkare, instämmer jag helt och hållet, såsom utgörande ett ytterligare medel till förädling i konster och slöjder.

Uti tredje puncten föreslår Motionären, att utrikes handeln, i hvad som rör import af fabriker, som inom landet redan tillverkas, äfvensom af sådana, som vi utan saknad kunna undvara, måtte allvarligen inskränkas.

Första frågan, i anledning af dessa satsar, synes mig blifva den: Är vår inhemska fabrikstillverkning i qvantitet svarande mot inhemska behöfvat? Är den i qvalitet svarande mot våra billiga anspråk? Jag svarar i förra fallet *nej*, och i det sednare, med vissa undantag — *ja*.

Utaf de uppgifter, som vi äga att tillgå öfver årliga beloppen af våra hufvudsakliga fabrikstillverkningar, finner man, att under det Fabriks-idkarnes bevillning, så vidt jag tror mig veta, i allmänhet tagen till Staten ökas, det vill säga, att äfven deras inkomster undergå samma förmanliga förändring. (ty som vi veta, har ingen ny Bevillningsförordning med högre taxationer ägt rum på ett större antal år), stå dock tillverkningskvantiteterna vida under, hvad man med hänsigt till folkmäng-

den skäligen bör kunna anse svarande mot ärliga behovet. Arbeten inom hus och på landet af enahanda eller motsvarande fabriker, fylla väl en ej obetydlig del af bristen, som för inhemska consumptionen uppkommer; men ganska säkert återstår något, som dels genom löflig, dels genom olöflig, import fylles. Att bereda lättnad åt den förra, hinder för, och om det vore tänkbart, totalt upphörande af den sednare, är Tullförfattningarnes och deras verkställares pligt och ändamål; och är det för dessa ändamåls närmaste ernående, som förändringar och, jag vågar tro, med detsamma förbättringar i Organisationen af grunderne för Tullverkets Styrelsepersonal och författningar, sedan flere år tillbaka, blifvit dels verkställda, dels föreslagne till pröfning och verkställande. Den andra frågan, föranledd af Motionärens sednare satts, att inga fabriker böra i landet importeras, hvilka vi utan afsaknad kunna undvara, synes mig helt naturligen framställa sig sjelf i de orden: Hvem kan eller äger rätt att dömma öfver hvad en annan kan undvara? Hämtar man ledning för detta bedömande af det synbara behovet, torde man visserligen någon gång, sanningsfullt nog, kunna bestämma, hvad en annan icke behöfver och hvad han således kan undvara; betänker man åter, att önsknningar och begär skapa behof, som den fria, äfven upplysta, viljan tror sig hafva rätt att

fylla, när detta behöfs fyllande icke inkräktar på andras billiga rätt; så finnes, efter min tanka, ingen annan grund för bestämmandet af hvad vi kunna undvara, än den sjelstagna rättens. Ut i förbudet mot införsel af några få, på afsättningen af våra inhemska större och väl tillverkade fabriker möjligtvis ännu menligt verkande, utländska manufactur-varor, eller, såsom nya förslaget till Tulltaxan innehåller, uti en lämplig skyddstull å dessa varor, finnes väl allt det billiga skydd mot otillbörliga förluster, som med någon liberalitetsprincip står att förena, och detta skydd blir i sednare fallet, eller genom skyddstullen, så mycket kraftigare i sin verkställighet, som lagarnes utöfning dymedelst förenklas, och opinionens deltagande då rangerar sig på lagarnes sida, och icke på lagbrytarens, emedan dessa lagar till sin grund medgifva en frihet och förbjuda den icke. Erfarenheten har också visat, att en upptäckt Lurendrägare mången gång funnit misskund, ja till och med ifriga försvarare, hvaremot det svårligen låter tänka sig, att Tollförsnillaren blir ansedd såsom annat, än en oärlig medborgare, den der undanstjäl Staten dess lagliga tillhörighet.

Att således inskränka den nuvarande importen af utländska varor, och att, såsom Motionären i 4:de puncten yrkar, be-

fria från all tullafgift de råämnen, som för inhemske slöjderne och manufacturerne erfordras, och som nu, mot lindriga afgifter införas, vore, det förre en onödig illiberalitet mot hvarje inhemsk afvärmare af sådana varor, och begge en ej ringa förminskning uti de från Tullbevillningen inflytande Statsinkomster, så nödige i en tid, då utgifternes belopp af behofven ökas, och då både Regering och Representanter sorgfälligt och pligtenligt undvika all fråga om de allmänna directa skatternas höjande.

Uti alla civiliserade länder, utgör Tullbevillning eller afgifter genom förtullning en af de större och mäst påräknade Statsinkomsterne. Man har funnit, att det gifves intet beskattningssätt, som, enär det hvilar på riktiga och billiga grunder, lämpligare och allmännare, fastän indirecte fördelar sig på de flesta folkclasserne i Samhället, än det, som uppbäres genom tullafgifter, emedan den Skattgifvande då äger den utvägen, att, vid föryttringen af den vara, för hvilken han tullat, bestämma sitt pris så, att köparen betäcker den erlagde beskattningen.

I Brödra-Riket utgör Tulluppbörden den egentligaste bevillningen, enligt 1823 års Tabeller öfver Norrska Tullverket, så fördelad, att afgifterne på exporten då utgjorde $\frac{2}{3}$ dedelar af totalsumman. År 1826 uppgeck denna totalsumma i Norrige till 2,911,000 R:dr Svenska BancoSedlar.

I Sverige har Tulluppbörden småningom ökats, i synnerhet från och med 1824. Från och med 1814, till och med 1823, utgjorde minsta Tulluppbörden under alla särskilda benämningar brutto räknad, 1,701,884 R:dr Banco, och den högsta 2,327,253 R:dr samma mynt, hvaremot den lägsta under det sednaste qvinqvennium utgjordt 1,984,870 R:dr Bico, och den högsta 3,011,228. Medelsumman af Tulluppbörden för de trenne sednaste qvinqvennierna, eller från och med 1814 till och med innevarande år, visar sig så, att under det första, uppgeck denna medelsumma till 1,983,212, under det andra, till 1,939,535, och under det tredje eller det nu snart tilländalupne, 2,570,615 R:dr B:co. Orsaken till denna sednare tillökningen ligger i flere omständigheter. Indragningen af större delen af LandtTullarne, hvarigenom Uppbörden concentrerades på vissa orter, och dymedelst blef lättare att controllera: Förändringen i organisationen af Tullverkets Styrelsepersonal från mångtalig till enhet, hvarigenom göromålen vunnit en större skyndsambhet och öfverinseendet äfven öfver den lägre betjeningen, verkat directe och hastigare, från den administrerande ÖfverStyrelsen på hvarje underordnad: Tullbetjeningens förbättrade lönevillkor, och slutligen förmånligare handelstractater, hvaribland den med NordAmerikanska FriStaterne och den med Ryssland om Finska importhandeln på Sve-

rige och Svenska inporthandeln på Finland, böra i första rummet nämnas såsom allmänna synbara orsaker till den ökade tullintäkten, hvartill dessutom flere andra speciela omständigheter medverkat.

Att gynna exporten af inrikes Manufactur- och Slöjdproducter, såsom den värde Motionären yrkar, är visserligen en ganska riktig satts; men dervid får jag likväl äran upplysa, att export-tullen å slike producter är så låg, att utförsel af sådana varor skulle, efter min tanka, i detta afseende med fördel kunna göras. Jag fruktar dock, att inhemska behovet, ännu öfverstiger hvad vi med egne tillverkningar inom större delen af dessa slags arbeten kunna fylla, och att den mängd dylika alster, som i andra länder med stor skicklighet förfärdigas och till lindriga priser försäljas, ännu lägga hinder i vägen för någon activare utförsel af våra Manufacturvaror, äfven om den med serskilda fördelar kunde uppmuntras. Hinna vi så långt, att vi få öfverskott af inhemska Slöjd- och Manufactur-tillverkningar, sedan inhemska behovet deraf blifvit fyllt, att de i allo kunna mäta sig i värde och duglighet med de bästa utländska, och att de kunna afyttras till samma eller lindrigare priser än dessa; så erfordras inga konstlade eller serskilda biträden för våra manufacturproducters exporterande, ty då uppkommer detta

förhållande af sig sjelf: bästa anledningen till de flesta nyttiga företag i merkantil väg. Att sträcka Stapelstads-rättighet, om äfven endast för exporten, till alla våra Städer, såsom den värde Motionären föreslår, tror jag icke i något hänseende uppfyller det dermed åsyftade ändamålet.

Villkoren för en Stapelstads möjliga florerande äro, som mig synes, i första rummet, att dess läge är bekvämt och lämpligt för bytes- och transitohandel med utlänningen, och sedan, att dess innevärdare äro industriösa, speculativa och i tillfälle att disponera större kapitaler. Med denna åsigt af saken, låter det icke tänka sig, att man af våra obetydliga, inuti Landet liggande folk- och penninge-fattiga, små-Städer, skulle kunna göra ändamålsenliga Stapel-Städer. Jönköping har en längre tid ägt Stapelstads rätt; och ehuru denna Stad i flere hänseenden icke är obetydlig, vågar jag dock tryggt säga, att Staden af denna titel icke dragit den minsta fördel. Södertelje och Carlstad, af hvilka den förra fått, och den sednare begärt, enahanda rättighet, komma sannolikt, måhända med mera skäl, än den förra, att framte enahanda förhållande. Skulle emellertid motsatsen inträffa, fruktar jag med skäl, att detta skedde, på Stockholms och Götheborgs bekostnad, och i slikt fall kan jag väl inse skadan, men ej nyttan af resultatet. Uti Sverige,

sådant det nu är, med litet antal innevånare och ingen allmännare rikedom, är det bättre och för landsbyggden gagneligare, att hafva ett mindre antal Städer med mycken rörelse och förmögenhet, än att äga en mängd, der Innevånarne hufvudsakligen existera genom landthruk, och icke genom handel och industrie. Utaf de $2\frac{1}{2}$ millioner och deröfver till Staten ingående årliga Tullmedel, fournera Stockholm och Götheborg vanligen omkring 2 millioner; och Gelle Stad har de sednare åren lemnat i årlig tull-inkomst närmare fyra gånger mera, än hela Norra TullDistrictet, d. v. s. fyra gånger mera, än 7 vid hafskusten liggande, så kallade Stapelstäder. Så länge Sveriges folkmängd, med en eller annan million menniskor, icke är tillökt, så länge förblifva gränssorna för dess handelsrörelse inskränkta, emedan varu-afsättningen vida mera måste grunda sig på inre behofvet, än på transito-handel, för hvilken landets läge i allmänhet är föga gynnande. Och om äfven våra mindre Städer erhöllo Stapelstads-rätt för export, med hvad skulle de uppköpa landets producter för att utskeppa dem, när de icke ägde varor till utbyte eller capitaler? Jag tror derföre, att vi böra draga åt oss den materiela rikedom, i successif ordning, genom conjuncturers, naturligen gynnsamma, biträden, d. v. s. starkare, i samma mohn vi få en större dragningskraft, och emellertid

kraftigt arbeta på att förskaffa oss en allmänna moralisk och andlig förmögenhet, som kan emottaga värden om den förstnämde, när den en gång hunnit bosätta sig i vårt icke rikt lottade, men derföre icke mindre älskade, fosterland.

Remitterades till Allmänna Besvärs- och EkonomiUtskottet.

Föredrogs ånyo Grefve Bjelkes, Axel, d. 15 dennes e. m. anmaldte, och den 17 derpåföljde f. m. på bordet lagde, Motion, att RiddarhusSalen måtte få begagnas till Concerters uppförande.

Hans Excellence Herr Grefve *De la Gardie, Jacob*: Redan i början af denna Riksdag hade jag ämnat framkomma med samma hemställan, som innefattas uti Grefve Bjelkes Motion; men då jag sett Ridderskapets och Adels tid vara upptagen af viktigare angelägenheter, har jag hittills ej velat borttaga någon del deraf, helst ingen prescription är satt i motionstiden för de mål, som enskilt röra Riddarhuset och dess angelägenheter. Jag instämmer så mycket häldre i den väckte Motionen, som RiddarhusDirectionens Ledamöter redan insatt billigheten deraf, och utröndt är, att RiddarhusSalen ej skadas af att Concerter der hållas. Med all erkänsla för den god-

het, som visats ett BarmhertighetsVerk, i hvars styrelse jag har äran deltaga, då från det allmänna förbudet mot Concerters gifvande här, Ridderskapet och Adeln undantagit den vanliga LångfredagsConcerten, hvars behållning är anslagen till en Vålgörenhetsinrättning, har RiddarhusDirectionen dock icke vågat bifalla de flere ansöknin-gar om Salens begagnande i nämnde ändamål, som under tiden ofta blifvit gjorda, utan afvagnar derom Ridderskapets och Adels eget förordnande. Då, efter Musikälskares omdöme, detta rum är det bästa, kanske det enda för musik tjenliga, som finnes i Hufvudstaden, och det ej skadas af att dertill begagnas, hoppas jag, att Ridderskapet och Adeln, som alltid föregått de öfrige Stånden i stora och ädla handlingar, äfven nu visar en dem värdig eftergifvenhet för de vackra konsterna. Om en afgift af 50 à 60 R:dr fastställdes för hvarje gång Salen begagnades till Concerters hållande, skulle det troligen vara ett tillräckligt correctiv emot, att den ej för ofta anlätades, en billig ersättning för Localens öfverlåtande till ett vackert ändamål, och äfven en ny opåräknad inkomst för Riddarhusets Cassa.

Friherre *Klingspor*, *Fredrik Philip*, anförde skriftligen:

Under tacksammaste minne af det för mig smickrande och dyrbara sätt, hvarpå

Ridderskapet och Adeln täcktes vid 1818 års Riksdag yttra sitt välbehag öfver mina åtgärder vid Riddarhusets år 1816 verkställda stora reparation, har jag till följe af så väl höjelse som pligt under den sedermera förflutna tiden, i hvad på mig ankommit, sorgfälligt sökt befrämja allt hvad till Riddarhusets vård och framtida bevarande kunnat erfordras.

Ur denna synpunkt tillstyrkte jag vid nyssnämnde Riksdag, att RiddarhusSalen icke måtte begagnas till annat, än Ridderskapets och Adelns sammanträden, och således icke vidare till Concerters uppförande derstädes. Ridderskapet och Adeln behagade vid samma Riksdag bifalla detta förslag, likväl med det undantag, att FrimurareBarnhusDirectionen erhöll tillåtelse att å Långfredagen hvarje år låta uppföra en Concert i RiddarhusSalen; så mycket billigare, som firandet af en så helig åminnelsefest, med dervid afpassad Musik, ej torde kunna vägras ett samfund med religiösa tänkesätt. I anledning deraf hafva äfven sedermera de vanliga Långfredags-Concerterna, alltid af stort Musikaliskt värde, härstädes ägt rum; och som en ställning för Orchestern nödvändigt hvarje år i och för denna Concert uppföres, så kunde visserligen denna ställning, en gång uppförd, sedermera under loppet af hvarje vinter kvarstå, samt begagnas vid andra Concert

ter, i händelse sådane blefvo af Ridderskapet och Adeln tillätne.

Då nu fråga om tillstånd blifvit väckt, får jag för min del förklara, det jag under erkännande af Localens synnerliga lämplighet för Musiks uppförande framför all annan local inom Hufvudstaden, öfverlemnar frågan till Ridderskapets och Adelas eget upplysta godtfinnande; men jag bör dock för min del tillägga, att i händelse Ridderskapet och Adeln skulle finna för godt att bifalla Herr Grefve Bjelkes Motion i detta ämne, samt Hans Excellence Herr Grefve De la Gardies nyss gjorda framställning, anser jag mig dervid böra göra det vördsamma förbehåll, att icke Sallongen må upplätas till andre, än större Concerter med fullstämmig Orchestre, samt för erkända talanger, och ej till kringvandrande charlataner och äfventyrare med foglalåten eller dylikt slammer; då förmodeligen bedömandet af sökandes behörighet till bifall, för hvarje tillfälle, torde få tillkomma RiddarhusDirectionen, under ansvar.

Hvad afgiften angår; så enär hyran för stora BeursSalen för hvarje gång erlægges med 50 à 100 R:dr B:co, tyckes mig, att 40 à 50 R:dr samma mynt, för denna Sal, är billigt att fastställa. Jag anhåller ödmjukeligen, att detta anförande må få åtfölja Remissen till Utskottet.

Hans Excellence Herr Grefve *De la Gardie*: Då jag tog mig friheten understödja Motionen, och föreslå 50 å 60 R:drs afgift för Salens begagnande, kände jag ej, hvad Friherre Klingspor nu anfört, att 100 R:dr betalas för BörsSalens upplåtande till Concerter; och jag har visserligen, om så är, ej något emot, att äfven denna summa stipuleras för vår Sals upplåtande till ifråga-varande ändamål.

Herr *von Hartmansdorff, August*: I händelse RiddarhusSalen är det tjeuligaste Musikrummet i HufvudStaden, och för BörsSalens begagnande betalas 100 R:dr, ser jag ej något skäl, hvarföre mindre skulle betalas för RiddarhusSalen, alldenstund alla Bänkarne här äro öfverdragne med kläde, hvilket ej är händelsen på BörsSalen, och emedan detta kläde nötes och skadas särdeles på de bänkar, som omgifva skranket kring LandtMarskalksbordet, hvaröfver Orchesterställningen uppföres.

Friherre *Akerhjelm, Gustaf Fredrik*: Jag instämmer fullkomligt med Herr von Hartmansdorff, hälst BörsSalen hvarken lämnar så stort utrymme, eller är så godt musikrum, som RiddarhusSalen; och jag tror derföre, att minst lika stor hyra bör betalas för det sednare, som för det förstnämnde rummet.

Friherre Boije, Fredrik: Jag vill blott hafva äran upplysa, att för BörsSalen endast betalts 25 R:dr; och att priset nu nyligen ökats till 33 R:dr 16 sk. B:co, men att kostnaden för Concertgifvaren ändå förhöjes derigenom, att han sjelf måste betala för Orchesterns uppsättande, stolarnes och bänkarnes flyttande, samt en hop andra utgifter, som äro ganska betydliga,

Herr von Hartmansdorff: Ehuru den befattning jag, i egenskap af Riddarhus-Kamererare, haft med RiddarhusSalen, blott är fåårig, har jag dock erfarit, att färgen på åtskilliga vapenplåtar skadas af den starka värman, som vid Concerter äger rum, så att de hvittna, och behöfva ommålas efter de flesta sådane tillfällen. Denna kostnad torde ock böra åläggas Concertgifvaren att serskildt ersätta, då Salen begagnas.

Hans Excellence Herr Grefven och LandtMarshalken föreslog, att såväl Grefve Bjelkes ifrågavarande Motion, som de af åtskillige Ledamöter, rörande samma ämne, nu afgifne yttranden, måtte till Riddarhus-Utskottet remitteras.

Bifölls.

Hans Excellence Herr Grefve De la Gardie, Jacob: Då man genom föregående Motion sökt bereda en inkomst för RiddarhusCassan, vågar jag hoppas Ridderskapet

och Adeln ursäftar, det jag föreslår en utgift af samma Cassa. Jag har med ledsnad sett, att den utanföre vår Sal stående Hedersvakt sliter mycket ondt under våra långvariga Plena. Den medför en ökad tjenstgöring för Garnizonen och en ökad kostnad för CompagnieCheferne. Jag föreslår derföre, att för hvarje Plenum må erläggas en gratification af 32 sk. till UnderOfficeraren och 8 sk. allt Banco, till hvarje af Manskapet. Jag finner så mycket mera skäl härtill, som den så kallade Operavakten alltid har serskilt betalning af Kgl. Majt för vaktgörning vid Operahuset, då likvisst den med mera skäl kunde fordras utan serskild ersättning.

Grefve *Horn, Claes Fredrik*: Jag instämmer fullkomligt med Hans Excellence Herr Grefve De la Gardie, att den utanföre RiddarhusSalen under Plena posterade Vakt sliter mycket ondt; men till detta ondas afhjelpande anser jag vida tjenligare, än någon betalning, att Vakten helt och hållet afskaffas; ty hvarken såsom Hedersvakt, och ännu mindre såsom Ordningsvakt, måtte den vara för oss behöflig; helst jag alltid ansett det opassande, att Ridderskapet och Adeln behöfde legitimeras sig för en UnderOfficerare. Det är för att lösta RiddarhusUtskottets uppmärksamhet på hvad jag nu anfört, som detta mitt yttrande torde få åtfölja Hans Excellence Herr Grefve De la Gardies Motion.

Herr *Tham, Wollcath*: Horuvida Heders- eller OrdningsVakt behöfves vid Ridderskapets och Adels sammankomster, derom vill jag ej nu yttra mig; men under förutsättande, att den bibehålles, tillstyrker jag bifall å motionen.

Friherre *Klingspor, Fredrik Philip*: Den utanför RiddarhusSalen befintlige Vakt innefattar en från uråldriga tider vanlig och högtidlig utmärkelse, hvilken icke synes böra afskaffas. I annat fall, och om denna Vakt borttages, kan fråga derefter äfven uppstå, om indragning af de båda Posterne utanför sjelfva Riddarhuset. För min del anser jag så väl Vakten utanför RiddarhusSalen som Posterne utanför Riddarhuset böra bibehållas.

Hans Excellence Herr Grefve *De la Gardie*: Det har så mycket mindre kunnat falla mig in, att RiddarhusVakten är öfverflödig, som den i alla tider varit, och i RiddarhusOrdnningen är föreskrifvit, att hvarje Ledamot skall uppvisa sin Pollet för Vakthafvande UnderOfficeraren. Enär således Vakten *skall* finnas, önskar jag, att den äfven måtte få någon gratification för sitt besvär, och finner det vara under vår värdighet, att begagna den för intet.

Hans Excellence Herr Grefven och LandtMarskalken hemställde, att Hans Excel-

cellence Herr Grefve De la Gardies väckte Motion, att den under Ridderskapets och Adels Plena utanför RiddarhusSalen befintlige Vakt måtte af RiddarhusCasson för hvarje Plenum erhålla någon lämplig vederläggning, kunde, jemte de af Grefve Horn, Friberre Klingspor och Herr Tham, i anledning deraf afgifne yttranden, till RiddarhusUtskottet remitteras.

Bifölls.

Föredrogs till remitterande Herr von *Hartmansdorffs*, August, den 15 dennes c. m. på bordet lagde Motion, att Ridderskapets och Adels vid sista Riksdag fattade beslut, om tvänne så kallade NäringsStipendiens anslående åt Adelige ynglingar, måtte upphävas.

Herr *Bråkenhjelm*, *Pehr Reinhold*: Den ringa del jag tog uti Riksdagsärenderne 1823 lemnade mig uti fullkomlig okunnighet om tillvaron af det beslut, hvars upphäfvande utgör föremålet för Herr von *Hartmansdorffs* motion; nemligen att 2:ne RiddarhusStipendier skulle anslås, att tilldelas sådana Adelige ynglingar, som åstunda förvärfva sig vetenskaplig underbyggnad till näringarnes fullkomligare bedrivande. Jag känner således alldeles icke, hvilken genom motion ett sådant beslut föranledt; men med all aktning för andras

öfvertygelse måste jag högtidligen förklara, att jag anser upphäfvande af detta Ridderkapets och Adelsns beslut såsom en välgering emot Ståndets egna medlemmar, som veta hvad det vill säga, att underhålla söner vid Universiteterna: som en välgering mot dessa Ståndets söner, hvilka nästan ensamme, under tryckande behof och yttre omständigheters tvång, kämpa för Ridderkapets och Adelsns rättighet, att här heta och vara Rikets första Stånd, en rättighet, som nu mera ej blott beror på svärdet, utan hufvudsakligen på en verklig öfverlägsenhet uti vetenskaplig kultur och intellectuel förmåga.

Presten, Borgaren och Bonden förvärfva sig redan under sina yrken en erfarenhet, som kommer dem väl till hands vid Riksdagarne; ehuru man ofta klagar öfver det ensidiga uti åsigter och behandling, som uppkommer genom sådana particulariserade intressens inblandande uti Lagstiftningsmål. Meningen med Svenska Ridarhuset måtte vara, att inbringa uti Lagstiftnings organer äfven å folkets sida ett sammanhållande och det hela omfattande element, som toge friheten och fosterlandet i skydd mot dessa allt för mycket particulariserade intressen. Der lärer således en ägta humanistisk, vetenskaplig kultur vara på sitt rätta ställe för att uträtta det högsta den någonsin kan till mensch-

lighetens bästa. Jemförer man nu ett sådant ändamål för RiddarhusStipendierna med det, att på en onaturlig väg tillskapa några näringsidkare af frälsestånd; så lär man ej undgå, att finna Herr von Hartmansdorffs motion böra vinna Ridderskapets och Adelns bifall; hvarvid jag för min del skulle vilja såsom tillägg föreslå, det Ståndet genom ett formligt beslut offentligen decreterade, att Adelige CadettScholæfondens medel hvarken nu eller framdeles böra användas till Stipendier, som afse något annat hi-ändamål, än Adelige Ynglingars förkofran i allmänhet uti vetenskaplig bildning.

Uppå derefter af *Hans Excellence Herr Grefven och LandtMarskalken* gjord proposition, fann Ridderskapet och Adeln för godt, att remittera Herr von Hartmansdorffs ifrågavarande Motion, jemte Herr Bråkenhjelm's i anledning deraf afgifne yttrande till RiddarhusUtskottet.

Föredrogs ånyo Herr von Vegesachs, Ernst, den 15 dennes e. m. på bordet lagde Motion, att Postångfartygen emellan Sverige och Pommern måtte hädanefter gå emellan Ystad och Stralsund; jemte *Hans Excellence Herr Grefve af Wetterstedts, Gustaf*, i anledning deraf, sistnämde dag afgifne yttrande.

Herr af Lundblad, Johan Fredrik
Då fråga här blifvit väckt om Ångbåtarnes åter förläggande från Greifswald till Stralsund, så anser jag för min pligt att uppgifva de grunder, hvilka föranledt flyttningen till den förstnämde Staden. De skola upplysa, att förläggningen skett med fog, och att allt klander deremot hvarken är grundadt på de under tidernas lopp förändrade localförhållanden, icke heller på den af en postinrättnings natur. År 1821 afslutades en Convention emellan Preussen och Sverige, till följe hvaraf communicationen emellan begge Rikena skulle befordras med Ångbåtar. Ändamålet dermed var i synnerhet att leda brevexlingen öfver Ystad från andra vägar, hvarpå dess befordring var kännbart kostsam för Staten. Under trenne år hade Ångbåtarne varit förlagde i Stralsund. Brevexlingen, som i början var betydlig, astog småningom, så att mot slutet af år 1826 förminskningen var märkligen synbar. Orsaken dertill var, att det trångfärdiga farvatten, som skiljer Rügen från Pommerska vallen, under tidernes längd förändrat sig, så att, vid infallande lägre vatten, Ångbåtarne, än längre, än kortare tid, der uppehöllos i sin gång. Posterne uteblefvo såsom följd häraf, och Köpmanscorpset, hvilken bär hela bördan af utrikes brevexlingen, ville ej mera hafva sine bref öfver denna osäkra väg. Preussen föreslog nu en förändring af Ångbåtarnes station, och som

Sverige genom formlig Convention antog, sedan en skicklig SjöOfficer, som i flere år befarit dessa farvatten, på det högsta tillstyrkt den. Resultatet har äfven visat, att hvad tillgjordt blifvit, ej skett af förhastande. Brefvexlingen framkommer skyndsammare och säkrare, än någonsin tillföre. Köpmännen föredraga denna väg framför alla andra, och en öfver alla förhoppningar ökad correspondence betäcker de utgifter, som göras för denna inrättning, och skola snart gifva öfverskott åt Post-Cassan. Denna befodringsväg är den bästa för Sverige genom Preussiska Postverkets fullkomliga Organisation, då breffen genom detta Rike gå fortare än på all annan väg. Vi äga den på 11 dygnet ifrån Paris, 5:te ifrån Berlin, 6:te från Hamburg, 9:de från Wien. Förlusten för Stralsund är kånbar, det är onekligt; men hvad angår det Sverige? Det har blott att se på sine Statsinrättningars fortkomst, och då erfarenheten visat, att en bestämd postgång ej från denna stad kunde vinnas, var intet naturligare, än att man var betänkt på en förläggning deraf. Förhastad är Herr von Vegesachs yttrade öfvertygelse, att Preussiska Regeringen, i händelse den Svenska ville föreslå en återflyttning, deri ingick. Då Motionären sjelf under sistlidn sommar varit i Greifswald, borde han väl vid de och embarquering sett den byggnad och de verkstäder, som GeneralPostverket der au-

lagt för Ångbåtarnes behof. Allt visar fullkomligt, att flyttningen skett på fullt allvar. I öfrigt hade Preussiska Ångbåten i November månad, ägande en af de utmärktaste Preussiske PostEmbetsmännen Herr GeheimeRådet Schmüchert om bord, gjort en segling i Bahrhöfts tränga vatten, der Ångbåten stött på grund och 36 timmar blifvit i sin segling uppehållen. Detta är ett bevis, huru otjenligt det farvatnet är för en regelmässig Postgång.

Herr *von Vegesach, Ernst*: Om jag förut fått utveckla skälen för min motion, hade de flesta af Herr af Lundblads anmärkningar varit på förhand vederlagda. Jag anhåller derföre att nu skriftligen få göra det.

Hvarest Herr *von Vegesach* uppläste följande:

Då jag vid min Motion om Ångpost-Fartygens emellan Ystad och Pommern förändrade gång, förbehöll mig, att vid Remissen vidare utveckla skälen för mitt förslag, går jag nu att, så kort som möjligt, framlägga dem. Till denna Motion har jag blifvit föranlåten i följd af en resa, hvilken jag gjorde förliden sommar till Pommern på ett af de ifrågavarande Post-Ångfartygen, och som ingifvit mig den öfvertygelsen, att inkomsten för denna Postinrättning i Passagerare-afgiften betydligt för-

minskats och ännu ytterligare skall förminskas genom dessa Ångfartygs förändrade gång och deraf följande stora obehämlighet för Passagerarne, hvarigenom deras antal snart sagdt årligen aftager, då nästan alla, som resa ifrån och till Sverige, hellre taga vägen öfver Köpenhamn och Lübeck på Danska Ångfartyget, ehuru denna sjöfart är ojemförligt dyrare, men vida bekvämare.

Oaktadt det bättre priset i Passagerare-afgiften emellan Sverige och Pommern, tror jag likväl den personliga afgiften på förutnämde Post-Ång-Fartyg borde kunna nedsättas t. ex. ifrån 8 R:dr Pom. Cour., som den nu är, till kanske 6 R:dr samma mynt, som är något mera, än då Postfarterne begagnades. I fall denna nedsättning skedde, och Postgången förändrades på Stralsund, vore det säkerligen att vänta, det de fleste resande, som ernä sig till och ifrån Sverige, togo vägen öfver Ystad, såsom då mera både bekvämare och mindre depensif, än resan öfver Köpenhamn och Lübeck; hvaraf följden således blefve en större inkomst för PostCassan, som jag nu tror icke utan förlust bedrifver Postgången på Greifswald eller rättare sagdt på Bya Wyk, belägen ungefär $\frac{1}{2}$ Svensk mil ifrån Staden, och hvarest är landningsstället för Ångfartygen. Anländ dit såsom Passagerare och, efter att ifrån Fartygets Slup hafva upplättrat

på ett gement Pålverk, ty Brygga kan det icke kallas, befinner man sig under bar himmel, i saknad af något ställe för en af sjösjuka besvärad Passagerare, att ingå och taga någon hvila eller njuta någon förfriskning, under det man länge nog väntar den ifrån Staden ned-reqvicerade Postvagnen, som emot en ganska dryg afgift upphämtar Passagerarne till Greifswald på en så högst dålig väg, att man icke vet, om man såsom evacuationsmedel bör gifva företräde åt slingringen af Fartyget eller Hollsteinarn. Samma förhållande i omvänd ordning och nästan svårare äger rum vid afresan ifrån Greifswald till Sverige. Vida angenämare för en Passagerare blifver deremot både embarqueringen och debarqueringen vid Stralsunds Brygga, till hvilken Fartygen helt tätt anlöpa, och hvarifrån man endast har några steg till Staden och sitt Qvarter, utan något besvär eller ytterligare kostnad. Det torde dessutom vara gifvet, att en communication med en större Stad skall medföra större concurrence, än med en mindre.

Man har föregifvit, att ofta inträffande lågt vatten vid inloppet till Stralsund vore den orsak, hvarföre Postfarten borde förändras. Många med mig dela icke den öfvertygelsen. Denna vattuminskning inträffar så sällan, att säkerligen lika ofta, om icke oftare, Ångfartygen nu för storm

blifva nödsakade taga vägen förbi Stralsund till Greifswald, än de för lågt vatten blefvo tvungne taga vägen kring Rügen. Jag torde böra nämna, att, vid min öfverresa till Pommern, voro vi för elakt väder 40 timmar på vägen emellan Ystad och Greifswald, i stället att vi efter 24 timmars segling hade kunnat vara i Stralsund, om vi der fått inlöpa. Sådane fall hafva flere gånger inträffat. Under den tid af 2:ne månader jag vistades i Pommern, måste Ångfartygen två eller tre gånger passera tätt förbi Stralsund till Greifswald. Den mera skyndsamhet med Posten, som genom denna förändrade postgång skulle hafva vunnits, kan jag icke heller inse; ty det måtte väl medgifvas, att man ifrån Stralsund lär kunna expediera Posten fortare, än ifrån Greifswald, hälst det bör åtgå mindre tid att upphämta brevväskan ifrån Stralsunds brygga till Posthuset, än ifrån Wyks by till Greifswalds Stad. Den längre landväg af 4 Tyska mil, som är emellan båda dessa Städer torde lätt kunna tillryggaläggas på den längre tid, som åtgår för så väl sjöresan till sistnämde ställe, som för Postens expedierande derifrån.

Slutligen torde böra nämnas, det Greifswalds innevänare lära vara ganska nöjde att slippa denna nya Postcommunication, emedan, om den skall fortfara, Staden blefve nödsakad till en dyr brobyggnad vid

Wyk, i kostnad vida öfverstigande den obetydliga vinst de fått erfara genom denna nya Postfart.

Härefter tillade Herr *von Vegesack* muntligen:

Till svar på hvad Herr af Lundblad nu yttrat, anhåller jag att ytterligare få tillägga några ord. Herr af Lundblad har sagt, att Preussiska Regeringen först framställde den önskan, att Postfarten skulle flyttas från Stralsund till Greifswald; men jag tror, att en sådan framställning, om ock indirect, först gjordes af Svenska Regeringen. Att Preussiska Regeringen icke skulle vilja, att Poststationen återflyttades till Stralsund, betviflar jag så mycket mera, som den anslagit en betydlig summa åt uppmuddringen af Stralsunds farvatten. Och Preussiska Regeringen plägar icke anslå stora summor, utan motsvarande fördelar. Angående byggnaderne och verkstäderna till Ängfartygets reparation, kunna de gärna kvarstå i Greifswald, och Fartyget likväl anlöpa Stralsund. Orsaken till att Post-Ängfartygen ej nu få anlöpa Stralsund, ligger icke i något hinder af grundt vatten; ty jag påminner mig ganska väl, att jag öfvergått på seglande Postjakt till Stralsund, då kölen gick i mudder, utan att det betydde något. Den största vattenminskning inträffade för 3 år sedan under den ovanligt stränga torkan; men sådant händer gan-

ska sällan. Då Ångfartygen icke äro mera djupgående, än de seglande Postfartygen, inträffar så mycket mindre svårighet för de förra att anlöpa Stralsund.

Herr *von Schutzenheim, David*: Förekommnen af Herr af Lundblad, som så fullständigt utvecklade ämnet, får jag endast äran tillägga, att, då den emellan Sverige och Preussen under den 11 Sept. 1826 afhandlade öfverenskommelse hade till motiv farvattnets uppgrundning vid Stralsund, och detta motiv ännu fortfar, det torde vara alldeles öfverflödigt, att här discutera, huruvida Preussiska Regeringen skulle vilja eller icke vilja ingå på något förslag om poststationens flyttning. Med den kännedom af ämnet, jag tror mig hafva varit i tillfälle att förvärifa, vågar jag dock yttra den öfvertygelse, att Preussiska Regeringen ej skulle derpå ingå. Om de nuvarande hindren, genom en tilltänkt uppmuddring, häfvas, tror jag deremot, att, genom en ny öfverenskommelse, Ångbåtsfarten kunde återföras till Stralsund, utan att i detta afseende någon serskild väckelse behöfver gifvas. Jag afstyrker motionen till alla delar, såsom obehöflig för det allmänna ändamål den åsystar, och alldeles overkställbar under närvarande förhållanden.

Herr af *Lundblad*: Till besvarande af Herr von Vegesachs yttrande, att de re-

sande, intill vagnernes ankomst, måste kvardröja under bar himmel, får jag äran anföra, att då Ångbåtarne lägga an vid hålverket, ingen ting hindrar de resande att kvardröja på den väl inrättade Ångbåten till vagnernes ankomst. Då Ångbåtarne signaleras, afskickas strax hästar, som afhämta posten, och det dröjsmål, som äger rum, innan forverken hinna ankomma, är högst 1 à 1½ timme. Vägen, som öfverklagas, är ej värre än den bästa svenska väg, och den, hvarpå de resande ofta, under det ångbåtarne voro i Stralsund, nödsakades att färdas vid resan till och från Bahrhöft. Om i gamla tider det fördröjande, som med Postjagternas vanliga gång ägde rum, ej betydde något, så var nu förhållandet annorlunda. Nu afsåg man mindre de resandes antal, än brevexlingens fortkomst. Då voro postjagterne ett osäkert communications-medel emellan Sverige och Pommern: nu voro ångbåtarne i verksamhet för hela Rikets brevexling. Då var intet stort Stats-ändamål: nu hade man ett sådant för ögonen. Om äfven nu ångbåtarne någon gång passerade Stralsund, så bevisade detta ej, att Stralsund var rätta stället för Communicationen med fuderneslandet. Då nordliga vindarne blåsa, är det eljest låga vattnet högt i Bahrhöfts farvatten, och då hafva Ångbåtarnes Chefer order att taga denna väg. Om Herr von Vegesach haft olycka att, under en svår storm vara 30 à 40

timmar på vägen, så är det att beklaga: hade han deremot vid lågt vatten gått från Stralsund, så hade han kunnat vara det 50 à 60 timmar. Hvad slutligen Herr von Vegesach sagt om Greifswalds invånares missnöje att der se ångbåtsfarten etablerad; så tror jag motsatsen, helst mig är uppdragen beställningen af en Ångmachine till faryattnets uppmuddrande ända till Greifswald, hvarigenom Ångbåtarne efter 1 à 2 år kunna uppgå till Staden.

Herr *Anckarswärd, August*: Sedan Herr af Lundblad nu mera upplyst, att ån, som leder till Greifswald, uppmuddras, tror jag att, då sådant hunnit verkställas, men ej förr, Postjagterne böra gå på Greifswald. Intilldess önskade jag antagande af Herr von Vegesachs motion, den jag alltså understöder. Äfven jag har erfarit olägenheter af att Postjakten går på Greifswald, der man befinner sig utan skjul, blottställd för en obehaglig väderleks verkningar, om man ej vill stanna qvar på fartyget, och der TullBetjeningens visitation af de medförde effecterne sker på bara backen. Men månne det är rätt, att Postjakten går till någotdera stället, hvarken Greifswald eller Stralsund? Jag tror det ej. Våra Commerciella förhållanden äro hufvudsakligen rigtade på Hamburg, men den communication, som befordras genom Ångfartygen, är endast ställd på Berlin, och der kan

man ej, oaktadt relation med de största Handelshus, få en växel inlöst, utan att dra på Hamburg. Jag skulle derföre tro, att communication borde öppnas med Lübeck, såsom närmare Hamburg, hvarigenom en stor, måhända oberäknelig, fördel skulle vinnas. För att nu komma dit, måste man begagna Danska Ångbåtar. Med Svenska Ångbåtarna gå vanligen endast 3 å 4 passagerare hvarje gång, då deremot till Lübeck passagerarnes antal oftast är emellan 50 å 60.

Herr von *Vegesack*: Jag får börja med att i så måtto förena mig med Herr Ancarswärd, som jag äfven tror, att en Postcommunication med Lübeck vore vida fördelaktigare, än med Pommern, ifall denna postgång kunde förändras. Herr von Schulzenheim har fäst sig vid den Ministeriela behandlingen af frågan, och deruti hvarken kan eller vill jag ingå, utan får endast för att besvara Herr af Lundblads ytterligare anmärkningar förklara, att jag aldrig erfarit eller hört andra resande omtala den af Herr af Lundblad omnämnde vattenminskning ända till 3 å 4 fots vattenhöjd. Vid den af mig åberopade öfverfart förleden sommar, voro vi, efter 20 timmars segling, nära Bahrhöft, och hade troligen icke behöft mera än 4 timmar för tillryggaliggande af den öfriga vägen till Stralsund. Hvad uppmuddringen af Ån vid

Greifswald angår, så tror jag ej, att den sker derföre, att Greifswalds Innevänare önska bibehålla Poststationen der, utan snarare för det de tro sig icke kunna blifva af med densamma.

Herr af *Lundblad*: Herr Anckarswärd har beklagat sig deröfver, att visitationer af dess effecter skedt på bara marken; men hade den egt rum i Stralsund, hade den skett på bara bryggan. Den förläggning af Ångbåtsfarten, som den värde Talaren föreslår, eller till Lübeck, anser jag så mycket mindre lämplig, som, då vi här kunna med Ångbåtarne underhålla Communicationen 7 å 8 månader, detsamma svårigen låter sig göra på Lübeck i anseende till det svårare och farligare farvattnet; hvarföre de på denna Stad gående Ångbåtar vanligtvis efter 4 månaders fart upphöra. För öfrigt är denna communication grundad på tractater med främmande makt, genom hvars väl inrättade poster brevexlingen skyndsammast fortgår: med en makt, som står på höjden af bildning, med hvilken stat förbindelsen är förmånlig, och vinsten gifven; då deremot förmanerna af en ny förbindelse kunde blifva högst problematiske.

Så väl Herr von Vegesachs ifrågavarande motion, som de af åtskillige Ledamöter i anledning deraf afgifne yttranden,

remitterades till Allmänna Besvärs- och
EkonomiUtskottet.

Änyo föredrogs Herr Peressvetoff Moraths, Carl Axel, den 15 dennes c. m. anmälde, och den 17 derpåföljde f. m. på bordet lagde Memorial, angående Judarne.

Herr *Tham*, *Wollrath*: Jag anhåller få bifoga några anmärkningar vid förevarande motion, som åsyftar att utrota Judarne derföre, att de skola vara Procentare. Visserligen förhåller det sig så med flera af dem, men de äro så ökända, att de äro mindre farliga, än de Evangeliska Lutherska Judarna, som dölja sig bakom coullisserne. Vi hafva deremot flera aktningvärda Judar, som drifva Köpmansskap, och äfven sådane, som äga våra största Fabriker. Jag tror derföre, att det vore bättre, genom goda reglementen, söka förvandla de Judar vi äga här i Landet, till goda medborgare, än att genom deras fördrifvande lemna öppet spelrum åt våra Christna Procentare.

Herr *Hjerta*, *Lars*, förenade sig med Herr *Tham*.

Hvarefter Herr Peressvetoff Moraths ofvannämnde Memorial, jemte Herrarne *Thams* och *Hjertas* i anledning deraf nu
af-

afgifne yttranden, till Allmänna Besvärs- och EkonomiUtskottet remitterades.

Föredrogs ånyo och bifölls BancoUtskottets den 18 dennes under N:o 5 afgifne, och den 22 derpåföljde e. m. på bordet lagde, Memorial, innefattande tillstyrkan, att 600 Exemplar af Grefve von Schwerrins, Fredrik Bogislaus, arbete: *Författningar rörande BancoVerket &c.* må, efter det af Författaren erbjudne nedsatte pris, inlösas, till utdelning bland RiksStändens Ledamöter.

Föredrogs ånyo och gillades följande StatsUtskottets den 16 och 18 dennes afgifne, samt den 17 derpåföljde e. m. och den 23 dennes på bordet lagde, Utlåtanden:

N:o 5. I anledning af väckt motion, att Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes sedan afgifne så kallade Femårs-Berättelser måtte skyndsammeligen på Statens bekostnad varda till trycket befordrade.

N:o 6. Rörande tryckningen af Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes så kallade Femårs-Berättelser, hvilka efter innevarande Riksdag varda afgifne, samt deras utdelning.

N:o 7. I anledning af Kongl. Maj:ts Nådiga Proposition om fortfarande af det

vid sednaste Riksdag beviljade anslag, till anläggande af en vattenledning till Carlskrona.

Företogs till pröfning StatsUtskottets den 16 dennes under N:o 7 aflätne, och den 17 derpåföljde e. m. på bordet lagde, Memorial, angående nödvändigheten att till tjänstebitråde antaga ytterligare fyra personer.

Herr *Hjerta, Gustaf*: Jag får blott fråga StatsUtskottets här närvarande Herrar Ledamöter, hvartill de ytterligare till biträde i Utskottets Canzli begärde 4 Skrifvare skola användas. Om de skola blifva Sekreterare, Notarier eller Canzlistor, och om ej sådant bör till Ständerne uppgifvas?

Grefve *von Schwerin, Fredrik Bogislaus*: I anledning af Herr Hjertas förfrågan, får jag äran svara, att StatsUtskottet begagnar sina Tjenstemäns biträde, utan afseende på titlar, efter sig företeende behof och omständigheter.

Uppå derefter af *Hans Excellence Herr Grefven och LandtMarshalken* gjord Proposition, blef StatsUtskottets ifrågavarande Memorial af Ridderskapet och Adeln bifallet.

Företogs till pröfning StatsUtskottets den 18 dennes under N:o 8 afgifne, och

den 23 derpåföljde på bordet lagde, Utlåttande, i anledning af Kongl. Maj:ts Nådiga Skrifvelse angående inköp för Statens räkning af Landsorts och Korsö Fyrbåkar.

Grefve af Ugglas, Gustaf: StatsUtskottet har afstyrkt Kongl. Maj:ts Nådiga Proposition om inlösen af ifrågavarande 2:ne Fyrbåkar af det skäl, att den äskade nedsättningen i priset ej kunnat vinnas; men Utskottet har icke vederlagt, hvad äfven Rikets Ständer vid sista Riksdag medgäfvit, att nemligen det vore mera ändamålsenligt och nyttigt, att Staten ägde alla Fyrbåkar, än att någre sådane voro i enskildtes händer. Om denna sats står fast, måste några Tusende R:dr till vinnande af ändamålet, ej vara af särdeles vikt; och då ägarne så envist vidhålla sitt pris, är troligt, att afkastningen i det närmaste skulle hålla Staten skadeslös. Härtill kommer, att i händelse Rikets Ständer bifalla, hvad StatsUtskottet föreslagit i afseende på Lots- och Båk-medlens användande till nästa Riksdag, Fyrbåkarne i allmänhet skulle komma i det förbättrade skick, som af nödvändigheten är påkalladt; och då synes mig så mycket angelägnare, att äfven dessa bägge Fyrbåkar komma att tillhöra Staten. Min mening är icke, att StatsUtskottet *nu* skulle hafva tillstyrkt bifall härtill; men då Statens tillgångar ännu ej kunna vara

kända, synes mig, att StatsUtskottet kunnat uppskjuta denna fråga, till dess det visat sig, huruvida tillgångarne, utan förnärmande af angelägnare föremål, kunde medgifva nu ifrågavarande utgift. I följd häraf föreslår jag vördsamt återremiss af Betänkandet, hvarigenom saken tills vidare kunde hållas öppen till framdeles begrundande.

Herr Lagerhjelm, Pehr: Uti StatsUtskottet förevar öfverläggning ej allenast om beloppet af löseskillingen, utan äfven om det vore bättre, att Staten håldre än enskilde, besörjde om Fyrbåks-inrättningen. Dervid ansågs nödigt att infordra upplåtelse-Contracten på desse Fyrrar. Blott ett Contract kunde företes, det andra fick man ej reda på; och jag minnes, att svårt ansvar efter Missgernings-Balken i det förra ut-sattes för öfverträdelse mot stadgade skyldigheter i afseende på Inrättningens underhållande, fastän jag ej nu kan återopa §:n. Jag fann ej skäl, att i StatsUtskottet tillstyrka bifall å Kongl. Maj:ts ifrågavarande Nådiga Skrifvelse, hålst betydliga inkomster af Fyrbåkarne dragas nu, då de äro i enskiltes händer, men osäkert vore, om de, af Staten öfvertagna, icke skulle blifva ganska kostsamma.

Hans Excellence Herr Grefven och LandtMarsskalcken frågade, om Ridderska-

pet och Adeln ansåg StatsUtskottets Utlåtande böra, i anledning af den dervid gjorde anmärkning, till Utskottet återremitteras.

Ropades Ja och Nej.

Herr *Cederschjöld, Pehr Custaf*: Jag föreställer mig, att sjöskador säkrast skola genom goda Fyrbåkar kunna förekommas. Då nu Dykeri-Inrättningen är i enskildtas händer, anser jag för min del Staten böra vara innehafvare af Fyrbåkarne, och får på denna grund tillstyrka återremiss af Betänkandet.

Herr *Lagerhjelm*: Sist jag yttrade mig i ämnet, glömde jag anföra ett skäl, som jag nu anhåller få tillägga, det nemligen, att, då Fyrbåks-inrättningen är förenad med en sträng ansvars- och ersättnings-skyldighet, det är troligt, att uppmärksamheten å dess handhafvande är skarpare, då den uppdrages åt enskilde, än om den skall besörjas af Staten, som äfven genom försummelse af dess dervid anställda Tjenstemän skulle kunna komma att lida stora förluster genom utgifvande af ersättningar för lidne sjöskador, hvarföre regress hos Tjenstemannen troligen sällan skulle finnas.

Herr *Hjersta, Gustaf*: Om jag ej missminner mig, är historien om ifrågavarande Fyrbåkar den, att en af dem är i ganska bristfalligt skick. Då nu de öfrige Fyrbå-

karne äro under Statens vård, vill jag fästas uppmärksamheten på, om ej alla borde vara det; och om ej det är bättre, att betala äfven den bristfällige, till vinnande af framtida säkerhet för en bättre ordning med alla Fyrarne.

Visserligen låter det tänka sig, att Fyrars vanvård skulle kunna gagna Dykeriet; men möjligheten af en sådan miss-tankas grund för det närvarande befarar jag ej. I hufvudsaken anser jag, att så betydliga medel genom Lots- och Båk-afgifterne tillfallit Staten, alltifrån år 1813, då man drog dessa medel från deras bestämmelse, som var att, medelst öfverskotten, bilda en fond, hvaraf handeln och sjöfarten, genom bättre Båk- och Lots-inrättningar, skulle få gagn; att jag tror Staten bör vårda sig om Båkarnes behöriga iordningställande, hvilket jag befarar torde fordra att nogare betrakta ämnet. Jag förenar mig därför i anställan om återremiss, med begäran om nödige medels anslående till begge Fyrarnes inköp.

Grefve von Schwerin, Fredrik Bogistaus: Sedan StatsUtskottet afgifvit ifrå-gavarande Utlåtande, hafva flera motioner i samma ämne blifvit dit remitterade. Jag tror därför, att det skulle ske både Utskottet och saken en tjänst, om Utlåtandet återremitterades.

Uppå derefter af *Hans Excellence Herr Grefven och LandtMarshalken* förnyad proposition, fann Bidderskapet och Adeln för godt, att StatsUtskottets ifrågavarande Utlåtande, på grund af de dervid gjorde anmärkningar, till Utskottet återremittera.

Föredrogs ånyo Friherre Klingspors, Fredrik, den 15 dennes e. m. på bordet lagde Motion, om anslag till inköp af 3:ne Tafel för ett blifvande National-Musei räkning.

Herr *Anckarswärd, August*: Jag anser Friherre Klingspors Motion framkallad af en sann känsla för konsten, och kan, ehuru böjd att spara med Statens medel, enär det föreslagne anslaget är så måttligt tilltaget, ej annat än tillstyrka, att Motionen måtte bifallas. Det är ej alltid fäderneslandet kan yfvas af så utmärkta Artister, som en Fablerantz, Westin och Sandberg; man bör därför begagna tillfället. Jag önskade blott det tillägg, att, om Motionen bifalles, utförandet af hvad deri föreslås måtte uppdragas åt Motionären sjelf, denne aktade Veteran i Musernes tjenst.

Så väl Friherre Klingspors ifrågavarande Motion, som Herr Anckarswärds i anledning deraf afgifne yttrande, remitterades till StatsUtskottet.

Föredrogs till remitterande Friherre Anckarswärds, Carl Henrik, den 15 dennes f. m. på bordet lagde Motion, angående Tullverkets organisation.

Friherre *Anckarswärd* hade inlemnadt följande, som upplästes:

Tullverkets organisation bar, vid flere Riksdagar, och särdeles vid den sista, utgjort ett ämne för Rikets Ständers omsorger.

Grefve Carl Hindrik Posse utvecklade vid 1823 års Riksdag med mycken fullständighet detta ämne, hvadan jag tager mig friheten hänvisa till dess Memorial uti Ridderskapets och Adels Protocoller för nämde Riksdag, i anseende till åtskillige märkvärdiga uppgifter rörande organisationen af andra Länders Tullstyrelser. Man finner derutaf, huru Länder, som hafva mera än hundrade betydliga Tullkammare, icke hafva någon särskild GeneralTullstyrelse för dem. Man finner äfven utaf Herrar Comiterades för Tullstyrelsens organisation afgifne underdånige utlåtande, att kostnaderna för Tulladministrationen hos oss af Tulloppbörden medtager ett vida större procentbelopp, än å andra ställen; och ehuruväl detta förhållande förklaras genom den inskränkta handels behof af en likaså kostsam bevakningspersonal, som den lifligare handeln, så tror jag likväl, att den böjelse för en må hända utöfver

behovvet sträckt Embetsmanna-personal, som hos oss visar sig snart sagdt vid all organisation, äfven i sin mån, torde, åtminstone till någon del, inverka på ett sådant förhållande.

Då Rikets Ständers vid sista Riksdag ådagalagde åsikter i afseende å Tullstyrelsens organisation i många delar icke tillvunnit sig något afseende, har jag trott mig böra återupplifva denna fråga, medelst afgifvande af några tankar i ämnet.

Ibland hufvudsakliga anmärkningar emot nuvarande förhållanden i anseende till Tullverket, anser jag mig i första rummet böra göra den, att Tullverkets stat icke är uppförd i RiksStaten.

Jag har ännu icke blifvit öfvertygad om riktigheten af, att denna viktiga förvaltningsgren är satt utom de förhållanden, uti hvilka öfrige förvaltande Verk sig i sådant afseende befinna.

Jag kan ej inse, hvarföre Tullbevillningen skall dragas under ett mera direct förhållande till Regeringen, än Lagstiftarens mening i anseende till bevillningsmedlen synes hafva varit.

Den åsigt Rikets Ständer under sist förflutne Riksdag, rörande Tullverkets organisation, ådagalagt, synes uti verkställig-

heten icke hafva Åstadkommit någon önskad besparing utaf administrationskostnad.

Jag tycker mig nu finna, att Rikets Ständer misstagit sig uti sjelfva idéen af en GeneralTullstyrelse, såsom i min tanka icke af behovet påkallad, då jag föreställer mig, att ÖfverTullstyrelsen hos oss, liksom i andra Länder, lätteligen kunnat för-
ennas under FinanceDepartementet, eller åtminstone under Kongl. CommerceCollegium, som derföre troligen icke behöft någon förstärkning af Embetsmanna-personal.

Hvad som legat till grund för den höga lönebestämningen i och för GeneralTullDirecteurs-platsen, äfvensom för de vid GeneralTullstyrelsen anställde DepartementsChefer, har jag mycket svårt att förstå, då GeneralTullDirecteurs lön är nära dubbelt så hög, som StatsRådernes, Presidenternes, JustitieRådernes, och StatsSecreterarnes, och då förhållandet med DepartementsChefernes lönevillkor icke kunna jämföras med deras vederlikar inom HofRätter och andra Collegier.

Då Tullinkomsterne utgöra ett betydligt belopp af de påräknade utvägarne till Statsbehovens fyllande, så är det ingalunda likgiltigt, om dessa medel godtyckligt disponeras till öfverdrifna lönebelopp, hvarigenom den behållna inkomsten af tullen alltid minskas, och i följe hvaraf den all-

männa bevillningen i samma mån måste ökas.

Jag utbeder mig i anledning härutaf att ytterligare få fästa Rikets Ständers uppmärksamhet å nödvändigheten, att Tullverket uppföres på RiksStaten, och att Rikets Ständer sjelfve bestämma lönebeloppen för Tulltjenstemännen i allmänhet.

Vid jämförelse med andra större Stater emot vår, finner man att göromålen måtte, uti dessa Stater, som gemenligen äfven besväras af Accisinrättningar, för en GeneralTullstyrelse vara ojämförligt större, än hos oss; hvadan man också, uti andra Länder, nödgas utesluta allt det onödiga, småaktiga, och blott för trafiquen hinderliga skrifveri, hvilket man, vid en noga undersökning, hos oss torde komma att finna hufvudsakligast grunda sig uppå nödvändigheten, att åtminstone kunna förebära en betydlig nummerföljd af årliga expeditioner, såsom bevis för behovet af en invecklad och kostsam administration.

Mig synes, att de 13 HufvudDistrict-Tollkamrarne i Stockholm, Götheborg, Gefle, Norrköping, Carlshamn, Carlskrona, Calmar, Wisby, Malmö, Ystad, Helsingborg, Landskrona och Uddewalla, borde, i egenkap af HufvudTulldistrictsorter, ställas directe under Kongl. CommerceCollegii öfverstyrelse; och de öfrige 16 Tullkamrarne

borde kunna ställas under någon af de ofvannämde HufvudTullkammare i mohn af deras närbelägenhet till någon utaf dem.

De nuvarande så kallade TullDistrict-Cheferne med deras Secreterare synes mig helt och hållit obehöflige, hvadan jag anser dessa platser böra indragas, då deras innehafvare, såsom aldrig uppförde å någon af Rikets Ständer godkänd Stat, säkerligen icke kunna äga några grundade anspråk att bibehållas vid sådane tjänster, hvilka synas blott varit införde som försök.

Att controllen öfver de särskilde Tullkammars-förvaltningarne ojämförligt bättre skulle åstadkommas, genom för tillfället förordnade skicklige personers inspectionsresor och oförväntade ankomst, än genom sådane, inom hvarje ort bosatte, högre Tullcontrolleurer, är hvad jag vågar föreställa mig.

Om med främmande Magter den ömsesidigt förmonliga afhandling kunde träffas, att de respective Magternes Consuler finge rättighet att inhämta kändedom af Tulljournalerne öfver så väl inkommande som utgående Fartyg och laddningar, hvar och en å sin station, och våra Consuler och ViceConsuler å främmande handelsplatser ålades, att postdagligen, och, i händelse af något mera magtpåliggande fall, medelst expres ej mindre till Kongl. Com-

merce Collegium än till den Tullkammare i Sverige, till hvars District någon från utrikes ort afgående last vore destinerad, eller hvarifrån någon farkost kommit, insända afskrifter af Tullbevakningshandlingarne vid de Utländske Tullkamrarne, och Tullbevakningsplatserne; så föreställer jag mig, att Tullbevakningen, genom en sådan anstalt, skulle i så betydlig mån kunna uppfylla sitt ändamål, att medel derigenom icke skulle saknas till Consulernes aflöning, på ett sätt, som hos dem kunde väcka och underhålla nitet att fullgöra ett sådant deras åliggande, som blefve förvandladt till en öppen pligt, i stället för en, för hvarje redlig Man förhatlig, Spionåtgärd. Troligen skulle blotta vetandet, att en sådan kontroll vore möjlig, mycket afskräcka ifrån försöket att tullförsmilla.

Lots- och Båkverket synes mig ändamålsenligast böra i Sverige, så, som förhållandet är till exempel i Norra America, närmast lyda under LocalTullstyrelserna.

Hos oss synes mig, att Lotsarne borde å närmare håll, än nu sger rum, hafva ett Öfverbefäl, som torde kunna bestridas af TulljagtLieuteuanter, Kustbevaknings-Controllereur eller ÖfverUppsyningsmän vid UnderTullkamrarne i inloppen, och vid uthamnarne uti skärgårdarne; alltid under förutsättning, att dessa tjänster borde bestridas af bildade och skickliga personer.

DykeriVerket torde äfven ändamålsenligast kunna ställas under HufvudTullkamrarnes bestyr, såsom det nu i Finland lærer vara organiseradt; dock synes man af Dykeri-inrättningen hädanefter icke böra vänta någon slags påräknad vinst för StatsVerket, då den alltid ifrån en sådan källa uppkommer endast genom olyckliges förluster.

En väl och christligt förordnad Policeförfattning, om hvad i anseende till hjälp för sjöskadade iakttagas bör, synes mig vara det värdiga stadgande, som i denna del ifrån en fri Stats lagstiftning borde utgå. Genom Dykeriets ställande under Local-Tullstyrelserne, tror jag, vid sjöskador, uppkommande tillfällen till tullförsvinnning säkrast kunna förekommas.

Quarantainsinrättningen torde hos oss, likasom i Danmark och Norrige tillgå, kunna ställas under HufvudTullkamrarnes delaktighet i Chefskap och förvaltning.

I fall Städerna böra äga, under namn af Tolag, någon andel uti Statens Tullinkomster, så synes mig, att det vore lämpligare, om de vid Tullkamrarne, medelst viss stadgad procent af Tulluppbörden, fingo quartaliter uppbära den, hvarigenom alla Tolagskamrerare och Städernes Päckhusagenter blefvo öfverflödige, under det handeln i och med detsamma befriades ifrån alla af Tolagsinrättningen uppkommande hinder och olägenheter.

Alla så kallade Tullförvaltare vid de 13 HufvudTullkamrarne borde kallas DistrictChefer, och hafva till egentligt föremål för deras verksamhet, att inspectera och styra alla bevakningsärender inom Districtet, såsom uti andra väl organiserade Stater tillgår, och ej, såsom jag befarar hos oss är fallet, förnämligast sysselsättas med ett, kanhända till större delen onödigt, skrifveri, och troligen alltför vidlöftiga ändamålslösa räkenskaper, under det att den hufvudsakligaste bevakningsomsorgen i hamnarne och vid andra bevakningsplatser förbises och förfelas.

Att dessa inom Tullverket så högst magtpåliggande tjänster icke borde besättas af andra, än ytterst skicklige, nitiske och verksamme Män, faller helt naturligt af sig sjelf. Att en lämplig embetsgrad tilldelades hvarje Tullagent, skulle jag anse tjenligt, i anseende till subordinationsförhållanden, de olika tjänstebefattningarne emellan.

Ingen under de 13 HufvudTullkamrarne lydande Tullofficiant borde fästas vid någon viss inspection, Tullkammare, Contor, Våg eller annan bevakningsplats inom Districtet.

DistrictChefen borde kunna beordra BevakningsControlleur, ÖfverUppsyningsman, JagtLieutenant, eller UnderControl-

leur, att, efter omständigheterna, förvalta de viktigaste förrättningar, till hvilka de, för tillfället funnos skickligast och mäst pålitlige.

Derigenom skulle dessa Officianter äfvenledes blifva mer jemnt sysselsatte, så att en mängd af dem kunde indragas.

Hufvud-Tull-District-Kamrarne borde till antalet likväl alltid kunna ökas, i den mån uppbörden, under vissa år, öfversteg en viss summa, såsom den bästa anledning till uppmuntran för Under-Tull-Kamrarnes Styresmän, att, genom nit och verksamhet, komma till en förmånligare befattning. UnderTullkammars-föreståndare torde böra kallas Bevaknings- och Uppbörds-Controllereur, och såsom sådana aflönas.

Alla District-Chefer, Öfveruppbördsmän, hvilka vid HufvudTullkamrarne borde komma uti TullkammarsControllereurernes ställe, BevakningsControllereur eller Öfveruppsyningsmän, Lots- och TulljagtsBefälhafvare, samt UnderBevakningsControllereur borde, såsom i flera andra länder tillgår, af Kongl. Maj:t tillsättas, efter ifrån Kongl. Commerce-Collegium afgifvit förslag på tre personer.

Alla TullVaktmästare, undantagande de, vid de 13 HufvudTullkamrarne egentligen uppassande, borde kallas UnderUppsyningsmän och af Kongl. Commerce-Collegium utnännas.

Alla

Alla andra, än ofvannämde benämningar af Öfver- och UnderOfficianter, borde undvikas, och Subalterne-tjenstemännen användas vid räkenskaper och skrifning, då det behöfdes; alltid ifrån den synpunkt, att bevakningen är hufvudsaken, och skriferiet blott en underordnad detalj.

Alla BevakningsOfficianter borde ställas på militairisk fot, såsom i Frankrike, och lyda under Krigslagarne, efter samma grund, som med Lotsverket nu äger rum.

Ingen borde kunna komma på förslag till ÖfverTullOfficiantsbeställning, allraminst till DistrictChefsEmbete, utan att hafva undergått offentlig examen i de vetenskaper, som erfordras, för att kunna på grundsatser stödja anbefallda årsberättelser om handels, sjöfartens och näringarnes tillstånd inom TullkammareDistrictet, samt orsakerne till dessas till- eller aftagande, eller skälen för deras ändrade riktning, skälen till uppbördernas minskning eller ökning, medlen att säkrare främja Tullverkets ändamål på det hela, eller partielt, med flere erforderlige Embets-utlåtanden.

Språkkunskap synes äfven vara en aldeles oungämgelig fordran hos desse Tull-DistrictChefer isynnerhet, äfvensom för ÖfverOfficianterne i allmänhet.

Ett fullständigt reglemente eller instruction för alla TullOfficianter torde vara ett oundgängeligt vilkor för en systematisk tjenstutöfning inom ett Verk af så vidsträckt omfattning, som en RiksTullbevakning, enär 1724 års Reglemente icke lär kunna anses äga den fullständighet, som närvarande tider och begrepp påkalla.

Jag har, sedan jag väckte min motion i detta ämne, hört GeneralTullDirecteuren själf tillkännagifva, att något sådant vore under utarbetning, och finner mig således icke hafva saknat anledning att angifva behofvet uti denna del.

Åtskillige Inspectioner, Tullkamrar och Contor i Stockholm och Götheborg torde kunna sammanslås, och flere Tulltjenster i följe häraf torde kunna indragas, till besparing af en mängd synliga och osynliga utgifter; och troligen skulle sjelfva handelsrörelsen derigenom kunna betydligt lättas ifrån många onödiga omgångar, tids-spillan och kostnader, hvaraf den nu besväras.

Jemte onödiga löner, borde vissa procent af Tullbördens till Tjenstemännen inom Districtet, i förhållande till tjenstegraderna, bestås, för att göra det egna intresset, äfven i anseende till det allmännas bästa, så mycket som möjligt gällande.

Det blifver för lagstiftaren, i denna väg, alltid ett magtpåliggande ögonmärke,

att så ställa till, att handeln ej aflägsnas ifrån det TullDistrict, som af redlige och nitiske tjenstemän bevakas, för att draga sig till något annat, der man mera hade öfverseende med lagbrotten.

De egenmäktiga taxationerne, såsom de af nuvarande GeneralTollstyrelse blifvit kallade, böra mera kraftfullt hämmas, än som hitintills skett; och alla sportlar, om de skola fortfara, böra fastställas medelst ordentlig författning och utförlig tryckt taxa, som vid tjenstens förlust bör linnas uppslagen i hvarje TullEmbetsrum; och borde i denna taxa strängt progressivt ansvar stadgas för den TullEmbetsman, som understod sig att öfverskrida den. Dessa sportlar torde kanske ändamålsenligast böra ingå till en allmän Cassa, för att derifrån uti ett bestämdt förhållande delas emellan alla TullOfficianter.

De 13 HufvudDistrictChefernes redan nämnde årsberättelser borde vid hvarje års början tryckas och allmänheten tillhandahållas.

Dessa berättelser skulle, utom egenkapen att medföra en indirect kontroll på Förvaltarens nit, insigter och drift, äfven medföra intressanta anledningar till bedömande af handelns och sjöfartens riktning, ifrån en tid till en annan; och Rikets Stän-

der skulle må hända, ifrån sådane uppgifter, kunna hämta viktiga bidrag för sina omdömen i anseende till de, å en till- eller aftagande rörelse, och å Statens inkomster genom Tullförvaltningen närmast verkande orsaker.

Den inrikes Landt-Tulls-bevakningen, hvaraf Örebro Stad, till exempel, ännu upptager en personal af 15 eller 16 personer, borde, såsom alldeles ändamålslös, indragas, med undantag af den emot Norriska gränsen nödige bevakning, hvilken, på de uti Herrar Committerades utlåtande väl grundade skäl, icke torde kunna kömma att upphöra.

Inrikes SjöTullsbevakningen borde helt och hållit förenas med den för Utrikes sjöfarten, och bringas i full öfverensstämmelse med den, samt sättas i tillstånd att kunna verka med lika kraft, som denna.

Jag har ej af Herrar TullCommitterades vid sista Riksdag till Kongl. Maj:t i underdånighet afgifne utlåtande, kunnat öfvertyga mig om riktigheten af Stapelstadsrättighetens inskränkning till blott vissa platser; men tror fast mera, att en allmän frihet skulle tillföra det allmänna en vida större moralisk, national-ekonomisk och finansiell vinst, och att äfven den viktiga landtmanna och inrikes handeln skulle af en sådan utvidgad Stapelstads-rätt i ganska betydlig mån befordras.

Alla Sjö- och GräuseTulldomstolar samt Tullfiscaler och Ombudsmän böra, såsom i min tanka umbärlige, afskaffas.

Skulle, mot all förmodan, Inspections- och DistrictTullkammareChefer, TullKamrerrare, Controlleurer, ÖfverUppsyningsmän, och UnderInspectorer vid Riksgränsoarne fortfara att vara Tulldomare, borde de nödvändigt hafva undergått offentlig examen i Lagfarenheten; och torde angelägenheten häraf bäst kunna vitsordas ifrån Öfverdomstolarna, som dageligen erfara följderne af de stora bristerne i denna del.

Böter borde få, i administratif väg, infordras af HufvudTullkamrarne, utan rättegång, på sätt redan, i några fall, länge förfarits. Äfven andra smärre Tullmål torde på samma sätt kunna afgöras; de trafiquerande obetaget att låta målen bättre behandlas inför Domstol, om de sådant åstundade.

I sammanhang med de vid sista Riksdag stadgade grundsatser för en friare handel, borde alla in- och utförsels-förbud samt så höga Tullafgifter, som svara emot sådana, ovilkorligen upphävas.

Man är tämmeligen öfverens, att dessa förbud i Sverige aldrig varit verkställda eller ens kunnat verkställas; hvadan deras nytta för sjelfva monopolisterne synes högst problematisk. Men hvad som deremot är säkrare, är den ytterst menliga verkan de

å moraliteten medfört, samt det förtryck och den förlust de åstadkommit uti den redlige Handlandens rörelse och för sådane Näringsiddkare, hvilkas konstflit är naturlig för vårt Land.

Att Rikets Ständer vid denna, likasom vid föregående Riksdagar, utfärda en af dem gillad och stadfästad Tulltaxa, lærer falla af sig sjelf; dock torde härvid böra iakttagas, att lika som i andra Länder tillgår, före beslutets fattande, kunnige och i dessa delar erfarne män, utom representationen, af de med målet befattning egande Utskotten tillkallades för att sine yttranden deröfver afgifva, till undvikande af någon giltig anledning till sådan ändring i en af Rikets Ständer *utfärdad* Tulltaxa, som vid den sednast utfärdade, i administratiff väg, sedermera ägt rum.

Nödvändigheten, att den inrikes Förpassningsstadgan rörande landttransporten, hvilken blott leder till hinder och onödigt besvär för de trafikerande, der den ej varit omöjlig i verkställigheten, aldeles upphäfves, synes mig af erfarenheten bevisad.

En omarbetning af TullLagarne synes af den högsta nödvändighet påkallas, så snart något principenligt systeme hunnit stadgas.

Den massa af osammanhängande TullLagar, som för närvarande är till, sätter de Sjöfarande och Handlande utom möjligheten att känna sina skyldigheter och rättigheter.

Hvad jag här haft äran anföra, är hufvudsakligast blott ett återuppreparande utaf min allidne vän, Grefve Carl Henrik Posses yttrande vid förra Riksdagen. General-Tullstyrelsens personal utgjorde då 51 personer, och nedsattes genom den nya organisationen till 33 personer.

Jag skulle anse mig nöjd, om jag, jemte en gård af aktning åt minnet af Grefve Posses fäderneslandsälskande tänkesätt, kunde få till någon verksammare påföljd framkalla uppmärksamheten å dess yttrade tankar rörande möjligheten att åstadkomma en förbättrad organisation och förvaltning af ett Verk utaf den vigt, som Tullinträdernes inbringande hos oss framställer.

Friherre Åkerhjelm, Gustaf Fredrik:
Friherre Anckarswärds Motion innehåller flere förslag till förändringar i TullVerkets organisation och i dess Författningar, hvaraf en del redan äro verkställda, en del påtänkte, och åter en annan del, efter min åsigt, ej lämplige. I afseende på Författningarne bör jag upplysa, att en ny BevakningsStadga blifvit föreslagen, och af Kongl. Majt i Näder gillad; äfvensom en ny FörpassningsStadga blifvit utarbetad, hvarigenom jag hoppas, att mera enkelhet skall vinnas i controlier och förtullnings-expeditioner, och alla vexationer dervid förekommas. Förslag till ett Tjenstgörings-

Reglemente för Tullpersonalen, är Tullstyrelsen äfven beredd på att uppgöra, och har derföre redan börjat samla materialier. För utarbetandet häraf bör likväl den tidpunkt afvaktas, då det nya Systemet är stadgadt, och alla dermed gemenskap ägande Tullförfattningar stadfästade och utgifne. Genom ett sådant Reglemente eller Codex för Tullstaten, kunna alla äldre och nyare Författningar, som för tjenstens rätta utöfning äro nödige, förenas i ett band, och man undviker då som nu, att söka de föreskrifterne, som skola tillämpas, i spridde handlingar från ett förflutet sekel.

Efter dessa upplysningar vill jag upptaga och besvara hvarje punkt af det öfriga uti Friherre Anckarswärds motion.

Herr Friherren har föreslagit, att Tullstyrelsen borde här, som i andra Länder, förenas med något annat Embetsverk; förhållandet är väl så i några, men ej i alla Stater. I Frankrike finnes en serskild Tull-Chef, och jag tror äfvenledes i Preussen. I Dannemark är Tullstyrelsen förenad med CommerceCollegium. I Norrige med FinanceDepartementet. Ut i sjelfva principen öfverensstämmer jag med Friherren, och tror att CommerceCollegii och Tullstyrelsens göromål hafva så mycken gemenskap, att desse Verk visserligen skulle kunna förval-

tas af en Styrelsepersonal, eller åtminstone äga en Chef. Men den Collegiala formen vore ingalunda passande för Tullstyrelsen, som i alla delar fordrar en fritt verkande concentrerad och med individuel rätt och pligt handlande Öfverstyrelse, om Verket icke skall urarta och Staten icke förlora, eller rättare icke draga mindre fördel deraf, än som vederbör. Commerce-Collegium och Tullstyrelsen äro i så måtto likartade, att de omfatta och behandla begge handels och näringarnes interessen; men det förra har den scientificka, den techniska delen deraf, då deremot den sednare endast är ett administrativt expedierande controll- och uppbördsverk öfver handel och näringar. Det förra är fördenkskull till sin natur mera passift, det sednare i hög grad deremot actift. Skulle Styrelsen af dessa tvenne Verk förenas i en personals händer, så blefve således ett Departement eller Afdelning för hvarje förvaltande under denna Styrelse nödigt. Emedlertid synes denna fråga, äfvensom den om Tullstyrelsens ställande under Finance-Expeditionen, tillhöra regleringen om Styrelse-Verken och StatsExpeditionerna, som nu, i egenskap af hvilande Grundlagsfråga, snart nog torde komma att afgöras.

Beträffande Motionärens påstående, att Tullpersonalen är för stor och administrationskostnaderne för dryga, får jag äran

upplysa, att Ordinarie Tjenstemannapersonalen vid Tullverket utgör, enligt 1828 års Stat, 1080 personer, och deras aflöning 305,103 R:dr B:co. Dertill kommer äfven närmare 400 personer, som i egenskap af ExtraOrdinaries, hvilka för serskilt tjenstgöring i Ordinariers ställe, eller när deras antal för göromålens nödvändiga bestridande ej varit tillräckligt, blifvit använde. Dessa hafva också åtnjutit lämpliga arfvoden, hvilka, tillsammanslagde med ofvanstående lönestat, utgjort omkring $\frac{1}{3}$ delar af hela administrationskostnaden.

Denna Tjenstemannapersonal är visserligen stor, och i jämförelse med brödrariket, hvarest endast omkring 460 personer äro vid Tullverket anställda, ganska betydlig; men då man besinnar en kust sådan som vår att bevaka, hvars geografiska längd räknas mellan Strömstad och Torneå och hvars läge, relativt till motsvarande främmande kuster och länder, nästan öfver allt fordrar bevakning, då deremot om Norrrikes läge och kuster visserligen i allmänhet icke kan sägas detsamma; så torde man snarare finna denna Tjenstemannapersonal vid Svenska Tullverket för liten än för stor, i synnerhet såsom en del af densamma hittills varit placerad, jag menar stationaire inom landet, under det kusterne, der den olofliga varuinförseln i landet föröfvats, på många ställen varit af

Tullbetjening nog glest besatte; ett förhållande, som genom nya bevakningssystemet kommer att afhjelpas. Aflöningens belopp till Svenska Tollverkets Tjenstemän står emedlertid relativt till aflöningssummorne för Tullstaterne i Danmark och Norrige, tvenne Länder, med hvilka vi i statistiskt och ekonomiskt hänseende kunna jämföras, för oss fördelagtigt; ty då 1080 TullTjenstemän i Sverige år 1828 aflönas med 305,103 R:dr Svenskt Banco, aflönades år 1823 459 dylike Tjenstemän i Norrige med 289,750 R:dr samma mynt räknadt; och i Dannemark uppteck aflöningssumman 1825 till dervarande Tullstat till omkring 733,000 R:dr äfven i Svenskt Banco räknadt.

Påståendet att Ständernas vid sednaste Riksdag afgifne förslag om Tullstyrelsens organisation ej blifvit i alla delar följt, tror jag egentligen böra inskränkas till valet af personerne, och icke till deras verkningsskrets eller till Styrelsens form. Ständerna föreslogo, att nämnde Styrelse borde bestå af 1 Chef och 2 DepartementsChefer; sådan är den äfven. Hela skillnaden är, att i stället för det Ständerne föreslogo, att Secreteraren och Kämmereraren skulle vara Chefer för hvar sitt Departement, förordnades serskilta DepartemensChefer med serskilta arfvoden. Det är således blott i personaliteten och ej i grunden, som skillnaden emellan Ständernes önskan och Styrel-

sens beslut förefinnes, och jag torde i följande mening närmare få visa, att så de facto sig förhåller. För min del måste jag förklara, att jag anser någon förändring häri ej möjlig, ty om Secreteraren och Kamereraren blifva DepartementsChefer, måste andre personer antagas till bestridande af deras tjänster. Kamereraren, såsom tillika Chef för BokslutsContoiret, skulle såsom Chef för KameralDepartementet komma att controllera sig sjelf, emedan detta Contoirs ärender föredragas GeneralTullstyrelsen af Chefen för KameralDepartementet; han vore således i denna sednare befattning fullkomligt jäfvig, om den förändrades med den förra. I anseende till göromålens mängd och beskaffenhet låter likväl denna förening sig göra. Med Secreteraren deremot inträffar det förhållandet, att han har för många och brådstörtande göromål, för att tillika kunna vara DepartementsChef, minst vid CanzlieDepartementet, som näst Secreterarebefattningen är en af de mest sysselsättande tjänster vid Tullverket. Af något jäfsförhållande är han ej hindrad. Den ene af dessa Tjenstemän kan således ej vara DepartementsChef för laga jäfs skull, och den andra ej för göromålens mängd och den skyndsamhet de kräfva; andre lönade Tjenstemän skulle då ställas vid Secreterarebefattningen och BokslutsContoirsChefskapet, och förhållandet blefve då hvad det nu är.

Att Tullstaten borde uppföras på Rikets Stat låter visst säga sig, men är ej så lätt verkställbart och för controllerne ej nödigt. Tullpersonalen är underkastad beständig ombytlighet, så i afseende på storlek, som i afseende på verkningskrets; antalet deraf måste jemkas, ökas eller minskas efter trafikationens ökande eller minskande på olika orter; ty personalen, som bestrider expeditioner och bevakning, måste naturligtvis rättas efter beholvet, och det är trafikationen, som bestämmer detta.

För hvarje år uppgöres en ny Statsreglering för Tullverket, den prövas af Kongl. Maj:t i Dess StatsRåd, och sådan som han af Konungen i Näder fastställles, blir han till efterlefnad gällande. Dervid har, så länge jag haft befattning med dessa ärender, den ytterst möjliga sparsamhet blifvit iakttagen. Räkenskaperne öfver medlens användande revideras först i Tullverket, sedan i Kongl. KammarRätten, och sluteligen af Rikets Ständers Revisorer. Samma öppna kontroll och säkerhet vinnas således, som vore Tullstaten på Rikets allmänna Stat uppförd, och månne då något i detta afseende mera kan önskas?

Tullbevillningen eller inkomsten af Tullen, både den påräknade och den icke påräknade, ingår, sedan omkostnaderne för Tullverkets Löner, Pensioner m. m. afdra-

gits, till StatsVerket, och upptages der i RiksHufvudboken.

Motionären har vidare sagt, att Ständernas önskan, att ökade besparingar måtte iakttagas i och för Tullverket, ej vunnits; jag begär att få visa med en kort uppgift, att förminskningar i administrationskostnaden, deruti innebegrifande Lönner, Pensioner, Expectans-arfvoden, allehanda slags serskilte utgifter, samt afkorringar och restitutioner, sedan flere år tillbaka verkligen inträffat, när desse utgifter betraktas i förhållande till inkomsterne. Ifrån och med år 1814 till och med år 1818, var årliga Tulluppbörden, i medeltal räknad, 1,983,217 R:dr 22 sk. $\frac{4}{2}$ rst. B:co; förenämnde administrations-kostnader uppgingo då årligen till ett medium af 484,601 R:dr 43 sk. $\frac{7}{2}$ rst. B:co, eller nära fjerdedelen af hela Uppbördssumman. Ifrån och med år 1819 till och med 1823, var årliga Tulluppbörden per medium 1,939,535 R:dr 33 sk. 10 rst. B:co, och årliga administrationskostnaderne uppgingo till 489,471 R:dr 3 sk. $7\frac{1}{2}$ rst. B:co, eller mera än fjerdedelen af Uppbördssumman. Ifrån och med år 1824 till och med 1828 utgör medelbeloppet af årliga Tulluppbörden 2,570,615 R:dr 26 sk. $11\frac{1}{2}$ rst. B:co; och årliga administrationskostnaderne utgöra 571,381 R:dr. 12 sk. 2 rst. B:co, eller något öfver femtedelen af Uppbördssumman; således mindre

andel af uppbörden än under de 2:ne förstnämde perioderne. Utom indragning af en kostsam SjöExpedition, som redan före det sistnämde qvinqvenium ägde rum, och hvilken indragning åstadkom en ganska betydlig förminskning i utgifterne, och en mindre SjöExpeditions upphörande från och med 1827, som årligen ökade administrationskostnaden med omkring 3,500 R:dr B:co, hafva, på nuvarande GeneralTullstyrelsens underdåniga förslag, följande Utgiftssummor blifvit till indragning i Näder beviljade, nemligen:

Till Lotsverket årligen Bidr 10,501: 32. B:co, och för en Militair-commandering vid Råå Fiskeläge i Skåne R:dr 5,374 B:co. Lotsverket hade erhållit ett årligt anslag å Tullmedlen af förenämde Summa, för att till Löneförbättring utdelas af Lotsverkets Chef till vederbörande inom Corpsen, och såsom ett försök att dymedelst åstadkomma ett samband emellan Tullbetjeningen och Lotsarne, på det att de sednare måtte biträda de förre i upptäckandet af förbrytelser emot Tullförfattningarne. Då detta ändamål, efter 2:ne års förlopp, emedlertid icke vanns, föreslog GeneralTullstyrelsen anslaget upphörande, och projecterade i dess ställe, att 4,500 R:dr B:co skulle afsättas årligen, för att deraf gratificationer och belöningar måtte utdelas till den eller de af Lotsverket, vare sig befäl eller manskap,

som lemnat Tullbetjeningen det förut så kostsamt sökte biträdet, eller som för egen del genom beslag, eller upptäckter af oloflig varu-införsel, sig utmärkt. Härigenom öppnades ett tillfälle äfven för sjelfva Lotsarne, att komma i åtnjutande af någon förbättring i deras nästan öfverallt alldeles otillräckliga ordinarie inkomster, ett förhållande, som under den tid anslaget från Tullverket till Lotsverket i en Summa och såsom Lönetillökning utgeek, icke ägde rum, ty de gemene Lotsarne erhöilo deraf intet. Dessutom vanus genom denna reglering det ändamålet, att Tullverket icke vidkändes någon utgift i detta afseende, utan att en motsvarande nytta var detsamma förut vederfaren. Under detta årets lopp äro af anslaget till gratificationer endast omkring 300 R:dr utgifne, eller, tillsammans med det årliga arvodet som Lotsverkets Chef uppbär, 800 R:dr B:co. MilitaireCommenderingen i Råå kunde utan minskning i uppmärksamheten på kusten indragas, sedan kustbevakningen derstädes erhållit förstärkning, hvarest denna Commenderings tillvaro på sin största höjd åstadkom en negativ nytta. Detta årets erfarenhet har dessutom bevisat dess obehöflighet.

En directe betydlig förminskning i administrationskostnaderne vid Tullverket är således genom dessa anstalter, sedan flere
år

är tillbaka vunnen, och behållningen af Tullinkomsterna är ökad sedan år 1814; denna förminskning har från och med detta år uppgått till icke mindre än 18,575 R:dr Banco.

Den värde Motionairen yttrar, att han ej vet, huru GeneralTullDirecteurens lön kunnat blifva så betydlig, och han anmärker deremot, att denna lön är nära dubbelt så stor, som StatsRådens och Presidenternes. Då jag icke deltagit i uppgörandet och bestämmandet af denna anmärkte lön, är jag fullkomligen ojäfvig i bedömmandet öfver densamma. GeneralTullDirecteurens lön är 6000 R:dr B:co jemte Boställsrum; denna lön är således visserligen en bland de större på Stat uppförde CivilEmbetsmännens i Riket, och som Motionairen anmärkt icke långt ifrån dubbelt så stor, som ett StatsRåds. Men om man anser detta bevisa, att GeneralTullDireteurens lön är för stor, så måste man äfven anse det bevisa, att StatsRådens löner äro för små. Uti någre handlingar eller Protocoll finnas icke motiverne för det lönebelopp, som vid GeneralTullDirecteurs-befattningens inrättande, för denna Embetsman, bestämdes; men jag förmodar dessa motiver likväl måtte hafva varit: afseendet å det viktiga och utan all tvifvel mödosamma kall han bekläder: det ansvar och de göromål, som

ifrån många styrande, hvaraf TullDirectio-
nen förut bestod, nu öfvergingo på en per-
son i första rummet och dess 2:ne biträden,
sedan den öfver hela Riket utsträckta verk-
ningskrets, der han directe och personligen
med Embetspligters uppfyllande skall hand-
la, och slutligen den grundsatsen att alla
Embets- och Tjenstemän, samt må hända
i synnerhet de, som förvalta Statens betyd-
ligaste uppbördsverk, böra så lönas, att
omsorgen för egen bergning icke distrahe-
rar dem från Embetspligternes noggranna
och nitiska uppfyllande. Skulle det likväl
ingå i besparingsprincipen, att minska den-
na lön, så har jag för min enskilda del ej
något deremot, men reserverar min efter-
trädarens rätt, under den allmänna anmärk-
ning, hvilande på den grunsatts jag nyss
nämt, att alla Embetsmän böra vara så lö-
nade, att man af dem med fullt skäl kan
fordra oafbrutne bemödanden för Statens
och det Allmännas nytta.

Beträffande åter DepartementsCheflö-
nerne, så äro de snarare för små än för
stora, i synnerhet om dessa Embetsmän
icke derjemte äga arfvoden eller löner för
andre befattningar. Ifrån nya Organisa-
tionens början bestämdes dessa löner till
2,500 R:dr B:co för den ene, och 2000
R:dr B:co för den andre, en olikhet, som
jag högeligen önskade måtte upphöra, i
synnerhet som den af desse Embetsmän,

som förestår det mäst sysslogifvande Departementet, har minsta lönen. Ifrån och med 1825 hafva för öfrigt lönerne för alla grader af Tjenstemän och Betjente blifvit så reglerade, att de stå i någorlunda förhållande till hvars och ens billiga behof. Följden häraf har också blifvit den, att ett bättre urval af denna personal kunnat göras, än fordom var möjligt.

Motionären synes påstå, att Tulltjenstemännen sysselsättas vid Tullkamrarne med onödigt skrifvande. I anledning deraf får jag upplysa, att sannolikt är det mindre skrifveri vid Svenska Tullverket, än vid andra Staters, i synnerhet numera, sedan GeneralTullstyrelsen i år borttagit det återstående öfverflödiga deraf, genom afskaffandet af douppletter på åtskillige handlingar, hufvudsakligen vid förpassningsverket: ytterligare minskning i skrifveri-göromålen uppkommer äfven, sedan nya förslaget till förpassningsstadgan gillats, och satts i gång, och jag tror svårligen, att något då återstår i detta fall, som tål förminskning.

Motionärens idé att ställa den ena Tullkammaren under den andra, tror jag ej vara lämplig. Den ena Tullkammaren anser sig lika god som den andra, och en gradation ibland förmän och underlydande måste äga rum. Dessutom tror jag, att ju

mera alla Tullkamrar stå directe under CentralStyrelsens uppsigt, eller den som i Landsorterne representerar denna CentralStyrelse, jag menar DistrictsChefen, desto bättre hålles kontroll öfver deras tjensteutföring. År 1824 inrättades TullDistrictChefer i 6 serskilta Districter, hvarigenom deras antal uppgick till 8; af dessa 8 har GeneralTullstyrelsen i dess underdåniga förslag till förändrad organisation af Tullbevakningen till indragning föreslagit 5, hvilka tjänster med innehafvarnes afgång således komma att upphöra, och en betydlig besparing i administrationskostnaden uppkommer derigenom. De 3 kvarblifvande nemligen i vestra Districtet, der Götheborg, Rikets andra Stad i alla afseenden, är belägen; i Skåne och Blekinge, folkrika provinser med många Städer, vidsträckta kuster och närhet med utländska Stater, samt således lämplige för oloflig varuinförsel och trafication, äro i alla hänseenden nödvändiga att bibehålla, så vidt man afser något nyttigt ändamål kunna vinnas derigenom, att en upplyst och bildad Embetsman står i spetsen för Kontrollverket å alla dessa för Tullintresset verkande Tjenstemän, för långt afskiljde från CentralStyrelsen, för att af den med nödig promptitude kunna efterses och kontrolleras. DistrictChefernes skyldighet, att inspectera de dem underlydande Tullstationer, och denna inspection utförd på obestämda och således för de inspecte-

rade oväntade tider, har rodan flere gånger i dessa 3:ne Districter befrämjat upptäckten af åtskillige missbruk, och förekommit verkliga förluster för Staten. Om detta å ena sidan vittnar om de ifrågavarande District-Chefernes nit och utmärkta duglighet, bevisar det väl äfven å den andra, att desse befattningars tillvaro är en ändamålsenlig inrättning. För öfrigt är jag ej af den tankan, som Motionären, att vissa TullkammareFöreståndare skulle kunna förrätta dessa Inspectioner; TullkammareFöreståndaren kan och bör ej aflägsna sig från sitt TullkammareDistrict, emedan hans personliga närvaro är der alltid nödig. Han sger tillika med Controlleuren nyckeln till, värden om och ansvaret för, Cassakistan, han förer alla Räkenskaper och Journaler; han skall reda alla stridiga frågor emellan trafikanter och Tullbetjeningen, och han är beständig Ordförande i SjöTullsRätten.

Vid Motionärens förslag, att Svenska Consuler å utrikes orter borde lemna vissa upplysningar till GeneralTullstyrelsen, och därför serskilt aflönas af Tullmedlen, samt berättigas att tillgodnjuta beslagare-andelen, då upptäcker, föranledande till confiscationer, af dem gjordes, får jag göra den erinran, att aflöningar eller arvoden till utom Riket existerande Embetsmän för de tjänster man supponerar de komma i tillfälle att göra åt Tullverket, hafva det emot sig,

att man svårligen kan controllera, hurvida de deraf gjort sig förtjente, och då i alla fall lönen till dem skulle utgå, kunde det lätt hända, att denna utgift blefve bortkastade penningar; för öfrigt stadga Författningarne, att Consuler äro berättigade till den bestämde beslagare-andelen, enär de varit angifvare, eller utfört en Laggill confiscation. Dessutom bör ihågkommas, att då desse Tjenstemän hafva andra göromål till deras hufvudsak, de dem tillika uppdragne Tullsysslor alltid skulle och torde behandlas såsom bisak.

Motionairens förslag, att Lots- och Fyrbåksinrättningarne, samt äfven Dykeriet, om det skall bibehållas, borde förenas med Tullverket under gemensam Styrelse, instämmer jag i så måtto uti, att denna förening skulle åstadkomma enighet emellan trenne administrerande Inrättningar, som, genom naturen af sine göromål, visserligen äga samband med hvarandra, och måhända skulle Lotsverket, ställt under en gemensam Styrelse, kunna göra Tullverket mera nytta, än hvad erfarenheten hittills visat Lotsarne förmått eller velat åstadkomma.

Att föreslå de vid Tullbevakningen tjenstgörande Betjenters ställande på militärisk fot, och således med uniformer beklädda, samt med vapen försedde, är en tanka, som jag många gånger haft, och som

äfvon inom Tullstyrelsen varit ventilerad. Men kostnaden, som dess verkställande skulle medföra, har hittills afskräckt Tullstyrelsen från ett dylikt förslags framgifvande. Att de fordna Strandridarne, eller numera Kust-uppsyningsmän, som alla äro öfverbetjente, försvarligen lönade, och till hvilka tiensterns tillsättande, så mycket möjligt är, urval sker bland folkklasser af någon bildning, att desse beklädas med anständig uniform, och förses med vapen, anser jag ganska ändamålsenligt, och ämnar också derpå vara betänkt. Den tankan, att Tullstatens Tjenstemän böra hafva undergått examen, är, i afseende på vissa Tjenstemän inom detta Verk, visserligen i sin princip ganska riktig. Den har också följts vid tillsättningar inom Canzlier, och de Reviderande samt RäkenskapsContoiren. Men vid Bevakningsverket vore det en icke allenast för långt sträckt fordran, att endast anställa speciminerade personer, utan äfven en skadlig regel, i thy, att derigenom mången ung, hurtig och med goda förståndsgåfvor utrustad, yngling vägrades inträde i en befattning, der just dessa egenskaper äro hufvudsakligt behöflige, derföre att han ej afslagt någon academisk examen.

Den så kallade hemliga Cassan, som jag för min del gerna skulle se hon icke vore hemlig, omtalar äfven Motionairen. Denna Cassa består af årliga 8000 R:dr Bco och

förvaltas under min Embetstid vid Tullstyrelsen på så sätt, att alla utgifter deraf blifva af GeneralTullDirecteuren efter dess pröfning disponerade, men blifva också af honom motiverade i räkningen, och behörigen verificerade. Secreteraren vid Styrelsen vårdar och utbetalar de anordnade medlen, samt förer deröfver räkning, och samma benägenhet visa begge Departements-Cheferne, derigenom att de revidera Cassaräkenskaperne. Fyra Tjenstemän hafva således befattning med denna Cassa, och den disponerande, nemligen GeneralTullDirektören hvarken vårdar eller förvaltar medlen. Så mycken öppenhet, som är möjlig i en hemlig sak, är således härigenom vunnit, och den högsta kontroll, i afseende på dispositionernes riktighet, saknas heller icke. Beträffande åter, huruvida dessa medel på ett för Tullverket ändamålsenligt sätt användas, hör jag nämna, hvad räkningar och verificationer vitsorda, att alla de utgifter hemliga Cassan bestrider, bestå uti belöningar för Tullverket gjorde tjänster, bidrag till extra aflöningar, till besparing för extra medlen, gratificationer för utmärkt skicklighet i tjenstutöfning, och slutligen understöd åt i Tullverkets tjänst utslitne svagt eller intet pensionerade l. d. Tulltjenstemän, eller åt deras lika nödstälde Enkor eller Barn. I denna uppgift ligga äfven skälen, hvarföre jag anser Tullverkets verkliga nytta kunna befrämjas ge-

nom dessa medels användande, och tillstyrker derföre, att Cassan bibehålles.

Det löningssätt, som Motionären antyder såsom det rätta, nemligen att allöna Tullpersonalen med vissa procent af Tullinkomsterne, är antagit i Dannemark och Norrige, samt har äfven hos oss till en del och tidtals varit användt, dock härstädes, utan att något förtroende till dess rättighet derigenom vunnits. Jag medgifver, att detta löningssätt har något för sig, och synes i principen vara det rättaste, enär man derigenom tror sig sätta det enskilda interresset så till sägandes i connivence med det allmänna; men i vårt land, der tullinkomsterne äro så olika på hvarje serskild local, och der uti 2:ne Städer, Stockholm och Götheborg, nästan hela Tullbeloppet, eller rättare sagt $\frac{2}{3}$ af Rikets hela Tulluppbörd inslyter, skulle ett sådant aflöningssätt som det ifrågavarande åstadkomma en mindre billig olikhet i hvarje individs löneinkomst. Den procent på Tullintraden, som i Stockholm och Götheborg gifve Tulltjenstemännen, ehuru fördelad på ett stort antal personer, en riklig kanske nog hög lön, skulle, genom samma intrads obetydlighet på en annan ort, icke förslå till betäckande af de nödvändigaste lifsbefoven. Då man besinnar, att det gifves ett språng uti Tulluppbörden, som genom Tjenstemän uppbäras i våra Städer, der för-

tullning sker, från 1,300,000 R:dr, hvar-till ungefärligen tullen uppgår i Stockholm, ända ner till 67 R:dr, hvar till den uppgeck år 1827 i Stapelstaden Jönköping, der en ej så obetydlig Tulltjenstemannapersonal är, och måste vara anställd; så synes den af mig befärade skadliga olikhet i aflöningen efter procent-beräkning, på tullintraden beräknad, temmeligen vitsordad. Jag har därför ansett, att Tulltjenstemännens ordinarie löner böra vara bestämde och till sådana belopp, att möjlig bergning derfor kan erhållas, och att deras öfrige lönefordelar må bero på sportler, som lagligen, och i mån af trafikationens betydlighet på hvarje ort, må tillfalla dem. Till vinnande af enhet i sportelafgifterne, och reda i det nog intrasslade förhållande, som i denna väg uppkommit, genom saknad af allmänna föreskrifter, och derigenom att sportlarne gementligen beräknats, dels efter härdvunnen praxis, dels ock efter för serskilta orter och tillfällen uppgjorde stadganden, beslöt GeneralTullstyrelsen år 1825, att uppgöra förslag till en ny allmän TullsportelTaxa, eller Expeditionslösen, och anbefalldes därför alla Tullkamrarne, att inkomma med uppgifter på de vid hvarje Tullstation vanlige medgifne sportlar. Ett medelbelopp uträknades af desse olika uppgifter, och en Sporteltariff uppgjordes och ingafs till Kgl. Maj:t, som i Nåder behagade deröfver höra Stockholms HandelsSocietet, samt Dess

och Rikets CommerceCollegium. Hufvudsakligen instämde desse Corporationer i förenämde förslag. Emedlertid fortforo de, dels på Författningar, dels på flerårig höfd, existerande sportlarne till Tullbetjeningen i Stockholm frivilligt utan klagomål, och i Götheborg, på grund af serskiild stadgad öfverenskommelse emellan HandelsCorpsen och Tullstaten derstädes. Denna sednare utvägen, såsom den för ändamålet mest passande, försökte man, att genom Tullstyrelsens bemödande i de öfrige Rikets Kuststäder äfven få vidtagen; men då detta ej lyckades, utan klagomål och stridiga påståenden tilltogo, anhöll jag i underdånighet hos Kongl. Maj:t, att den föreslagne SportelTaxan måtte på försök stadfästas och införas, med tillåtelse för vederbörande trafikerande, att under tiden inkomma med de erinringar, hvartill de trodde sig finna anledning. Detta har Kongl. Maj:t Nädigst bifallit. Stränga straffbestämmelser för förbrytelser mot denna författning äro äfven föreslagne, att af GeneralTullstyrelsen omedelbarligen utföras, och Styrelsen kommer således i ett hittills saknadt tillfälle, att ega ett bestämt lagstadgande för dessa grannliga frågor behandling, och en laglig kraft för missbruks beifrande i detta ämne. Motionsärens yttrade önskan i detta afseende synes härigenom uppfylld. Motionsärens förslag, att förena Inrikes och Utrikes Tullbevakningen, låter icke verkställa sig,

ehuru i sin princip ej origtigt, och detta af serskilda orsaker. I Stockholm, derföre att göromålens mängd vid inrikesbevakningen och i synnerhet i och för Finska traficationen fordrar en serskild Bevaknings-Corps, och en serskild Chef för den. Att sammanslå inrikes- och utrikes-bevakningen och ställa dem under en Chef, har jag emedlertid varit betänkt uppå, för att vinna mera enhet i bevakningsanstalterne; men svårigheten, för att icke säga omöjligheten, att finna en man, som kunde stå i spetsen för begge, och uppfylla sitt kall i allo, har afhållit mig. I Götheborg är det nära $1\frac{1}{2}$ fjerdingstvåg emellan utrikes- och inrikes-bevakningsCorpsernes ståndort och verkningskrets, hvarföre ock de icke der kunna vara sammanslagne. I Norrköping åter låter denna förening sig göra, och torde derföre komma å bane, när den, genom åtskillige svårigheters undanrödjande, hunnit beredas. På alla andra ställen kan denna åtgärd icke komma i fråga.

Motionärens yrkande, att TullDomstolarne måtte afskaffas, är en fråga, som kommer att behandlas af de till Styrelseverkens reglerande nedsatte Committéer, och som jag är kallad till ledamot i den Committée, som blifvit organiserad, för att granska detta ämne, får jag, då ärendet der förekommer, tillfälle att utveckla min åsigt deraf. I afseende på frågan nu, får jag

emedlertid äran upplysa, att TullRätterne bestå, ej allenast af Tulltjenstemän, utan äfven aflika många Magistratspersoner, och ehuru de förre sällan äro så kvalificerade i juridisk väg, att de undergått juridisk examen, har jag dock af trovärdige Ledamöter i ÖfverRätter, som pröfvat TullRätternes Utslag, erhållit den upplysning, att de ingalunda sunnit desse UnderRätters domar mindre lagenlige och välgrundade, än andre UnderRätters af lagfarne Domare beslutade och uppsatte Utslag. Det är emedlertid angeläget, att Tulltjenstemän icke skiljas ifrån TullRätterne, ty deras sakkännedom och bekantskap med Tullförfattningarne och med de i beslag tagne varors beskaffenhet, hvarom strid är, utgör alltid en nödig vägledning för målens rätta pröfning, angelägne i synnerhet i de orter, der scientifika besigtningmän ej finnas, det vill säga, der fabriker saknas. Deras bristande juridiska uppfostran synes mig icke mera förskräckande för rättvisan, än åtskillige af våra SlottsRätts-, KrigsRätts-, Rådhus- och KämnersRätts-Ledamöters, som ändock dömma i de gröfsta brottmål; och för partiskhet för Kronans fördel har jag lika liten anledning att misstänka dem, som jag saknar anledning att för motsatt partiskhet misstänka deras Colleger af Magistraten, om ödet skulle så foga, att någon stadsbo stod till rätta för begånget lurenrejeri eller begången tullförsvullning.

Slutligen och beträffande Motionärens åsigt om nödvändigheten af uppmärksam förvaltning i Tullverkets angelägenheter; så, i fall denna mening skulle vara föranledd af Motionärens vetskap eller supposition om något mindre riktigt eller felagtigt handhafvande af Tullförfattningarne, får jag förklara, att om han, eller hvem som helst, som om slikt äger kunskap, derom vill lemna GeneralTullstyrelsen eller mig personligen benägen underrättelse, så skall skyndsamt undersökning om sakens förhållande ej uteblifva, samt rättelse och ansvar ej saknas, om fel från Tullverkets sida är begånget. Att misstag inom denna högst svåra och complicerade administration skola äga rum, så väl som i andra af mindre omfång, ja äfven i enskilda förhållanden, är en gifven sak; men om uppsåten alltid äro goda och mödan ospard, kan ändock mycket godt uträttas, då sundt begrepp och någon erfarenhet understödja företagen. På detta sätt kan hvar och en, äfven offentlig verkande man, bereda sig en belöning i sitt eget samvotes vittnesbörd, tillräcklig, om han är en stadig man, med inre själfständighet.

Herr *Tham, Wollrath*: Hvarken öfverensstämmer det med min förmåga, eller är det nödigt, att, efter Friherre Åkerhjelm, ingå i några detaljer af ämnet; och jag anhåller således blott, att få fästa mig vid

ett, som jag tror, väsendligt misstag i motionen, eller förmenandet, att Tullstyrelsen kunde förenas med CommerceCollegium eller med FinanceDepartementet. Måhända vore sådant principenligt och lämpligt i ett nyorganiseradt Land, men här, hvarest lurenträgeriet ty värr, genom felagtiga författningar, kommit att stiga till en sådan höjd, som det nu har, tror jag, att en särskild kraftfull Tullstyrelse erfordras, om enhet och allvar skall råda i detta viktiga administrativa Verk. Chefen för FinanceDepartementet skulle omöjligen medhinna, att äfven egna sig åt Tullstyrelsen; och att åter deri inympa collegiala former tror jag ej böra komma ifråga, då erfarenheten af en sådan Tullstyrelses skadlighet ännu bör vara i friskt minne.

Motionairens anmärkning, att General-TullDirecteurens lön är för hög, kan vara riktig, om den jemnföres med andra Embetsmäns otillräckliga löner; men då jag tror, att principen för Embetsmäns aflöning, särdeles då det angår Chefen för ett Verk, hvarigenom Statens största intrader gå, bör vara att aflöna så, att man kan hafva de största fordringar på en i högsta måtto oegenlyttig och kraftfull verksamhet, oberoende af alla ekonomiska omsorger, anser jag det ej vara rätt, att vid i frågavarande lös bestämmande vara för nogräknad.

Herr *Rosenblad, Bernhard*: Jag ber att få tillägga några upplysningar i afseende på förevarande af Friherre Åkerhjelm i öfrigt så väl utredda ämne. I Preussen är Tullstyrelsen under Collegialform med 1 President och 8 Ledamöter, hvaraf dock den förre ensamt äger beslutande rätt, och Ledamöterna endast äro Rådgifvare och deltagande i förvaltningen. Motionairens förslag, att tilldela Tullkammärföreståndarna någon viss procent af Tullinkomsterne, gillar jag fullkomligt. Det är billigt, att desse Embetsmän sättas i tillfälle att, utan för stora ekonomiska omsorger, uppfylla deras pligt som Familiefäder. Om procentberäkningen skulle medföra allt för stor olikhet, i synnerhet hvad beträffar Stockholm och Götheborg, så är det lätt hjälpt derigenom, att procenten göres hög för de små summorna, och efter en viss progression minskas för de större. Att ställa TullVerket under CommerceCollegii styrelse, anser jag alldeles olämpligt. Väl har jag hört den Collegiala långsamheten i vissa fall berömmas, men här tror jag, att den obestridligt vore högst skadlig, då Tull-administrationen onekligen fordrar skyndsamhet och kraft, om den skall uppfylla sitt ändamål. Snarare skulle jag tro, att sedan JustitiæDivisionen af Commerce-Collegium blifvit indrögen, hela Collegium kunde upplösas.

Fri-

Friherre *Anckarswärd*: Fastän jag i så många delar med tillfredsställelse emottagit de upplysningar Friherre Åkerhjelm afgifvit å mina anmärkningar, anhåller jag dock, att få upprepa några punkter, hvori jag ännu ej anser mig vederlagd. Angående personalen har Friherren medgifvit, att den i visst fall vore för stor och fördrade en reorganisation. Jag har icke klandrat lönernes storhet i förhållande till personalen, men trott, att den sednare kunde minskas, och i följd deraf afven aflöningen. Med mycken tillfredsställelse har jag hört, att af de 8 DistrictsCheferne 5 redan äro föreslagne till indragning; och jag hemställer, om ej åt de 3:ne bibehållne kunde tillika uppdragas befattning med uppbörden å hufvudorterne. Jag inser ännu icke hvarföre ej inspection öfver de smärre Tullkamrarne kunde anförtros åt Cheferne för de större. Jag tror, att det skulle instämma med princip, och lätta uppsigten för ÖfverStyrelsen, att hafva direct communication med de större Tullkamrarne. Att Tullförvaltarne böra beständigt kvarvara vid sina stationer, och således ej kunna företaga inspectionsresor, tror jag lätt hjälpes dermed, att Controlleurerne under tiden bestrida Tullförvaltare-göromålen. Att en del smärre Tullkamrar kunna indragas, deri styrkes jag afven af TullCommitterades berättelse, som upptägar, om jag min-

nes rätt, att, ibland 16 stycken, finnas flere, hvilka icke lemnade 100 R:drs uppbörd.

Mitt yttrande om möjligheten att afskaffa öfverflödigt skrifveri grundade sig derpå, att jag såsom Revisor sett en mängd af ansökningar och förfrågningar ingifna till GeneralTullstyrelsen i mindre viktiga ämnen. Detta måtte borttaga tid och inveckla ärenderna, samt hevisa, att författningarne ej äro tydliga och bestämda.

Lönebeloppet för GeneralTullDirecteuren bestriddes af mig synnerligast för principens skuld i afseende på förhållandet till StatsRådernes löner, och relativt till dess vederlikar inom Embetsmanna-corpsen. Jag skulle likväl tro, att oberoende äfven kan vinnas genom ej fulltut så stort löneanslag, och finner mig ej öfvertygad, att behofvet af oberoende på denna plats är större, än i andra EmbetsmannaClasser. Jag känner ej heller, att GeneralTullDirecteuren har något Uppbördsman-na-ansvar för förraltningen af Tullmedlen.

Friherren har missförstått mig, om han fattat, att jag sagt, det Ständernes önskan i afseende på Tullorganisationen ej vunnit Regeringens afseende. Jag har menat, att den ej erhållit allt det afseende jag trott den förtjena, och medger gerna, att denna organisation i många fall vunnit förbättringar.

Angående Tullstatens af mig yrkade öfverföring på Riksstaten, har visserligen Friherre Åkerhjelm anfört skäl, men inga hinder deremot; ty då Tullstaten till Kongl. Maj:ts Nådiga fasställelse uppgöres, kunde den ju efter att hafva blifvit gillad, uppföras på Riksstaten, och de nödvändiga förändringarne ändå ditsföras.

Att Tullstyrelsen kunde ställas under CommerceCollegium eller FinanceDepartementet har, i synnerhet i förra fallet, ej blifvit motsagdt af den värde Friherren, men en annan Ledamot, Herr Rosenblad, har, såsom ett hinder deremot, anfört den långsamhet, som vidlåder Collegiala former. Om så är, bör detta i ett administrativt Verk kunna rättas; och då jag ej föreställer mig, att tullförsnällning och lörendrägeri förekommas genom Tullstyrelsens personliga verksamhet, utan genom deras administrativa verksamhet, ser jag ej, hvarför Tullverket icke kan styras med lika kraft af CommerceCollegium, som af en serskild GeneralTullstyrelse, särdeles som denna sednare i det hela icke är annat än ett litet Collegium, fast i mindre scala, än våra RiksCollegier.

Jag medgifver mitt misstag i afseende på Consulernas besättning med Tullärenden, och instämmer i Friherre Åkerhjelm's åsigt deraf.

Äfvenledes förklarar jag mig af Friherre Åkerhjelm's uplysningar om Tull-inkomsterne och den betydande skillnaden emellan 2 Millioner och 500,000 R:dr, vara öfvertygad om överställbarheten af mitt förslag om procent-aflöningen.

Beträffande Tullpersonalens flyttbarhet, tror jag den böra inskränkas inom tjänstgörings-districtet, efter vederbörandes ompröfvande, och ej från ena ändan af Riket till den andra.

Examina för Tulltjänstemän anser jag nödvändige, särdeles om methoden vid deras tillsättande blir, att dertill taga skickelige personer, som egnat sig åt yrket, och skaffat sig erfarenhet deri, utan obehörigt intrång af hvem som helst.

Så slutligen får jag förklara, att jag med min önskan om förbättrad organisation af Tullverket alldeles icke menat förvaltningen, eller tviflat på nitet och skickligheten af den nuvarande, utan endast afsett principen, och ej personer.

Friherre Åkerhjelm: Endast några ord anhåller jag att ytterligare få tillägga. Jag kan ej medgifva möjligheten af att indraga de nu bibehållne 3:ne DistrictsChefs-platserne, om Toll-administrationens verksamhet ej skall störas. Dessa 3:ne Chefer förhålla sig till GeneralTullstyrelsen, såsom Länsstyrelserne till Regeringen. DistrictsChe-

fen bör ej hafva med upphörden att skaffa; ty han är skiljoman, och en verklig jury i tullfrågor, som uppkomma i hans District.

Då Friherre Anckarswärd redan medgifvit min framställning om olämpligheten att införa Procent-aflöning bland Tullstaten här i Landet, och således, så till sägande, besvarat Herr Rosenblads anmärkning deremot, har jag intet vidare dervid att tillägga.

Att GeneralTullstyrelsen ej kan directe hämma lurenträgeri och tullförsvinnning medgifves; men genom resor och beröring med Tull-personalen uträttar den likväl mera, än man skulle tro, och mycket mera, än då ÖfverDirecteuren vid Tullverket utöfvade ett anonymt Chefskap. Nu äro Tullstyrelsens resor, verkliga mönstringar af Tull-personalen, och medföra nytta, om de rätt utföras.

Flyttning af Tull-personalen sker äfven nu vanligen inom Districten af DistrictsCheferne, som anmäla det hos GeneralTullstyrelsen, hvilken då äger att pröfva, och hittills haft skäl att gilla, den föreslagna åtgärden.

Herr *Bråkenhjelm, Pelar Reinhold*: Ehuruväl jag är öfvertygad, att Friherre Åkerhjelm's uppgift af Tull-organisationens kostnad ej undfaller StatsUtskottet, tager

jag mig dock friheten, att, enär det kanske uodfallit Friherren sjelf, lästa uppmärksamhet på att Friherren vid sin jemnförelse emellan Tullverkets omkostnader uti vårt Land och andra Länder, tagit ziffra'n till grund, då deremot en viss procent-beräkning af tullintraderne skulle hafva visat en åskådligare och sannare jemnförelse; att Friherren vid uppgifvande af, huruvida Tullverkets Stat kostar Kronan mera nu, än år 1823, yttrat, det Tullverkets omkostnader år 1823 utgjorde 25 procent af intraderne, men år 1827 endast 20, ehuru Friherren omedelbarligen derpå sagt, att intraderna år 1827 voro långt större, än år 1823; hvarigenom Friherren således lemnat rum för den enkla och påtagliga anmärkning, att 20 procent af en större summa kunna komma att utgöra mera än 25 procent af en mindre, och att omkostnaderna vid Tullverket till och med kunna hafva ökats sedan år 1823.

Herr *Rosenblad*: Ehuru Motionairen sjelf frångått procent-aflöningen, kan jag ej göra det; 2 å 3 procent af tull-uppbörden anser jag vara en ganska passande uppmuntran för Tullkamrarne, af hvilka troligen icke få hafva omkring 10,000 R:drs uppbörd, då deremot $\frac{1}{2}$ eller $\frac{1}{2}$ procent kunde vara nog för Tullkamrarne här och i Götheborg. Tillika får jag medgifva, att Styrelsen af Tullverket visserligen kunde

kallas CommerceCollegium; — namnet gör ingen ting; — men då vore det nödvändigt att organisera detta Collegium ungefär såsom GeneralTullstyrelsen nu är; och hvad vore då vinsten?

Herr *von Hartmansdorff, August*: Jag vill blott hafva äran upplysa, att den så kallade procent-aflöningen redan i flera år varit begagnad vid Norrska Tullverket.

Herr *Rosenblad*: Såsom Herr von Hartmansdorff uppgifvit förhållandet vara i Norrige, är det äfven i flera Tyska Stater, hvaribland i Preussen, der tullintraderne äro ganska betydliga.

Herr *von Troil, Emil*: Bland de viktigaste förändringar, som Friherre Anckarswärds motion åsyftat, synes mig vara upphörandet eller reorganiserandet af de nu så vidunderligt sammansatte TullRätterne, der administrerande, amovible, Tjenstemän, som aldrig aflagt någon juridisk examen, äro brottmålsdomare i mål, hvori de måhända sällan äro helt och hållet ointresserade. Chefen för Tullverket har visserligen gifvit dem godt beröm för deras praktiska juridiska skicklighet, och till stöd därför åberopat Öfverdomares vitsord; men då ÖfverRätten i Tullmål hittills utgjorts af Commerce-Collegii Justitiæ-Division, som, med undantag af TullRätterne, ej haft många Underdomstolar, så kan tyckas, att dess Le-

damöter ej äro de mäst kompetente att göra jämförelsen emellan våra vanliga Domare och Tulldomarne. Jag har ej varit i tillfälle att inhämta de sistnämndes juridiske förmäns opinion; men då jag ej så obetydliga tider uppehållit mig inom kustorter, så har jag kunnat erfara den derinom i ämnet rådande; och jag kan försäkra, att jag funnit den alldeles motsatt den af Friherre Åkerhjelm yttrade. Så har man t. ex. för mig uppgifvit en Tullförvaltare, hvars mångfaldige, under loppet af flere år, afkunnade utslag, alla blifvit öfverklagade och alla ändrade, utom ett enda, då den klagande parten hade förlorat fatalierne. En anmärkning, som Herr Chefen för Tullverket för några dagar sedan yttrade på detta rum, har jag äfven hört inom min landsort, nemligen den, att ehuru den under de sednaste åren nedsatte Tulltaxan bort, jemte vinsten, minska frestelsen till tullförsuñning; har likväl antalet af sådane mål, som blifvit anhängiggjorde, snarare ökats än minskats. Såsom orsak härtill har man uppgifvit den öfverdrifna mildhet, med hvilken, som man tyckt sig märka, TullöfverRätten tillämpat TullLagen, och anledniagen till denna mildhets-princip har man gissat vara det ringa förlitande en ÖfverRätt kan sätta till ransakningar, verkställde af så beskaffade UnderRätter, som de nuvarande TullRätterne. Om så verkligen är förhållandet, blefve

deras ändamålsenligare organiserande, ej endast ur en juridisk, utan äfven ur en ekonomisk synpunkt, nyttigt. Då emellertid denna motion äfven lärer blifva remitterad till LagUtskottet, hoppas jag, att detta Utskott fäster sin uppmärksamhet uppå, huruvida TullRätternes oförändrade bibehållande kan stå tillsammans med den allmänna andan af våra juridiska institutioner och med allmänna säkerheten.

Friherre Akerhjelm: Jag ber endast att, till rättelse uti hvad Herr von Troil velat antaga, få upplysa, det jag, då jag nämnde, att jag af Ledamöter i ÖfverRätt erhållit den upplysning, att TullRätternes duglighet och behandling af mål ganska väl uthärdade jemnförelsen med andra UnderDomstolars, ej menade CommerceCollegii nu upplösta JustitieDivisions, såsom Herr v. Troil yttrat, utan Kongl. Svea HofRätts Ledamöter, i hvilken sistnämnde ÖfverRätt Tullmål, sedan Augusti månad, blifvit handlagde. Med de förre har jag aldrig talt om TullRätternes handlingssätt, af de sednare deremot har jag directe begärt och fått upplysningar derom.

Hans Excellence Herr Grefven och LandtMarskalcken föreslog, att Friherre Ancarswårds ifrågavarande Motion, jemte de af bemalte Friherre samt åtskillige andre Ledamöter rörande samma ämne nu afgif-

ne yttranden, måtte remitteras till Stats-, Bevillnings-, Lag- samt Allmänna Besvär- och EkonomiUtskotten.

Bifölls.

Ånyo föredrogs Herr *von Quantens*, *Carl*, den 15 dennes c. m. på bordet lagde Motion angående ny organisation af HushållsSällskaperne.

Herr *von Quanten* hade inlemnadt ett så lydande Memorial:

I afseende på HushållsSällskapernes nya organisation till Municipal-inrättningar, vill jag anföra följande:

Jag har sedan 1809 och derpå följande Riksdagar, likasom under denna, erfarit, att vår Ekonomiska lagstiftning är ganska bristfällig, och att ingen hjälp är att förvänta under vårt nuvarande Representations-sätt, med mindre sakkännedom blifver att tillgå hos dem, hvilka enligt 89 §. Regeringsformen, skola den sammanfatta. Med kallsinnighet upptagas dylika ämnen i våra plena, då mindre viktiga afhöras med uppmärksamhet. — Men då vårt Constitutionella lif hinner blifva så utveckladt, att vi kunna förstå och efterlefva dess lagar; hvarmed skola vi väl då sysselsätta oss? — Då återstår endast det Stats-ekonomiska, och som ingen grundlag förmår bestämna, hu-

ru fort människans intellectuella utbildning skall framskrida, blifver det åtminstone kommande Riksdagars hufvudföremål, att med urskiljning följa denna utveckling.

Jag har i denna fråga velat framställa mina åsikter, huru HushållsSällskaperne skola sammansättas, och genom en Municipalitetsform utvecklas till FörlikningsDomstolar, Ekonomiska förbättringar, Jury-inrättningar m. m.

Hvart 10:de eller 20:de Hemman borde på Socknestämmor utse en person eller valman, som tillika blef ledamot af SockneComittéerne, hvarmed kunde införlifvas FörlikningsDomstolar, hvilka hvarje Pastorat eller Socken borde ega, med bestämda årliga sammanträden. Vidare skulle hvart 100:de Hemmen välja en person, som ovilkorligen skulle vara arbetande Ledamot af HushållsSällskapet, hvilket kunde kallas ProvinceConseil, likasom i Frankrike finnas under namn af Conseils Generaux. Dessa valde sig sjelfva Ordförande och Embetsmän, med skyldighet att sammanträda 4 à 6 gånger om året, till en början för att upptaga hvad som vore anmärkningsvärdt från Pastorats- eller SockneComittéerne, — likasom dem borde åligga revision och kontroll öfver alla de publique medel, hvilka nu snart sagt äro undandragne all kontroll och som likväl äro ganska be-

tydliga. — Några hufvudgrundreglor, lika för alla Provincier, borde uppgöras, som i detalfrågor efter Provincernas behof kunde localiseras.

Jemte skyldigheten af all revision, samt att handlagga Ekonomiska frågor, borde de äfven äga rätt att beifra oordningar af sådan beskaffenhet, som ej bestämdt hör till Åklagaremakten, eller hvad den stundom underlåter att beifra; och folket skulle derigenom erhålla ett stöd, som det för närvarande alldeles saknar. — Projectivis föreslår jag vidare, att hvarje eller hvartannat Län borde dertill välja en af sine utmärktaste ekonomer, hvilken efter viss tid i sin ordning borde utbytas, utgörande i Stockholm ett biträde vid Ekonomiska Ärenders beredning, i stället för Rikets Allmänna Ärenders Beredning, införlifvade med LandtbruksAcademien, hvarigenom lokal och sakkännedom skulle erhållas af personer, som lägga band vid yrket, och hvarigenom LandtbruksAkademien skulle erhålla en ändamålsenlig bestämmelse, såsom en underordnad och upplysande del af den Ekonomiska lagstiftningen. — Riksens Ständers JustitieOmbudsman kunde utgöra en öfverordnad ledamot, och ställas i beröring med denna Municipal-jurätning, då han nu såsom isolerad ingen ting förmår uträtta.

Många fördelar torde härigenom vinnas, brister och fel i vår ekonomiska och

allmänna Lagstiftning afhjelpas, Riksdagarne betydligt förkortas genom tillvaron af en ej talrik, men på sätt och vis permanent, representation, samt skickliga och dugliga Embetsmän bildas genom deras beröring med Folket, hvarigenom förtroende Folk och Regering emellan skulle vinnas.

Jag anhåller om remiss häraf till EkonomiUtskottet.

Herr von Qvantens ifrågavarande motion, jemte dess rörande samma ämne nu afgifne yttrande, remitterades till Allmänna Besvärs- och EkonomiUtskottet.

Föredrogs änyo Herr af *Geijerstams, Gustaf Emanuel*, den 15 dennes e. m. anmaldte, och den 17 derpåföljde f. m. på bordet lagde, Motion, att Stångjernverksägare, hvilkas tillverkning är grundad på eget Tackjern, må befrias från den tvungna tillverkningskyldigheten deraf.

Herr af *Uhr, Carl David*: Om frågan rörde införandet af någon ny näringsgren, eller vidtagande förbättringar i de redan tillätne, så skulle jag gerna understödja Motionärens önskan om en fri och obegränsad Tackjernihandel; men då jernhandteringen i Sverige redan är gammal, fördelad på nästan alla delar af Landet, grundad på olika locala förhållanden, och befästad genom derefter lämpade privile-

gier, rättigheter och skyldigheter, och deraf nu uppkomne förhållanden otvifvelaktigt skulle komma att undergå betydliga förändringar, om den nu väckta motion bifalles; så anser jag nödigt att yttra mig emot densamma, och anhåller få fästa EkonomiUtskottets uppmärksamhet derpå, att Jernverks-egarne i vårt Land, eller de som förbruka tackjerns-tillgångarne, kunna indelas uti tvenne classer, med emot hvar annan stridande interessen.

Den ena är skyldig att förse sina Stångjernssmidan med tackjern af egen tillverkning; den andra deremot i saknad af tillgång af malmer och kol, och utur stånd att åstadkomma blåsning, men har deremot rättighet att anskaffa detta behof från de tackjernsblåsande Bergslagerne.

Den ena drifver således sin rörelse med ett villkor, som icke utan åtal och ansvar kan eller får åsidosättas, den andra åter drifver sin rörelse med en gifven rättighet, som till stor del bestämmer värdet af desse egendomar. Här af följer, att en fri och obegränsad Tackjernshandel rubbar de emellan Brukens egare utstakade förhållanden, föranleda tvistigheter, och bidraga till någras fördelar på de öfriges bekostnad, samt derigenom grundlägga missförhållanden och oreda i hushållningen på det hela.

DA härtill kommer, att andra författningar lägga ännu flera band på handteringen, och förneka Bruksegaren att fritt och efter eget godtfinnande anskaffa sine behof af t. ex. kol och malm, samt att Bruken äro inskränkte inom vissa district, hvarutom de icke få utsträcka eller afhämta sina koltillgångar, utan bestämda ansvar för öfverträdelser deremot, så finnes äfven, att den nu föreslagne blott skulle blifva en partiel utväg, som icke ifrån grunden bereder den frihet i handteringen man vill införa; och då jag gerna, för min del, skulle önska en annan sakernes ordning, samt att en större frihet i Jernhandteringen på det hela, utan hinder af de nu rådande prohibitiva författningar, kunde införas, men ändamålet icke kan vinnas genom den nu föreslagne åtgärd, utan nödvändigt måste företrädas och utgå ifrån en förut medgifven fri rättighet att handla malm och kol, anser jag, innan denna fråga först blifvit väckt och afgjord, den nu ifrågakallade motion om en fri Tackjernshandel vara alldeles för tidig, och tror att Utskottet, på dessa skäl, hvarken kan eller bör tillstyrka densamma. Jag röstar derföre för afslag å motionen, och anhåller att desse anmärkningar måtte få åtfölja remissen till EkonomifUtskottet.

Herr *Hammarhjelm*, *Carl Fredrik*, anförde skriftligen:

Uti den ifrågavarande motionen har Herr af Geijerstam, under påyrkande af frihet i näringar, framställt den önskan, att sådane Bruk, som äro grundade på egna Blåsnguar, måtte befrias från den tvungna blåsningsskyldigheten. Häraf skulle väl troligen följa, eburu det icke i motionen är omnämndt, att desse Bruk, fastän på egen blåsning grundade, skulle tillåtas, att köpa tackjern för sitt smides bedrifvande, enär de sådant för sig funno fördelagtigt.

Jag kan ej förena mig i denna framställning, och utbeder mig vördsammast, att få utveckla de skäl och anledningar, hvarpå denna min öfvertygelse sig stödjer.

Af bilagde från Kongl. BergsCollegium erhållna uppgift öfver Rikets privilegierade Stångjerns- och Ämnesjerns-smide, som är specifique för hvarje Län, befinnes, att år 1818 utgjorde Smidet å egen blåsning inalles 179,442 Sk^ö samt det privilegierade Smidet uppå köpetackjern, tillsammans 229,917 Sk^ö. — Om nu de Bruk, tillverkande 179,442 Sk^ö, som hafva fått sine privilegier att tillverka Stångjern af egen Tackjernsblåsning, skulle, när dem behagade, tillåtas, att upphöra med blåsning och tilldelas rättigheten att fritt och obehindradt köpa tackjern, skulle det naturligtvis, genom en större concurrence af Tackjernsköp,

År 1818.	Smide på egen blåsning grund- adt.	Smide på köp tackjern grund- adt.	Summa af till- verkad St�ng- jern 1818.	Summa af till- verkad Tack- jern 1818.
Orrebro L�n	13,546	45,971	64,038	115,448
Westerås L�n	15,066	29,947	42,605	29,831
St. Kopparbergs Län	38,684	9,202	41,019	101,668
Linköpings L�n	4,179	15,466	15,526	5,140
Jönköpings Län	4,355	2,012	1,329	5,311
Carlstads L�n	14,880	56,688	66,503	58,382
Stockholms Län	9,899	1,120	9,129	7,339
Uppsala Län	21,733	—	16,075	22,542
Nyköpings L�n	4,971	10,138	9,333	4,324
Skarborgs L�n	493	4,814	3,522	400
Halmstads L�n	—	612	5	—
Calmare L�n	6,043	2,295	6,979	6,448
Kronobergs Län	2,758	1,927	1,366	2,754
Elfsborgs L�n	—	10,316	8,640	—
Gelleborgs L�n	34,167	21,020	51,420	40,592
Jämtlands Län	400	—	—	140
Westernorrlands L�n	3,528	13,701	9,307	3,657
Westerbottens Län . . .	1,407	3,622	1,813	1,694
Norrbottens Län	3,333	1,065		441
Summa	179,442	229,917	348,609	405,131

Year	Month	Day	Event	Notes
1870	Jan	1	...	...
1870	Jan	2	...	...
1870	Jan	3	...	...
1870	Jan	4	...	...
1870	Jan	5	...	...
1870	Jan	6	...	...
1870	Jan	7	...	...
1870	Jan	8	...	...
1870	Jan	9	...	...
1870	Jan	10	...	...
1870	Jan	11	...	...
1870	Jan	12	...	...
1870	Jan	13	...	...
1870	Jan	14	...	...
1870	Jan	15	...	...
1870	Jan	16	...	...
1870	Jan	17	...	...
1870	Jan	18	...	...
1870	Jan	19	...	...
1870	Jan	20	...	...
1870	Jan	21	...	...
1870	Jan	22	...	...
1870	Jan	23	...	...
1870	Jan	24	...	...
1870	Jan	25	...	...
1870	Jan	26	...	...
1870	Jan	27	...	...
1870	Jan	28	...	...
1870	Jan	29	...	...
1870	Jan	30	...	...
1870	Jan	31	...	...

köp, förnärma de Bruk af inalles 229,917 Skåll jernstillverkning, som, dels från äldre tider tillbaka, dels i sednare tider, blifvit privilegierade på köp-tackjern. Det är väl sannt, att tackjerns-tillverkaren, hvars interesse ej heller bör förbises, genom en sådan ökad concurrence i afsättning skulle i första början vinna ett högre försäljningspris. Men denna hans fördel blef ej varagtig; ty, så fort tackjernspriset blef uppdrifvit till den höjd, att Bruken med egen blåsning funno för sig fördelaktigare att sjelfva tillverka tackjern och således upphörde att köpa det, skulle tackjernspriset ånyo falla ner. Ett bifall till den ifrågavarande motionen skulle, efter min tanka, värka beständig fluctuation i tackjernspriserne, allt efter de Tackjernsblåsande Brukens behag eller interesse. — Sådane fluctuationer i prisen, antingen till ytterlig höjd eller vanvärde, äro för denna, likasom för hvarje annan handtering, högst förderfliga, och medföra både Brukens och Bergsbruksidkarens skada och förlust.

Fast säkrare och mera båtande för handteringen synes det vara, att stå kvar vid nuvarande ordningen. Af Directeuren öfver Stångjernsmidet och Tackjernstillverkningen, samt inom Kongl. BergsCollegium hålles räkning öfver de årligen tillverkade tackjerns- och stångjerns quantiteter. Ej flere nya Bruk

få anläggas, än tackjerns-tillgångarne, utöfver de redan skedde anläggningar, det medgifva. Härigenom iakttages en treårig proportion emellan tackjern och stångjern, så att hvarken stångjerns-tillverkaren saknar behöflig tillgång för sitt smide, ej heller tackjerns-tillverkaren saknar afsättning och båda handlingarne drifvas med beräkning af bistånd i längden af Skogar och Malmer. — Äfven de på egen blåsning grundade Bruk är beviljadt, att i Kongl. Bergs Collegium söka tillstånd att köpa något quantum tackjern, i stället för att sjelfve tillverka det, och sådant blir dem tillåtit, om öfverskott å den varan finnes. Detta redan af Alder lemnade tillstånd synes tillfyllestgörande, för att åt de på egen blåsning grundade Bruken lemna all den näringsfrihet, som utan andras förnärmande kan låta sig göra.

Slutligen får jag den äran upplysa, att samma fråga, som den Herr af Geijerstams motion nu åsyftar, förevar under Riksdagen 1823 i sammanhang med frågan om en fri stångjerns-tillverknings-rättighet. Båda delarne blefvo då af Ekonomi- och BesvärsUtskottet, uppå anförde fullgiltige skäl, afslagne, och detta Betänkaude vann samtliga RiksStändens bifall. Jag tillförser mig att, i likhet med förra Ständer, Rikets Ständer äfven vid denna Riksdag af-

slå en fråga, som för jernhandteringen i det hela ofelbart skulle vara skadlig.

Uppå derefter af *Hans Excellence Herr Grefven och LandtMarskalken* gjord Proposition, remitterades såväl Herr af Geijerstams ofvanberörde motion, som de af Herrarne Hammarhjelm och af Uhr nu afgifne yttranden, till Allmänna Besvärs- och EkonomiUtskottet.

Ånyo föredrogs Herr *Hjertas, Gustaf*, den 15 dennes e. m. anmälde, och den 17 derpåföljde f. m. på bordet lagde, Motion, angående tillvägbringande af ett för Nationerne gemensamt mynt, hvaruti de contanta liqviderne kunde förrättas, m. m.

Hans Excellence Herr Grefve af *Wetterstedt, Gustaf*, hade inlemnad följande, som upplästes:

Jag misskänner visserligen icke det nit, som lifvar Herr Hjerta i de förslag han framställer, och tillämpar äfven denna allmänna öfvertygelse på den i plenum den 17 dennes afgifne särskilda motion, om införandet af ett gemensamt mynt, de handlande Staterne emellan, hvartill våra diplomatiska Ombud skulle få befallning att medverka. Men jag byser den säkra öfvertygelse, att detta försök skulle möta så sto-

ra svårigheter, att det, för att bespara oss mera än ett afslag, aldrig borde å bane bringas.

Erfarenheten torde vid detta tillfälle böra tjena oss till ledning. Efter Congressen i Wien påtänktes, å Englands sida, ett förslag i samma syftemål, som Herr Hjer-tas motion, men oakadt denna makts rättmätiga inflytande, måste det likväl sättas å sido, och har sedermera aldrig blifvit återförnyadt. Det är väl ej att vänta eller att begära, ätt våra framställningar i samma ämne nu skulle kunna blifva verksammare? Visserligen icke; och i sådant fall synes mig, att de aldrig hvarken böra askas eller göras.

De Svenska Diplomatiska Ombuden följa med oafbruten uppmärksamhet de framsteg, som konstfliten gör i de länder, der de äro anställda, och anse de underrättelser de derom meddela, icke såsom en vederkänsla för deras innehafvande, ej, jemförelsevis, så betydliga tractamenten, men såsom en plikt, ingående i bestämmelsen för deras befattningar. Cabinettets och CommerceCollegii handlingar kunna härom lemna ojäfaktiga bevis. I afseende på jernhandteringen är särskild befallning gifven de fleste af våra diplomatiska Agenter, att med Herr Directeur C. D. af Uhr directe brevväxla och meddela de upplysningar han

i detta afseende kan äska. Till beredande af nödige materialier vid den senaste Tull-tariffens uppgörande, hafva så väl af våra Missioner, som Consuler, ej allenast pris-noter på varor, men äfven profver blifvit infordrade, i förening med alla dermed varande uppgifter. Här af synes, att ingen särskild underdånig anhållan hos Konungen behöfves, till vinnande af det systemål Herr Hjerta estersträfvar; och denna upplysning torde således kunna vägleda Ut-skottet i afseende på behandlingen af den väckta frågan.

Både Herr Hjertas ofvanberörde Motion, och Hans Excellence Herr Grefve af Wetterstedts i anledning deraf nu afgifne yttrande, remitterades till Allmänna Besvärs- och EkonomiUtskottet.

Föredrogs änyo Herr *Hjertas, Lars*, den 15 dennes e. m. anmaldte, och den 17 derpåföljde f. m. på bordet lagde Motion, angående mildring uti de i nu gällande författning emot fylleri och dryckenskap utsatte straffbestämmelser.

Herr *Hjerta, Lars*, anförde skriftligen:

I anledning af den utaf mig den 15 dennes reservationsvis väckta motion, torde det nu tillåtas mig vördsamt få framställa några anmärkningar vid Kongl. För-

ordningen den 24 Augusti 1813 emot Fylleri och Dryckenskap, äfvensom de förändringar jag deruti önskade få föreslå.

§. synes redan vara briotsfällig. Den definition på fylleribrott, som der finnes, nemligen: *den som genom missbruk af starka drycker sig öfverlastar så, att af hans åtbörder eller hans orediga sinnesförfattning synbarligen märkas kan, att han drucken är,* lemnar icke en giltig grund för tillämpningen af en strafflag. Lagstiftaren har derigenom gjort bevisningen beroende af åsyna vittnens individuella begrepp om beskaffenheten af en åtbörd, en mindre redig fraställning eller en uppsyn; någon gång en följd af en blott sinnenas retlighet, utan frånvaro af själsförmögenheternas bruk. I sistnämnde fall, icke annars, borde brottet kunna med visshet anses vara begånget. Man har sålunda genom denna definition, i min tanke, skridit alltför nära gränsen eller öfvergångspunkten emellan den oskyldiga förfriskningen och det djuriska öfverlastandet; och det måste deraf blifva en gifven följd, hvad äfven erfarenheten visat hafva inträffat, att vittnen uti dessa mål äro mera än vanligt obestämda och tvehogsna i deras utsago. Någon gång kan väl sådant möjligen förmedlas af en hos vittnet inneboende önskan att befria en bekant, med hvilken vittnet kanske deltagit i samma samqväm, hvarifrån den tilltala-

medelväg synes mig vårt gamla stadgande i 1733 års Författning, der det heter: Den som i *allmänna lefvernet* så öfverlastar sig, att ehvar, som honom ser, kan märka, att han drucken är &c. Denna varsamhet i fordringar för bevisningen, är värdig den milda anda, förenad men den djupa lag och meuniskokänedom, som så mycket hedra stiftarne af vår ännu gällande allmänna Lag. Att utan afseende på hvarest förseelsen passerat, få lagföra, innebär här flera rättsvidriga omständigheter. Jag vill deribland endast nämna, att detta stadgande måste föranleda till talrika undantag, hvilka alltid i mängdens sinne leda till missaktning för sjelfva Lagen. En person af arbetsclasserna och allmogen, för hvilken frestelsen att öfverlasta sig med starka drycker måste vara i samma mån större, ju mera han saknar andra, de högre classernas yttre förströelser, och ju mindre han äger de njutningar, hvilka sjalens sys-selsättning erbjuder, blir stundom ifrån ett gladt lag af Krono-åklagaren, kanske hans granne vid bordet, stämd intill LandsCancelliet. Jag vill icke upptaga tiden med exempel härutinnan. Jag hänvisar i detta afseende till en sårgråk och detaljerad skildring af ett bondbröllopp med dess sviter, som blifvit vid denna Riksdag framställt af en Högvärd. PresteStändets Ledamot. Men jag hemställer, huruvida erfarenheten visat, att detsamma någonsin hänt

de blifvit dragen inför rätta; men likaväl kan det härleda sig från en samvetsgrann betänklighet i afseende på verkliga förhållandet. Exempel finnas till och med, att när vittnet icke bestämdt velat taga på sin ed, att den tilltalade varit drucken, så har Domaren, för att göra slag i saken, vändt om frågan och sport vittnet om det kunnat taga på sin ed, att den tilltalade var fullkomligen nykter; om vittnet icke märkt någon slags olikhet i åhörder emot vanligheten o. s. v. Författningen skulle således i min vördsamma tanka redan vunnit derpå, om denna i §. endast hade innehållit: den som öfverlastar sig så, att han är drucken, skall plikta för fylleri; ty hvad en fullkomligt drucken menniska vill säga, det vet hvarje vittnesbar person.

En annan brist synes ligga deruti, att Författningen ifrån straff icke undantager denna förbrytelse, då den sker inom enskild mans hus. (Jag menar härmed icke värdshus, krogar o. d.) Fylleriet borde, efter mitt begrepp i sträng juridisk mening taget, aldrig vara föremål för strafflagarne, utan då samhällets lugn derigenom störes, eller medborgare till person eller egendom förnärmas. Så betraktas det i de flesta utländska lagstiftningar. Det vore likväl, jag medger det, kanske mindre lämpligt, att på en gång lossa och borttaga de tunga fjettrarne. En tjenlig

med en person ur de högre classerna. Det torde likväl icke vara för mycket sagdt, om man påstår erfarenheten hafva ådagalagt, att äfven en och annan medlem af dessa classer, i en förtrolig, ehuru ändå icke alltid utomordentligt inskränkt krets, genom missbruk af starka drycker, sig så öfverlastat, att af hans åtbörder eller hans orediga sinnesstämning synbarligen kunnat märkas att han varit drucken; men jag hemställer till Högloflige Ridderskapets och Adels upplysta pröfning, om det icke skulle anses af hvar och en, såsom ett intrång i husfriden, i fall en Polisbetjent eller Actor vid sådant tillfälle, under en eller annan förevändning, infann sig i Sällskapet, för att sedermera draga värden eller gästerna inför rätta.

Ännu en orättvisa innehåller den 3 §., i de förhöjda straff, hvarmed den belägger förnyade dryckenskapsbrott. Då hvarje dylik straff-förhöjning, till sin rättsgrund, måste betraktas såsom ett vite, till allmänna säkerhetens betryggande emot en person, som en gång begått brottet, borde den aldrig tillämpas, utan att någon annan lidit genom föregången öfverträdelse; helst samhället, i sträng mening, icke lär kunna anses hafva under sin Domsrätt annat än det *objectiva* eller allmänneliga uti förbrytelserna; några högst få moraliska fall undantagna, der afsigten kan beräknas så-

som ingående element uti brottet. Derföre finnes också icke något serskildt straff i 3 Cap. 4 §. MissgerningsBalken utsatt, för förnyadt dryckenskapsbrott i kyrka.

På dessa grunder vågar jag vördsamt föreslå:

Att 1 §. af Förordningen må ändras sålunda: "Den som i allmänna lefvernet finnes så öfverlastad af starka drycker, att en hvar, som honom ser, kan märka, att han är drucken, böte derföre 3 R:dr 16 sk. Banco. Sker sådant inför Domstol eller Konungens Befällningshafvande, ligge det i tvåböte."

Härigenom komme alltså hela 1 mom. af 2 §. med sina stock- och fästningsstraff att utgå. — 3, 4 och 5 momenterne bibehållas. Likaså 3 §. och den 4, utom hvad der nämnes om stockstraff, som utgår. 5, 6, 7, 8 och 9 §§. blifva oförändrade. 10 §:s stadgande angående rättighet för hvem som vill betala böterna för den tilltalade, att begagna dess arbete under Husbonde-rätt, vågar jag likaledes föreslå att utgå, såsom uttryck af ett slags lifegenskaps-system, hvilket försvunnit ur alla öfriga delar af vår lagstiftning.

Att få fyllerimålens behandling och afdömande, lika med den af alla andra brott, ifrån Konungens Befällningshafvande öfverflyttad på de vanliga Domstolarna,

har, vid denna Riksdag, genom flere motioner, särdeles inom BondeStåndet blifvit yrkad. Någon olägenhet af denna återgång till ett rättsenligt skick, har jag åtminstone icke kunnat uppleta. Men säkert skulle det förekomma en af de betydligaste olägenheter, hvaröfver för närvarande spörjes en allmän klagan, nemligen, att allmogen, genom en tvungen vandring in till Residencestaden, stundom 10 till 12 mil till ändan af Länet, förspilla tid, penningar och arbetskraft; att detta inträffar, icke blott för den anklagade utan ock för oskyldige vittnen, merendels utan ersättning, alldraminst om den anklagade frikännes; samt att en inkomstkälla härigenom bildas för nitiske åklagare, uti de förlikningsmedel, som Bonden gernar uppoffrar, till lika belopp med böterna, för att undvika den svårare förlusten af flere dagars frånvaro från arbetet och uppehåll i Staden.

Mycket kunde väl ännu vara att tillägga i afseende på så väl de särskilda stadganderne af ifrågavarande författning, som de företeelser i tidslynnat, hvilka emellan åren 1812 och 1818 skapat detta med flere undantag från den af Svenska Lagstiftningen annars bekräftade erfarenhet, att milda Lagar äro samsyskon med fria Statsförfattningar. Men desse reflectioner ligga för den opartiske betraktaren i så öppen

dag, att de utan tvifvel äfven för det Högloflige LagUtskottet sjelfmant erbjuda sig, utan något vidare ordande.

Jag vågar således endast tillägga min enskildta öfvertygelse, att, på den lägre arbetande classen, en förändring uti det politiska samhällsskicket till constitutionel styrelseform, har ett jemförelsevis obetydligt inflytande till förädling och upplysning, så vida man icke tillika förbättrar de institutioner, hvilka stå i närmaste samband med vanor och lefnadssätt hos den stora massan; att detta icke åssadkommes ensamt genom förbättrade undervisningsanstalter, utan äfven bör sökas uti förbättrade Polislagar, att endast den återskänkta inre känslan af den *personliga* friheten hos individen ingjuter kärleken för den *medborgerliga*, och att det blott är sålunda man kan lyckas, att småningom skingra den råa liknöjdhet för allt annat, än den grofvaste sinnessjutning, som utgör slafvens skillnad från den fria mannen.

Herr Hjertas ofvannämde motion, jemte dess rörande samma ämne nu afgifne yttrande, remitterades till LagUtskottet.

Vid förnyad föredragning af ExpeditionsUtskottets den 17 dennes under N:o 8 allätne, samt den 22 derpåföljde e. m. på

bordet lagde, Memorial, angående tryckning och utdelning af Bihaget till Riks-Ståndens Protocoll; fann Ridderskapet och Adeln, uppå derom af *Hans Excellence Herr Grefven och LandtMarskalcken* gjord proposition, för godt att gilla hvad ExpeditionsUtskottet derutinnan föreslagit, under förklarande, att tryckningen och utdelningen borde, under ExpeditionsUtskottes uppsigt och genom dess försorg, ombesörjas.

Företogs till pröfning ExpeditionsUtskottets den 18 dennes aflätne, och den 22 derpå följde e. m. på bordet lagde Memorial, innefattande Förslag till Rikets Ständers skrifvelse till samtliga de öfrige Utskotten, angående en summarisk sammanfattning af innehållet vid slutet utaf hvarje af Utskottens Betänkanden.

Herr Cederschjöld, Pehr Gustaf: Vördsamast får jag äran hemställa, om det är enligt med praxis, att Ständerne communicera sig med sina Utskott genom skrivelser, undertecknade af LandtMarskalcken och Talmännen. Så vidt jag kan erindra mig, har det allt hitintills skett genom Protocollsutdrag; och jag tror, att det andra nu föreslagna sättet skulle föranleda till onödig tidsutdrägt.

Friherre Ehrenborg, Casper Wilhelm: Jag vill blott hafva den äran upplysa, att

åtminstone LagUtskottet redan i detta ämne erhållit communication från Ridderskapet och Adeln genom ProtocolsUtdrag, hvilket äfven blifvit Utskottet föredraget.

Herr *Tham, Wolrath*: Endast till upplysning får jag nämna, att äfven BevillningsUtskottet från Ridderskapet och Adeln erhållit communication genom ProtocolsUtdrag, och att efter min åsigt, någon särskild skrifvelse ej behöfves.

Herr *von Hartmansdorff, August*: Jag förenar mig i allo med Herr Cederschjöld, och förmodar, att då nu blifvit upplyst, huru det tillgått med beslutets meddelande till 2:ne Utskott, på samma sätt måtte förfaras i hänseende till de öfriga Utskotten.

Undertecknad RiddarhusSecreterare: Sedan Ridderskapet och Adeln den 8 dennes e. m. bifallit ExpeditionsUtskottets den 27 sistledne November aflätne Memorial, angående en Summarisk sammanfattning af innehållet vid slutet af hvarje Betänkande, ansåg jag icke blott de öfrige RiksStänder och ExpeditionsUtskottet, såsom vanligen brukas, utan äfven Rikets Ständers samtelige öfrige Utskott böra af Ridderskapets och Adels beslut, till behörig kännedom och efterrättelse, erhålla del genom ProtocolsUtdrag, som fullständigt upptog hvad i ämnet blifvit af ExpeditionsUtskottet hemställt, samt af Ridderskapet och Adeln bifallit; och

hafva således ProtocollsUtdrag redan blifvit till alla Utskotten expedierade. De öfrige RiksStånden, hvilka äfven godkännt ExpeditionsUtskottets ofvannämde Memorial, lära åter endast hafva derom underrättat ExpeditionsUtskottet, men icke de öfrige Utskotten; och detta förfarande har, såsom det vill synas, föranledt ExpeditionsUtskottet, att, på sätt nu skett, inkomma med Förslag till en Rikets Ständers Skrifvelse till samtliga de öfrige Utskotten i ämnet. Då likväl, såsom jag nyss haft äran nämna, Ridderskapet och Adeln redan genom ProtocollsUtdrag lemnat samtliga Utskotten fullständig del af Ridderskapets och Adels i ämnet fattade beslut, torde någon vidare åtgärd, å Ridderskapets och Adels vägnar, icke erfordras, utan ExpeditionsUtskottets nu förevarande Memorial, angående den föreslagne Rikets Ständers Skrifvelse till Utskotten, hvilken i afseende å formen jemväl synes mindre lämpelig, kunna läggas till handlingarne.

Hans Excellence Herr Grefven och LandtMarshalken yttrade, att då, enligt hvad RiddarhusSecreteraren tillkännagifvit, Ridderskapet och Adeln genom ProtocollsUtdrag af den 8 dennes e. m. af Dess i ämnet fattade beslut redan lemnat samtliga Utskotten, till behörig kännedom och efterrättelse, fullständig del, torde någon vidare åtgärd, å Ridderskapets och Adels väg-

nar således icke erfordras; i följd hvaraf *Hans Excellence* hemställde, att Expeditions-Utskottets ifrågavarande Memorial måtte läggas till handlingarne.

Bifölla.

Föredrogs å nyo Herr Gripenstedts, Jacob, den 15 dennes e. m. på bordet lagde Motion, angående ersättning åt Öfverste-Lieutenanten G. U. Adlerstam för dess, genom en rättegång med Rikets Ständers Bank, orsakade lidande.

Herr *Gripenstedt* hade inlemnadt ett så lydande Anförande:

Då jag i min Motion den 15 dennes ansett Herr Adlerstams förluster genom mistningen af sin lagligen förvärfvade och till erforderligt belopp betalte Egendom öfverstiga 27,000 R:dr B:co, anser jag mig äfven skyldig vördsammast uppgifva de factiska omständigheter, som grundat samma uppgift.

Ehvad Egendomen vid dess inköp kostat Herr Adlerstam mer eller mindre, anser jag den år 1822 å Egendomen sist hållne Bancovärderingen vara den enda och rätta måttstock, hvarmed hans förlust å sjelfva Egendomen bör kunna mätas, i synnerhet som Egendomen, långt ifrån att under Herr Adlerstams ägotid hafva blifvit
van-

vanvårdad och försämrad, tvärtom, i många afseenden, blifvit förbättrad och bringad till ett vida högre värde, om verkligheten hvaraf, den öfver 1825 års gröda anställde laga värdering lemnar det ovedersägligaste bevis.

När alltså Norrkärns och Strömsviks hemman vid Bancovärderingen år 1822 uppskattades till ett värde af
B:co R:dr 13,546: 18.

men af
B:coCommissarrietet bortslogs d. 30 Juni 1825 till Herr General-Intendenten o. Rid-
dar. d'Orchimont
för R:dr 4,300. —

så kan jag för min del ej finna annat, än att H:r
8 H.

Adlerstam
 härvidför-
 lorat . . . . . 9,246: 18. —

Hr General-Intendenten, efter att ha tagit Egendomen i besittning, gjorde jemväl påstående att erhålla hela årsväxten å desse hemman, hvilken äfven Hr Adlerstam enligt Konungens Befallningshafvandes Resolution den 12 Augusti samma år ålades afträda, sedan den förut undergått laga värdering, som enligt Ordres verkställdes d. 17 derpå följde September af Kronolänsman A. Thoms med biträde af tillkallad Nämnd, då större delen af Egendomens afkastning blef uppskattad i värde till . . . . . 2,642: 44. —

Härförutan blefvo visse artiklar af

Transport 6,242: 44. — 9,246: 18. —

Transport 2,642: 44. -- 9,246: 18. --

H:r GeneralIntendenten afstodde till den störtade familjens begagnande och alltså icke värderade; men då likväl, äfven desse artiklar af H:r GeneralIntendenten sjelf disponerades, så blifva deras värden, bestående i afkastningen efter Hvetet, Rågen, Egyptiska Kornet och Linet, jemte Trädgårdens afkomst, utförde till

650: — —

De under Egen-
domen lydande torp
och öfrige lägenheter, renderade enligt med åboerne upprättade contracter
R:dr 334: 42. 8.,
Laxfisket enligt d:o
R:dr 5: 26. 8., och
Skogens reventu 150
R:dr . . . . .

490: 21. 4. 3,785: 17. 4.

6 procents ränta
härå i 3:ne år . . .

781: — —

Transport 13,812: 35. 4.

Transport 13,812: 35. 4.

1826 års förlorade revenue var för Herr Adlerstam betydligt större, emedan hela Ri- ket, med undan- tag af Bohuslän, hemsöktes med missväxt, hvari- genom de mästa jordensalster, som tjena till menni- skors och kreaturs föda, uppgingo till fördubbladt pris; men likväl icke beräknas hö- gre än föregåen- de årets afkast- ning	3,785: 17. 4.
3:ne års förlo- rad ränta härå	<u>454: — —</u> 4,239: 17. 4.
1827 års saknade revenue lika med de föregående å- rens	3,785: 17. 4.
Ett års förlorad ränta härå	<u>227: — —</u> 4,012: 17. 4.
1828 års äfven sak- nade revenue	3,785: 17. 4.
$\frac{1}{2}$ års ränta härå	<u>56: 36. —</u> 3,842: 5. 4.
	Transport 25,906: 27. 4.

Transport 25,906: 27. 4.

Hvartill kommer
3½ års hushyra, som
H:r Adlerstam måst
betala, sedan han
med hela sin stora
familje gjordes hus-
vill, à 200 R:dr
om året . . . . .

650: — —

½ års Lön och
Kostpenningar, som
till dess gårdsfolk
måste betalas, då
han om hösten 1825
vräktes från Egen-
domen . . . . .

142: 44. —

Skiljd, ej alle-
na vid Egendomen,
utan äfven vid hela
dess afkastning, blef
H:r Adlerstam nöd-
sakad till betydligt
underpris afyttra
hela sin väl sorte-
rade Ladugård, der-
vid han förlorade . . . . .

553: 16. —

Processens för Hr
Adlerstam i 4 års
tid medtagne utgif-
ter hafva uppgått
till . . . . .

219: — —

 Summa R:dr 27,471: 39. 4.

Härförutan har Hr Adlerstam måst utbetala och förlorat: för Resor till Stockholm, Götheborg och Jönköping; Flyttningkostnad; mångfaldige meublers och effecters förskingring vid den brådstörtande, honom öfvergångne, utvräkning från eget hus och hem; alla årens påräknade men saknade revenue af en betydlig och gifvande löfskörd; ett vanligen utarrenderadt höst- och sommarbete; äfvensom ostron- och hummerfisket på dess stränder; oberäknadt allt hvad Hr Adlerstam påkostat i byggnader och odlingar sedan han inköpte Egendomen.

Att denna uppsatts med Bilaga måtte få åtfölja mitt i detta ämne ingifne Memorial, anhåller jag vördsammast.

Vid hvilket Anförande var bifogadt N:o 79, af Tidningen Granskaren för den 21 October 1828.

Herr Gripenstedts ofvannämnde Motion, jemte dess nu afgifne anförande, remitterades till BancoUtskottet.

Föredrogos å nyo och remitterades till

StatsUtskottet:

1:o Herr von Hartmansdorffs, August, den 15 dennes e. m. på bordet lagde Motion, att från StatsUtskottet måtte infördras, ju förr desto heldre, förslag till en förnyad Instruction för Rikets Ständers

Revisorer; jemte Hans Excellence Herr Grefve af Wetterstedts, Gustaf, i anledning deraf, sistnämnde dag afgifne yttrande.

2:o Herr von Hartmansdorffs, August, den 15 dennes e. m. på bordet lagde Motion, att Rikets Ständer måtte bevilja fortfarande ifrån den 1 nästkommande Juli af det årliga anslag Kongl. Maj:t hittills af Extra medel i Nåder beviljat den så kallade Nya Elementar- eller ProfSkolan efter ämnesläsnings- och vaxelundervisnings method, som blifvit i Hufvudstaden upprättad.

3:o Herr Rothliebs, Carl Fredrik, den 15 dennes e. m. anmaldte, och den 17 derpåföljde f. m. på bordet lagde, Memorial, innesättande hemställan, att det under Ädelforas Guldverk lydande Pauliströms Bruk, med underliggande hemman, måtte användas till liquiderande af bytesfordringar hos Kongl. Maj:t och Kronan.

4:o Friherre Ridderstolpes, Fredrik, den 15 dennes e. m. anmaldte, och den 17 derpåföljde f. m. på bordet lagde, Motion, att en Ståthållare, en HofIntendent, en HofArchitect, en Secreterare och en Conducteur må varda uppförde å samma Stat, som nu upptager SlottsFogden och öfrige SlottsStaten, samt att löner må varda dem derå anslagne, svarande mot deras grad, och vederlikars å andra Stater.

5:o Herr Ribbings, Arvid, den 15 dennes e. m. anmaldte, och den 17 derpå-

följde f. m. på bordet lagde, Memorial, angående ersättning åt framlidne Friherre S. G. Hermelins arfvingar för den förlust Friherren tillskyndats i och för honom fråntagne Materialier till den af fienden uti sista kriget med Ryssland uppförde Brobyggnad öfver Luleå Elf.

6:o Friherre Anckarswärds, Carl Henrik, den 15 dennes e. m. anmaldte, och den 17 derpåföljde f. m. på bordet lagde, Motion, angående inlösen af en del FilialDisconternes Assignationer, hvilka icke inom prescriptionstiden 1819 blifvit presenterade.

7:o Grefve Barks, Nils, den 15 dennes e. m. på bordet lagde Motion, om Ull-Discont-Fondens förökning för utlåning åt Landtmän, som anlägga fina ElectoralSchäferier.

Stats- och BevillningsUtskotten:

Herr Reuterswärds, Pehr Adam, den 15 dennes e. m. anmaldte, och den 17 derpåföljde f. m. på bordet lagde, Motion, angående olämpligheten deraf, att Embets- och Tjenstemän erlægga contributioner å deras löner.

*Stats- samt Allmänna Besvärs- och
EkonomiUtskotten:*

Grefve Frölichs, David, den 15 dennes e. m. på bordet lagde, Motion, att all påbörjad eller verkställd indelning af jord till ständig eller ordinarie Rotering, derige-

genom ordinarie Knechtehället skulle ökas utöfver det i KnechteContractet bestämda antal, måtte genast varda instäld.

BevillningsUtskottet:

1:0 Grefve Cronhjelm, Otto August, den 15 dennes e. m. anmälde, samt den 17 derpåföljde f. m. på bordet lagde, Motion, angående åtskillige föreslagna ändringar i nuvarande BevillningsFörordning.

2:0 Grefve Cronhjelm, Otto August, den 15 dennes e. m. anmälde, och den 17 derpåföljde f. m. på bordet lagde, Motion, angående estergift af åtskillige utaf KammarRätten ådömda anmärkningsmedel.

BancoUtskottet:

1:0 Herr Ribbings, Arvid, den 15 dennes e. m. på bordet lagde Motion, att BancoUtskottet måtte inkomma med förslag om lämpligaste sättet och medlen, att för alla möjliga bändelser ställa Bankens Fond i största säkerhet.

2:0 Herr Rosenswärds, Adolph Reinhold, den 15 dennes e. m. anmälde, och den 17 derpåföljde f. m. på bordet lagde, Motion om inköp och utdelning bland Riksståndens Ledamöter af den genom BancoStyrelsens föranstaltande från trycket utgifne skrift, kallad: "Handlingar och upplysningar rörande Banker i andra Länder."

3:0 Herr Rosenqvists, Fredrik Leonhard, den 15 dennes e. m. anmälde, och

den 17 derpåföljde f. m. på bordet lagde, Motion, angående Assurance på lif i Rikets Ständers Bank m. m.

LagUtskottet:

1:0 Herr Löwenströms, Johan Jacob, den 15 dennes e. m. anmälde, och den 17 derpåföljde f. m. på bordet lagde, Motion, rörande de Lagars öfverseende och förbättring, som angå förbrytelser emot Postförfattningarne.

3:0 Friherre Hermelins, Carl, den 15 dennes e. m. anmälde, och den 17 derpåföljde f. m. på bordet lagde, Memorial, angående sättet för förmyndares redovisningsskyldighet för innehafvande barnarfb.

3:0 Friherre Åkerhjelm, Gustaf Fredrik, den 15 dennes e. m. anmälde, och den 17 derpåföljde f. m. på bordet lagde, Memorial, angående ändring i Kongl. Kungörelsen den 18 December 1823, huru förhållas bör, då emot redan dömda personer yppas brott, hvarom ransakning tillförene icke varit anställd.

4:0 Herr af Wingårds, Johan, den 15 dennes e. m. anmälde, och den 17 derpåföljde f. m. på bordet lagde, Memorial, angående ett föreslaget tillägg uti Kongl. Kungörelsen den 18 December 1823, huru förhållas bör, då emot redan dömda personer yppas brott, hvarom ransakning tillförene icke varit anställd.

Banco- och LagUtskotten:

Herr Gripenstedts, Jacob, den 15 dennes e. m. på bordet lagde Motion, angående en revision af BancoFörfattningarne.

Allmänna Besvärs- och EkonomiUtskottet:

1:o Friherre Wrangels, Henning, den 15 dennes e. m. på bordet lagde Motion, angående så kallade snöplogslag.

2:o Herr Reuterswärds, Pehr Adam, den 15 dennes e. m. anmälde, och den 17 derpåföljde f. m. på bordet lagde, Motion, dels derom att Tjenstemän, som hos Kongl. Maj:ti underdånighet besvära sig öfver förment lidande vid befordringar, alltid måtte undfå fullständige Resolutioner; dels om besvärsmåls i allmänhet skyndsammare afgörande, och dels om granskning af befordringslagarne.

3:o Herr Åkerhjelm, Fabian, den 15 dennes e. m. anmälde, och den 17 derpåföljde f. m. på bordet lagde, Memorial, angående den å Wanäs Fästning förlagde PionnierCorpsen, jemte de af Grefve Posse, Arvid, Friherre Åkerhjelm, Gustaf Fredrik, samt Herrarne Franc Sparre, Bengt Erland, och Tham, Wollrath, i anledning deraf, sistnämnde dag afgifne yttranden.

4:o Herr Hjertas, Gustaf, den 15 dennes e. m. anmälde, och den 17 derpåföljde f. m. på bordet lagde, Motion, angående FattigKoloniers anläggande.

5:o Herr Rosenqvists, Fredrik Leonhard, den 15 dennes e. m. anmaldte, och den 17 derpåföljde f. m. på bordet lagde, Motion, angående inskränkning uti det så kallade Jus Patronatus.

6:o Herr Grönhagens, Gustaf, den 15 dennes e. m. anmaldte, och den 17 derpåföljde f. m. på bordet lagde, Motion, att afgiften för Bränvinsdistillerings-rättigheten inom Hufvudstaden måtte hädanefter tillfalla StatsVerket.

7:o Herr Grönhagens, Gustaf, den 15 dennes e. m. anmaldte, och den 17 derpåföljde f. m. på bordet lagde, Motion, att Commministrarne uti en del Landtförsamlingar må erhålla förhöjning på deras löneinkomster.

8:o Herr Grönhagens, Gustaf, den 15 dennes e. m. anmaldte, och den 17 derpåföljde f. m. på bordet lagde, Motion, att Rikets Ständers TjensteBetänkanden af den 20 och 21 October 1756 måtte hos Kongl. Maj:t i underdånighet anmälas, för att blifva ordagrant gällande och efterlevade i alla befordringsmål.

Höglofl. Ridderskapet och Adeln åtskiljdes kl. ett qvart till 11 om aftonen.

In fidem Protocoll,
O. J. Lagerheim.
